

1900-1910

Tacsiiz Sultan
ANNE

ANNE
TAÇSIZ SULTAN

Derleyen
Ümit ERGÜL

Takdim Yerine

Kendini Arayan Kadın

Kadın, varlığın en önemli halkalarından birisidir. Kadın yoksa insan da yoktur. Âdem Aleyhisselam Havva'sız, Havva da Âdemsiz olmaz. Bunlar, hayatın devamına vesile olan azot ve oksijen gibidirler. Birinin diğerine üstünlüğü yoktur. Sadece fizyolojik ve psikolojik açıdan farklı bir yapıya sahip olsalar da, bu erkeğin kadından, kadının da erkekten üstün veya aşağı olduğu manasına gelmez.

Kadın ve erkek bir bütünün iki ayrı yüzü gibidir. Onlar iki ayrı ceset ama tek ruh gibidirler. Allah (c.c.), kadını erkeğe eş olarak yaratmıştır. O, kalbi iman ile süslendiği, kafası ilimle donatıldığı, hayatı yüce ahlak ile yönlendirildiği, iffet ve hayâ duygusu ile süslendirildiği zaman meleklerden daha ulvî, eşsiz bir varlık haline gelmiş ve gelecektir.

Kadın bir anadır. Onun makamına kimse yükselemez; çünkü en yüksek makam ve mevkilerin sahiplerini o doğurmuştur. Ona bu yüce ve yüksek mevkii İslam vermiştir. Kâinatın Efendisi ve İnsanlığın İftihar Tablosu (s.a.s.) "Cennet anaların ayakları altındadır." buyurmuşlardır.

"Biz insana, annesine, babasına iyi davranmasını emrettik. Zira annesi onu nice zahmetlerle karnında taşımıştır. Sütten kesilmesi de iki yıl kadar sürer. İnsana buyurduk ki: hem bana hem de annene babana şükret, unutmama ki sonunda bana döneceksiniz." (Lokman 14)

"Rabb'in şöyle buyurdu: Allah'tan başkasına ibadet etmeyin. Anneye ve babaya güzel muamele edin. Şayet onlardan her ikisi veya birisi yaşlanmış olarak senin yanında bulunursa, sakın onlara hizmetten yüksünme 'öf!' bile deme, onları azarlama, onlara tatlı ve gönül alıcı sözler söyle." (İsra 23)

"Şefkat ile tevazu ile onlara kol kanat ger ve şöyle dua et: Ya Rabbi onlar küçüklüğümde nasıl beni ihtimamla yetiştirdilerse, ona mükâfat olarak sen de onlara merhamet buyur." (İsra 24)

Annelerine saygılı davranmayan, muhtaç olduğunda canı kadar onu aziz tutup, bakımını görmünü yapmayan evlatlar, dünya ve ahiretleri adına, iyi düşünmelidirler.

Kadın, geleceğin ümit nesli çocukların talim ve terbiyesi, hanenin huzur, güven ve ahengi, toplumun emniyeti adına insanlık mektebinin ilk hocası ve terbiyecisidir. O zevk metai, eğlence mevzuu, reklam malzemesi yapıldığı talihsiz dönemlerde, zillate mahkum olmuştur. Gecenin bittiği yerde gündüz başlar, bu dönemde de kadının dirilip kendini yenilemesi ve kalben ve ruhen özünü bulmasının başlangıcıdır.

Kendini tanıyıp, yaratılış çizgisini bulan, meleklerle yarışacak seviyede gece gündüz İ'lay-ı Kelimetullah yolunda hakikate susamış insanlara Allah ve Resulullah'ı (s.a.s.) sevdirmeye yolunda fedakâr, cefakâr, hasbi, kahramanca çalışan kadınlarımız var. Tıpkı İstiklal Mücadelesi'nde erkeklerle beraber cepheden cepheye koşanlar gibi.

"Ana başa taç imiş, her derde ilaç imiş, Bir evlat pir de olsa, anaya muhtaç imiş."

Birkaç Hatıra

Bir dostum, doksanlık annesine bir gül gibi bakıyor, onu hiç incitmemeye, Kur'an'da ifade edildiği gibi "Öf bile demeyin!" ilahi emrine uymaya çalışıyor, hizmetinde bulunuyordu. Bu dostum anlatıyor: "Bir gün annemi ziyarete gittim. Beni dizine yatırdı, saçımı sakalımı tarıyor, yanağımdan öpüyor ve beni seviyordu. 'Ana benim saçım, sakalım ağardı, dedeyim, torunlarım var, utaniyorum.' deyince, suratıma bir şefkat tokadı

indirdi ve 'Sen ne de çabuk büyüverdin.' dedi." İşte anne, işte evlat. Biz kime benzemek istiyoruz.

Bir başka dostumun annesi felç olmuştu. Yedi yıl yatakta kalmıştı. Oğlu onu hoşnut edememiş, o halinden rahatsızlık duymuştu. Gün geldi anne vefat etti. Çok geçmeden oğlu felç oldu, annenin yattığı ve oturduğu yerde yedi yıl yatalak yaşadı. Hep ağlar ve ben annemin bedduasını aldım, onun cezasını çekiyorum der, Allah'tan af dilerdi.

Yıllardır duasından mahrum kaldığım anneme ve bütün annelere Rahmeti Sonsuz'dan af diliyor, kaybedilen değerlerine yeniden kavuşmaları adına bütün annelerimize saygılarımı sunuyorum.

Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) Kadına Verdiği Değer

Cahiliye dönemi arkada bırakılmış ve o döneme ait her şey artık, ya acı bir teessür ve bir hasretle, ya da müstehzi bir edayla anlatılıyordu. Evet, o dönem anlatılırken ya dudaklar geriye gidiyor, ifadeler tebessüme bürünüyor veya bir iç burkuntusuyla kekeleniyordu. Bir gün yine badiyeden (çöl) gelen bir bedevi, mescitte Allah Resulü'ne (s.a.s.) bazı şeyler anlatmıştı. Ve anlattığı şeyler arasında bir de şu vardı: "Ya Resulallah! Ben de kız çocuklarımı kendi ellerimle gömmüştüm", demiş ve devam etmişti: Bunlardan birinde, kızımın elinden tuttum götürdüm ki kızım, tam da gelişip çarpıcı bir hâl aldığı çağıdaydı. Çölde iyice uzaklaşabildiğim kadar uzaklaştım. Sonra da yeri, kazma ve kürekle kazmaya başladım.

Zavallı çocuğun, hiçbir şeyden haberi yoktu. Benimle beraber o da kendi çukurunu kazıyordu. (Adam bunları anlatırken Allah Resulü (s.a.s.) bir bahar bulutu gibi dolmuş ve gözyaşları boşalmaya başlamıştı.) Kazma işi bitince geriye çekildim. Küçük yavru ne olacağından habersiz çukura bakıyordu. Aniden sırtına bir tekme indirdim. Baş aşağı kuyuya giderken, "Babacığım babacığım!" diye feryat ediyordu. Resulü Kibriya (s.a.s.), hıçkıra hıçkıra ağlayınca sahabe-i kiram, adama "Resulullah'ı ne diye müteessir ediyorsun", diye azarlamaya başladılar. Evet, işte o zamanki insanların durumu buydu. Kadının hayat hakkı yoktu. Kâinatın İftihar Tablosu böyle bir cemaat içinde zuhur ediyor, her şeyi kendi değerine irca ettiği gibi, kadına da değerler üstü değer kazandırıyor. Evet, o gün kadın hor görülüyor, irdeleniyor, yedi kapı kovuluyor, baba ona karşı yüzünü ekşitiyor ve yeni doğan kız çocukları babadan saklanıyordu. Vakıa, o gün istatistik bilinmiyordu ve öyle bir istatistik de yapılmamıştır; ama yaşayan kadınların, (zannediyorum) yarısı, babalarına gösterilmeden, kaçırılan kadınlardı. Belki sadece Hz. Ebu Bekir (r.a.) gibi fitraten selim olarak doğan ve temizliğe açık olan ruhlar çocuklarını öldürmemişlerdi. Bunun dışında gençliğinde Müslümanlığı idrak edemeyen pek çok kimse mutlaka bir kız çocuğunun katili bulunuyordu. İşte bu cemaat içinde Resulullah (s.a.s.), kızları en yüksek payeye ulaştırıyordu.

Bakın Nesaî'nin Âişe Validemizden naklettiği hadise: "Huzur-u risalet penahiye bir kız geldi: "Ya Resulallah, babam beni istemediğim halde amcamın oğluyla evlendirdi." dedi Fahri Kâinat Efendimiz (s.a.s.) derhal babasını çağırdı: "Kızını, istemediği halde bir başkasıyla evlendirmeye zorlayamazsın" dedi. Adam: "Nasıl emrederseniz ya Resulallah" diyerek yaptığından vazgeçti. Zaten, sahabinin başka türlü düşünmesi de mümkün değildi. Adam belki de, kızını vermekle yeğenini bir sıkıntıdan ve zor bir durumdan kurtarmak istiyordu ancak Resulü Ekrem'in (s.a.s.) emri her şeyden üstündü. Sahabi, Allah Resulü'ne (s.a.s.) teslimiyet ifade eden sözlerini bitirince, kız ayağa kalktı ve şöyle dedi:

"Ya Resulallah, benim esas maksadım babama muhalefet değildi ancak İslam'da bunun hükmü nedir? Baba, kızını birine verme hususunda nereye kadar salahiyet sahibidir? İşte bunu öğrenmek istemiştım ve buraya da bu niyetle gelmişim." Dün

kuyulara atılan, horlanan, hakir görülen, toprağa gömülen kız, kısa bir zaman sonra Peygamberin huzuruna çıkıyor ve rahatlıkla hakkını arayabiliyordu. Acaba evleneceği kişi hakkında babası ona zor kullanabilir miydi? İşte o, bunu soruyordu. Birkaç sene evvel, böyle bir hadise olacağı söyleneşydi, o günün insanları dinlediğine inanamaz, ya da söyleyenin aklından zoru olduğunu kabul ederdi. Ama işte, bütün bunlar oluyordu.(sonsuz nur)

I.Bölüm

Geçmişten Günümüze Büyük Analar

Hz. Hatice Validemiz

“Hz. Hatice, Efendimiz'den (s.a.s.) çok erken doğmuş ve irtihali de çok erken olmuştu. Belki de bu durum isminden geliyordu; zira Hatice, erken doğan, demektir. Kâinatın Efendisini tanıdığında, Allah Resulü'nün (s.a.s.) dünya adına hiçbir şeyi yoktu. Hz. Hatice ise zengin, soylu ve güzeldi. Buna rağmen o, büyük ferasetli kadın, Resulullah'taki (s.a.s.) büyük manayı sezmiş ve O'na talip olmuştu”. Bu izdivaçta Efendimiz (s.a.s.), yirmi beş yaşlarında bekâr bir insandı, Hz. Hatice validemiz ise daha önce iki defa evlenmiş kırk yaşında bir kadındı. Ve “bu evlilik Allah ve Resulü katında çok yüce ve müstesna; bir evliliği”.

“Hz. Hatice, Efendimiz'in (s.a.s.) ilk zevcesi olmanın yanında Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kıyamete kadar devam edecek olan nesl-i pâki Hz. Hatice Validemizden gelmektedir. Hz. Hatice Validemizden, Efendimiz (s.a.s.)'in altı tane çocuğu olmuştur. Bunların en birincisi, Efendimiz'in (s.a.s.) de soyunu devam ettirecek olan Analar Anası Hz. Fâtıma'dır ki ondan da, kıyamete kadar gelecek olan velilerin efendileri Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin dünyaya gelmiştir. Âl-i Beytin en başındaki kadın olma şerefiyle şereflendirilmiştir.” “Zira Âl-i beytin başında Hz. Fâtıma, onun başında da Hz. Hatice vardır.”

“Hz. Hatice Validemizi, Efendimiz'in (s.a.s.) nezdinde çok büyük değer ve kıymeti vardı; zira o, vahyin ilk muhataplarındandı. Nitekim Nebiler Serveri (s.a.s.) peygamberlikle serfirâz kılındığı zaman, kadınlardan ilk iman eden o olmuştur. Efendimiz'in (s.a.s.), vahye mazhar olduğu ilk sıkıntılı günlerinden vefatına kadar da İnsanlığın İftihar Tablosu'nu (s.a.s.) hiçbir zaman yalnız bırakmamıştır. Onun bu vefası Efendimiz'in (s.a.s.) nezdinde onu kıymetler üstü kıymetlere ulaştırmıştır.”

“Ticarî maksatla kervanlar teşkil ediyordu ve bu mevzuda söz sahibiydi. Tam peygambere zevce olabilecek yaratılıştta bu büyük kadın, çok civanmertti. Allah Resulü (s.a.s.) risâlet emrini tebliğe başlayınca, sanki onun böyle bir vazife ile tavzif edileceğini daha önceden biliyormuş gibi hiç tereddüt etmeden onu tasdik etti. Sonra da bütün servetini Allah Resulü'nün (s.a.s.) emrine verdi. O büyük serveti hep Allah için sarf ediliyordu.” Dışarıda Efendimiz'e (s.a.s.) karşı yapılan hakaretler, işkenceler ve insanların küfürde ısrar etmesi Efendimiz'i (s.a.s.) dilgir ediyordu. Eve geldiğinde ise Hz. Hatice gibi bir dert ortağı ve teselli kaynağı Efendimiz'in (s.a.s.) yaralarına merhem oluyordu.

“Kâfirin Müslümanlara karşı başlattıkları boykot döneminde bu koca servetten hiçbir şey kalmamıştı. Öyle ki bazen, Allah Resulü (s.a.s.) açlıktan bayılacak hale gelir fakat yiyecek bir şey bulamazdı; zira o esnada sofraya getirilecek bir kuru ekmekten dahi mahrum bulunuluyordu. Hz. Hatice validemiz işte bu devrede yatağa düşüyor; hatta yoksulluktan tedavi çaresi dahi aranamıyor ve bir gariplik içinde uçup ötelere gidiyordu. Civanmertlikte son ufuk bitip tükenmedir ve işte anamız binlerce anayı uğruna feda

edeceğimiz anamız Hz. Hatice validemiz, bu ufka herkesten önce ulaşmıştır. Bu da bana inkisar veren hususlardan biridir. Bu durumu da hatırladıkça gözyaşlarımı tutamaz ve ağlarım.”

“Bu mutlu yuva tam yirmi üç sene devam etmiş ve peygamberliğin sekizinci senesi, kapanan bir perde gibi arkada acı bir hasret bırakarak sona ermişti. Bu defa Efendimiz (s.a.s.) yirmi beş yaşına kadar olduğu gibi, yine yapayalnız kalmıştı.” Bir tarafta müşriklerin boykotu, Müslümanları her alanda tecrit etmeleri, diğer tarafta Mekke’de Efendimiz’in (s.a.s.) en önemli hamisi Ebu Talip’in vefat edişi; en zor olanı da evinin direği, çocuklarının anası, can yoldaşı kader arkadaşı Hz. Hatice’nin vefatıydı. Allah (c.c.), Efendimiz’in (s.a.s.) tutunduğu her şeyi alıyor âdeta ‘yalnız bana tutunmalısın’ diyordu. Artık yetimleriyle ve dertleriyle baş başa kalmıştı. Bu yıla da hüzün yılı denmişti.

Hele Fâtıma’sını hiç yanından ayırmıyor; ona hem annelik hem de babalık yapıyordu. Nihayet evlilik çağı geldiğinde de onu Hz. Ali ile evlendirdi. Düğün günü Hz. Fâtıma’nın çeyizi serildiği zaman çok duygulandı, müteessir oldu ve ağladı. Bu durum karşısında Hz. Fâtıma’da dilgir olmuş o da ağlamış, "Canım babacığım! Bu mutlu günümüzde sevinmen gerekirken niçin ağlıyorsun?" diye sormuş, Mahzun Nebi (s.a.s.) şöyle cevap vermişti : "Anneciğini, Hatice’yi hatırladım. Senin gelin olduğunu, serilen çeyizini görmeyi ne kadar arzu ederdi, bu gününü görmeyi çok istiyordu." dedi.

Müminlerin Annesi büyük validemiz Medine devrini, gül devrini görmedi, Fâtıma’sının düğününü de göremedi, o Müslümanlığın hep çileli devrini yaşadı, çilesini çekti. O Hatice’nin gülleri Fâtıma’lar ve onların çocukları için yaşadı ve “bir gariplik içinde uçup ötelere gitti. Civanmertlikte son ufuk bitip tükenmedir ve işte anamız binlerce anayı uğruna feda edeceğimiz anamız Hz. Hatice validemiz, bu ufka herkesten önce ulaşmıştı.”

Hz. Fâtıma (r.a.)

“O Fâtıma ki Allah Resulü’nün (s.a.s.) kızıdır. Kıyamete kadar gelecek bütün Ehl-i Beyt’in anasıdır. O bizim de anamızdır.”

Hz. Fâtıma’nın çocukluğu İslam’ın çileli yıllarına denk gelir. O yaşadığı yirmi beş yılın yaklaşık yirmi üç yılında Kur’an-ı Kerim’in nazil oluşuna şahit oldu. Onun dünyaya teşrif ettiği ve büyüdüğü evde Kur’an nazil oluyordu. O bir Nebi kızıydı din tebliğ ediliyor, insanlığı kurtarma vazifesinden en küçük bir taviz verilmiyordu. Bu durumdan rahatsız olanlar, amansız bir cephe oluşturmuşlardı. Başta Efendimiz (s.a.s.), ailesi ve tüm inananları sıkıntı günler bekliyordu. Akraba, kabile, kavim düşman kesilmişti. İşte Hz. Fâtıma çocuk kalbiyle ve ruhuyla babasıyla birlikte bu sıkıntıları göğüslüyordu.

Allah Resulü (s.a.s.) Kâbe’de namaz kılarken sırtına konulan işkembeyi o kaldırıp temizliyor ve babasına karşı yapılan bu hakaretlerden mahzun oluyordu.

İşte Allah Resulü (s.a.s.), bu incelerden ince Fâtıma yanına gelince hemen ayağa kalkar, onun elinden tutup getirir ve kendi oturduğu yere oturturdu. Hâlini-hatırını sorar, onu sever, okşar ve gönderirken de yine aynı iltifatlarla gönderirdi.

Bir gün Hz. Ali, ikinci bir eş almak istemişti. Fakat böyle bir hareket Fâtıma’yı rahatsız edecekti. Hz. Ali de böyle bir evliliğin Hz. Fâtıma’yı bu şekilde rahatsız edeceğini belki de düşünmemişti. Fâtıma gelip durumu Allah Resulü’ne (s.a.s.) arz etti. Onu mahzun gören İki Cihan Serveri (s.a.s.), çok üzülmüş ve hemen bir hutbe irat buyurmuşlardı: “Duydum ki Ali, Fâtıma’nın üzerine evlenmek istiyormuş. Eğer Ali bu düşüncesinde kararlı ise Fâtıma’yı boşamalıdır; zira bu durum Fâtıma’yı üzmektedir.

Fâtıma ise benden bir parçadır. Onu üzen beni üzmüş olur. Onu sevindiren de, beni sevindirmiş demektir.”

Bu sözleri dinleyenlerin arasında Hz. Ali de vardı. Derhal evvelki düşüncesinden vazgeçti ve Fâtıma’sının yanına döndü.

Allah Resulü (s.a.s.) Fâtıma’sına ayrı bir değer ve kıymet veriyordu; zira onun görevi, evliya ve asfiyaya nüvelik etmek aynı zamanda Allah Resulü’ne (s.a.s.) ve getirdiği dine sahip çıkmaktı. “Allah Resulü (s.a.s.), son demlerinde ona vefatını haber verdiğinde cihanı velveleye veren ağlamasının ve ilk vefat edip kendisine kavuşacak olanın da, o olduğunu söyleyince bayram sevinciyle gülmesinin başka türlü izahı da mümkün değildi. Evet, baba onu, o da babasını çok seviyordu; ancak Allah Resulü (s.a.s.), Fâtıma’yı severken de dengeyi korumasını biliyor, hep ölçülü hareket ediyor ve onu, insan ruhunun yükselmesi gereken âlemlere göre hazırlıyordu; çünkü ebedî beraberlik ancak orada olacaktı. Kızı Fâtıma ile Allah Resulü (s.a.s.), ancak yirmi beş sene beraber olabilmişlerdi. Evet, Hz. Fâtıma, Allah Resulü’nün (s.a.s.) irtihalinden altı ay sonra vefat etti ve vefat ettiğinde de ancak yirmi beş yaşındaydı.”

Allah Resulü (s.a.s.) kızı Fâtıma’yı ileride temsil edeceği görevine göre yetiştiriyordu. “Bunun en çarpıcı misallerinden birini şu vakada görmek mümkündür: Fâtıma Validemiz, boynunda bir gerdanlıkla Allah Resulü’nün (s.a.s.) huzuruna gelir. Allah Resulü (s.a.s.), bir rivayette (Neseî’nin rivayeti) Fâtıma Validemizin boynundan gerdanlığı alır. Başka bir rivayette gerdanlık Fâtıma Validemizin elindedir ve Allah Resulü (s.a.s.) ona şöyle buyurur:

“İster misin ki halk desin? -burada, halktan maksat, insanlar veya ruhanîler, melekler, sema sakinleri olması arasında fark yoktur- Peygamberin kızı elinde cehennemden bir zincir, bir kolye taşıyor?”

“Evet, bir taraftan onları aziz tutuyor, diğer taraftan da teveccühlerini bütünüyle ahirete, Allah’a, ebedî ve uhrevî güzelliklere çeviriyordu. Bu söz Hz. Fâtıma’ya yetmişti; zira bu söz, onun gönlünde taht kuran ve onu bütün letai fiyle fetheden insandan geliyordu. Onun için Hz. Fâtıma diyor ki: “Hemen kolyeyi sattım; bir köle aldım. O köleyi de hemen hürriyete kavuşturdum ve sonra da Allah Resulü’nün (s.a.s.) huzuruna geldim. Geldim ve yaptıklarımı kendisine bir bir nakledince mesrur oldu, sevindi. Sonra da ellerini açıp Allah’a şöyle hamd etti: “(Kızım) Fâtıma’yı cehennemden koruyan Allah’a hamdolsun.”

Elbette ki Hz. Fâtıma, boynuna taktığı bu kolye ile harama girmiş değildi. Ancak Allah Resulü (s.a.s.) onu mukarrebîn dairesinde tutmaya çalışıyordu. Efendimiz’in (s.a.s.) ikazı takva ve kurb (yakınlık) buutluydu. Bu bir cihetle dünyaya karşı alakasızlık, ama daha çok da, buldukları yer ve kıyamete kadar temsil edecekleri cemaat itibarıyla “Ehl-i Beyt”in anasına düşen bir titizlik ve hassasiyet örneğiydi. Evet, Hasan’a, Hüseyin’e ve daha sonra gelecek Zeynel Abidin gibi âbidlerin, ziya kaynağına ana olmak elbette kolay değildi. Allah Resulü (s.a.s.) onu önce Ehl-i Beyt’e, sonra da Şah-ı Geylanîlere, Muhammed Bahauddin Nakşibendîlere, Ahmed Rufaîlere, Ahmed Bedevîlere, Şâzelîlere ve daha nicelerine ana olmaya hazırlıyordu. Sanki ona: “Kızım sen, öyle bir koca evine giriyorsun ve öyle bir eve gelin gidiyorsun ki senin o mübarek hanenden teselsülen ortaya çıkacak dünya kadar altın halkalar var. Bırak boynundaki şu altın kolyeyi, sen onlara ana olmaya bak!” diyordu. Nakşîlerin, Rufaîlerin, Şâzelîlerin ve daha yüzlerce turûk-u âliye ricalinin (manevî yollarda olanların) altın halkası. Evet, evliya, asfiya (azizler), ebrâr (dindarlar) ve mukarrebîne (Allah’a yakın olanlar) ana olmak kolay değildi. Onun için Allah Resulü (s.a.s.) bu hususta, kendi hanesine karşı daha hassas ve daha sert idi. Evet, O, bu davranışlarıyla şefkat ve refetin (esirgeme) yanında onların nazarlarını uhrevî âlemlere çevirme itibarıyla da sırat-ı müstakimin ayrı bir yönünü

hatırlatıyordu. Büyük-küçük bütün fenalıklara karşı kapı ve pencereleri kapatıp onların nazarlarını sadece ahirete çeviriyor ve "Size Allah gerek, Allah!" diyordu."

Allah Resulü (s.a.s.) bir taraftan onları seviyor, bağına basıyor, diğer taraftan da bu sevip bağına basmayı çok iyi değerlendiriyordu. "Sevdim, bağıma bastım, seni azizim bildim. Allah seni ümmetin azizi kıldı. Sen beşerin başında Hz. Meryem gibisin." Bir zayıf rivayette Hz. Meryem nasıl izzetiyle Allah Resulü'ne (s.a.s.) şöyle dedirtti: "Kadınlar içinde bir peygamber olsaydı, Hz. Meryem olurdu. Sen de başı o büyüklüğe ulaşan bir kadınsın. Öyleyse en azından onun kadar dünyaya karşı aziz ve dengeli olmalısın." Şefkat olacak, refet olacak, kalple ve hisle kucaklama olacak fakat ahiret adına da katiyen bir gevşeklik olmayacak. İşte sırat-ı müstakim; orta ve en doğru yol! Bir yol ki Allah Resulü (s.a.s.) de bu yolun baş yolcusu..."

İmam Buharî ve Müslim haber veriyor. Hadiseyi bize Hz. Ali (r.a.) anlatıyor ve diyor ki: "Evimizde hizmetçimiz yoktu. Bütün işlerini bizzat Fâtıma kendisi yapıyordu. Zaten, bütünü bir tek odadan ibaret olan bir hücrecikte kalıyorduk. O hücrecikte Fâtıma, ocağı yakar ve yemek pişirmeye çalışırdı. Çok kere, ateşi alevlendirmek için eğilip üflerken, ateşten çıkan kıvılcımlar benek benek elbisesini yakardı. Onun için elbisesi delik deşik olmuştu. Yaptığı sadece bu değildi. Ekmek yapmak, evin ihtiyacı olan suyu taşımak da onun yüklendiği işlerdendi. Ayrıca değirmen taşını çevire çevire eli; su taşıya taşıya da sırtı nasır bağlamıştı."

"Bu arada bir harp dönüşü Medine'ye esirler getirilmişti. Allah Resulü (s.a.s.) bu esirleri, müracaat eden Medine halkına dağıtıyordu. Fâtıma'ya, babasına gidip ev işlerinde kendisine yardımcı olabilecek bir hadim (hizmetçi) istemesini söyledim. O da gitti ve istedi..."

Şimdi, hadisenin gerisini Hz. Fâtıma Validemizden dinleyelim: "Babama gittim; fakat evde yoktu. Hz. Aişe: "Geldiğinde ben haber veririm." dedi, ben de geri döndüm. Yatağa uzanmıştık ki az sonra Allah Resulü (s.a.s.) birdenbire çıkageldi. Ben ve Ali yataktan doğrulmak istedikse de O, buna mâni oldu ve aramıza oturdu. Arzumuzu sordu. Ben de durumu aynen naklettim. Allah Resulü (s.a.s.) birden uhrevîleşti ve şöyle dedi: "Ya Fâtıma, Allah'tan kork ve Allah'a karşı vazifende kusur etme! Allah'ın omzuna yüklediği farzları hakkıyla yerine getir. Kocana da daima sadık ve itaatkâr ol! Onun hakkını da gözet! (Yani, senin iki vazifen var: Allah'a karşı kulluk etmek ve sonra da kocana itaatte bulunmak.) Sana ayrı bir şey daha söyleyeyim. Yatağına girmek istediğin zaman, otuz üç defa "Sübhanallah", otuz üç defa "Elhamdülillah", otuz üç defa da "Allahüekber" de. İşte bu senin için hizmetçiden daha hayırlıdır." Bunun manası şu idi: Ben senin nazarını uhrevî âlemlere çeviriyorum ve orada senin, bana ulaşman ve benimle beraber olman için de iki yol var: Birincisi Rabbine karşı kulluk vazifende kusur etmemen. İkincisi de; kocana karşı vazife ve mükellefiyetlerini yerine getirmen. Eğer bir hadim, senin kocana karşı vazifelerinde senin yerini alır ve senin yapman gerekenleri o yaparsa bu bir ölçüde senin eksik kalmana sebebiyet verebilir. Oysaki senin zülcenâheyn (dünya ve ahirete ait bilgisi çok olan kimse) olman lazımdır. Bir insan nasıl en mükemmel kul olur ve Allah'a kulluğunu en mükemmel şekilde yerine getirir? Bir insan nasıl en mükemmel insan olur ve üzerindeki mükellefiyetleri kusursuz ve arızasız yerine getirir? İşte sana düşen bunları araştırmaktır."

"Sen evvela, Rabbine karşı kulluğunu en mükemmel şekilde eda et ve mükemmel bir kul ol! Sonra da Ali gibi kıyamete kadar gelecek ehlullahı (velîleri) soyunda taşıyan büyük bir insana karşı, mükellefiyetlerini yerine getir ve mükemmel bir insan ol! Ol ki bütün mükemmeliyetlerin ve mükemmellerin toplanma yeri olan cennette benimle beraber olabilesin!"

"Fâtıma O'nun kızıydı. Birçok velinin anası olacaktı. Bu itibarla onun bu mübarek meyvelere çekirdek olabilecek mahiyette yetiştirilmesi lazımdı. İşte bundan dolayı

Efendimiz (s.a.s.), bir taraftan fevkalade refeti, şefkati, sevgisi ve gönüllerinde taht kurmanın yanında, diğer taraftan da Fâtîma'nın nazarını hep uhrevî âlemlere çeviriyordu."

Hepimizin Meryem'i

İslamî kaynaklara göre Hz. Meryem'in babası İmran'dır. İmran, şerefli bir silsile ile Hz. İbrahim'e dayanan bir sülaledendir. Hz. Meryem'in annesi Fazuka'nın kızı Hanne'dir. Hanne'nin kız kardeşi (bir rivayette Meryem'in kız kardeşi) İyşa da Hz. Zekeriya'nın hanımı ve Hz. Yahya'nın annesi imiş. Hz. Muhammed (s.a.s.); "Yahya ile İsa, teyze oğullarıdır." demiştir.

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyruluyor:

"İmran'ın hanımı (Hanne): "Rabbim, karnımdakini tam hür olarak (dünyadan azat edilmiş ve tamamen ihlaslı bir ibadet duygusu ile mabet bekçisi olarak) sana adadım. Benden kabul buyur. Şüphesiz Sen işiten, bilensin.' demişti. Onu doğurunca, -Allah onun ne doğurduğunu bildiği halde- (Hanne) şöyle dedi: 'Rabbim, onu kız doğurdum; erkek, kız gibi değildir. Ona Meryem adını verdim. Onu ve soyunu kovulmuş şeytanın şerrinden Sana ısmarlıyorum. Bunun üzerine Rabb'i onu güzel bir şekilde kabul buyurdu ve onu güzel bir bitki gibi yetiştirdi ve Zekeriya'nın himayesine verdi. Zekeriya ne zaman kızın bulunduğu mihraba girse, onun yanında yeni bir yiyecek bulurdu. 'Meryem! Bu sana nereden geldi?' deyince, o da: 'Bu, Allah katındandır.' derdi. Şüphesiz Allah, dilediğine hesapsız rızık verir." (Al-i İmran, 3/ 35-37)

Meryem kelimesi, Süryanî dilinde hizmetkâr manasınadır:

37. ayetteki mihrap kelimesi, cami ve mescitlerin ön tarafında imamın duracağı belli yerdir. Fakat burada mihraptan maksat, mabette merdivenle çıkılan mahfil olduğu beyan edilmektedir ki Hz. Meryem, Zekeriya Aleyhisselam tarafından buraya konulmuş ve burada muhafaza edilmiştir. İşte anne karnında babasından yetim kalan Hz. Meryem, böyle bir ruhaniyetle doğmuş ve böyle bir mihrapta Allah katından özel nailiyet ile yetiştirilmişti. O mihrap ki: "Orada (mihrapta) Zekeriya, Rabb'ine 'Rabb'im! Bana katından hayırlı bir nesil ver. Şüphesiz Sen, duayı hakkıyla işitensin' diye dua etti." (3/38)

Bu arada Kur'an-ı Kerim Hz. Zekeriya'nın duasının kabulünü anlattıktan sonra tekrar Hz. Meryem meselesine dönüyor:

"Hani melekler: 'Ey Meryem! Allah seni seçti, seni tertemiz yarattı ve seni dünya kadınlarına üstün kıldı. Ey Meryem! Rabb'ine divan dur ve secdeye kapan ve rükû edenlerle beraber rükû et.' demişlerdi." (3/42-43)

Kur'an'ın bu ayetlerinden anlaşıldığına göre Hz. Meryem, böyle İlahi seçme ile tertemiz ve pak idi. Hiçbir kadında görülmemiş bir şekilde Hz. İsa'ya anne olması yönünden, dünyadaki kadınların hepsinden üstün oldu. İbadetini de cemaat ile Beytül Makdis'de eda ediyordu. Bir başka ayetin ifadesiyle sadece; "Onlarla kendi arasına bir perde çekmişti." (Meryem: 19/17)

Melekler şöyle demişti: 'Ey Meryem! Allah sana Kendisi'nden bir Kelime'yi müjdeliyor ki adı Meryem oğlu İsa Mesih'tir; dünyada da ahirette de itibarlı, aynı zamanda

Allah'a çok yakınlardandır. Beşikte de, yetişkin çağında da insanlarla konuşacak ve iyilerden olacaktır.' (Meryem) 'Ey Rabb'im, bana bir beşer dokunmamışken benim nasıl çocuğum olur?' dedi. Allah: 'Öyle ama Allah dilediğini yaratır, bir şeyin olmasını dilediğinde ona sadece (ol) der, o da oluverir.' buyurdu." (3/45-47)

Ayetleri yorumlayan İslam müfessirleri, Mesih kelimesini izah ederken şunları söylemişlerdir: "Mesih, İbranice aslında mübarek manasında mesihtir ki Hz. İsa'nın lakabıdır." "İsa Aleyhisselam, Musa Aleyhisselamın şeriatından bir kısım yükümlülükleri Allah'ın emriyle kaldırdığı için kendisine Mesih denilmiştir."

Hz. İsa Aleyhisselam hakkında Allah tarafından bir kelime ifadesini yorumlarken Elmalılı M. Hamdi Yazır, tefsirinde diyor ki; "Burada 'Allah'ın kelimesi' diye belirlilik ifadesinin kullanılmayıp belirsiz olarak getirilmesi şu nükteleri ifade eder: Evvela bu kelime tanınmadık, garip, adet dışı bir kelimedir. Ve bu sebeple İsa'nın hüviyetini teşkil eder. Gerçekte İsa'nın yaratılışı bilinen adetin dışındadır. 'Allah tarafından' kaydı da bunun vasıtasız bir yaratma ve bundan dolayı adet dışı bulunduğunu ve aynı zamanda bu kelimenin batıl olmayıp, bir 'hak kelime' olduğunu gösterir." (Cilt 2: 363)

Aslında "kelime" kelimesi, Arapça "kelm" kökündendir. Kelm ise duyma ve görme gibi iki histen biriyle idrak olunan bir tesirdir. Bunun için tesiri açık bir cerh (yaralama) manasına gelir. Bu bakımdan; "Babasız çocuk nasıl olabilir?" sorusunu soranlara Allah'ın kudretini, hikmetini, ihya ve sair isim ve sıfatlarını da tazammum eden kelamının; yani sadece "kün! (ol!)" emrinin bunun için yeterli olduğu söylenmiştir.

İnsan türünün dörtte birinin başına reis olarak geçen, insan nevinden (bir cihette), melekler nevine intikal eden; arzı bırakıp gökleri vatan edinen harikulade bir insan ferdinin, bu harikulade vaziyetleri tenasül (üreme) kanununun harika bir şeklini gerektirir. Bu bakımdan tenasül kanununun içine Hz. İsa'nın doğumunu da mecburiyet varmış gibi almaya çalışmak hiç yakışmadığı gibi, hiçbir mecburiyeti de yoktur. Hem bu hususta Kur'an'ın açık ifadeleri tevil kaldırmaz. Yüz cihetle zedelenen tenasül kanununun tamiri hesabına hiçbir cihetle zedelenmeyen ve tenasülün haricinde bulunan meleklerin cinsiyet kanunu ve Kur'an'ın sarahat kanunu gibi kuvvetli kanunlar nasıl tahrip edilir?

Evet, Allah katında İsa'nın durumu Âdem'in yaratılışı gibidir. Onu topraktan yarattı, sonra ona 'ol!' dedi, hemen oluverdi (Al-i İmran, 3/59), gibi kati ayetlerle Hz. İsa Aleyhisselamın babasız olduğu katiyeti vardır. Zaten hiçbir kanun yoktur ki istisnaları ve nadirleri bulunmasın, harice çıkmış fertleri bulunmasın. Hiçbir kaide yoktur ki harika fertleri ile tahsis (özel durumlar istisna) edilmesin. Hz. Âdem zamanından beri bu kanundan hiçbir fert istisna olmamak ve haricine çıkmamak olamaz. Her şeyden önce zaten bu tenasül kanunu, başlangıç itibarıyla iki yüz bin hayvan türünün ilk yaratılışı ile (annesiz, babasız olarak, tenasül kanununun haricinde) harika şekildedir. Yani, en evvelki pederleri âdeta Âdemleri hükmünde, iki yüz bin o evvelki pederler, tenasül kanununu geçersiz kılmışlar. Peder ve valideden gelmemişler. Onlara, o kanun haricinde vücut verilmiş. Hem her baharda gözümüzle gördüğümüz, yüz bin envain en büyük kısmı, hadsiz fertleri, tenasül kanunu haricinde, yaprakların yüzünde yaratılıyor. İlk başlangıçta ve hatta her senede bu kadar istisnaları ile yırtılmış, zedelenmiş bir kanun ile Hz. İsa Aleyhisselam gibi harika bir zat bağlanamaz. Onun doğumu da harikadır, mucizedir. (9.Lem'a Latif Nükteler Bedüzzaman)

Kur'an-ı Kerim; (Meryem Suresi'nde) Hz. Meryem'in hamile kalışını ve Hz. İsa Aleyhisselamın mucize doğumunu şöyle anlatıyor:

"(Resulüm!) Kitap'ta Meryem'i de an. Hani o, ailesinden ayrılarak doğu tarafında bir yere çekilmişti. Meryem, onlarla kendi arasına bir perde çekmişti. Derken, biz ona ruhumuzu gönderdik de o, kendisine tastamam bir insan şeklinde göründü. Meryem dedi ki: Senden, çok esirgeyici olan Allah'a sığınırım! Eğer Allah'tan sakınan bir kimse isen (bana dokunma). Melek: Ben, yalnızca, sana tertemiz bir erkek çocuk başışlamam için

Rabbi'nin bir elçisiyim, dedi. Meryem: Bana bir insan eli değmediği, iffetsiz de olmadığı halde benim nasıl çocuğum olabilir? dedi. Melek: Öyledir, dedi; (zira) Rabb'in buyurdu ki: Bu bana kolaydır. Çünkü biz, onu insanlara bir delil ve kendimizden bir rahmet kılacağız. Bu, hüküm ve karara bağlanmış (ezelde olup bitmiş) bir iş idi. Meryem ona hamile kaldı. Bunun üzerine onunla (karnındaki çocukla) uzak bir yere çekildi. Doğum sancısı onu bir hurma ağacına (dayanmaya) sevk etti." "Keşke, dedi, bundan önce ölseydim de unutulup gitseydim! "Aşağısından (İsa yahut melek) ona şöyle seslendi: "Tasalanma! Rabb'in senin alt yanında bir su arkı vücuda getirmiştir." "Hurma dalını kendine doğru silkele ki üzerine taze, olgun hurma dökülsün." "Ye, iç. Gözün aydın olsun! Eğer insanlardan birini görürsen de ki: Ben, çok merhametli olan Allah'a oruç adadım; artık bugün hiçbir insanla konuşmayacağım." Nihayet onu (kucağında) taşıyarak kavmine getirdi. Dediler ki: Ey Meryem! Hakikaten sen iğrenç bir şey yaptın! Ey Harun'un kız kardeşi! Senin baban kötü bir insan değildi; annen de iffetsiz değildi. Bunun üzerine Meryem, çocuğu gösterdi. "Biz, dediler, beşikteki bir sabi ile nasıl konuşuruz?"

Çocuk, şöyle dedi: "Ben, Allah'ın kuluyum. O, bana Kitab'ı verdi ve beni peygamber yaptı." "Nerede olursam olayım, O, beni mübarek kıldı; yaşadığım sürece bana namazı ve zekatı emretti." "Beni anneme saygılı kıldı; beni bedbaht bir zorba yapmadı." "Doğduğum gün, öleceğim gün ve diri olarak kabirden kaldırılacağım gün esenlik banadır." (Meryem, 19: 30-33)

Hız. İsa'nın doğduğu yeri bile belki Kur'an-ı Kerim'in tarifi ile bulmak mümkün... "Ailesinden doğu tarafına çekildi...", "Aralarına bir perde koydu" ifadeleri herhâlde ya doğup büyüdüğü veya son olarak yanlarında yaşadığı teyzesinin ve teyzesinin kocası Zekeriya peygamberi kastederek onlarla yaşadığı yerin doğu tarafını veyahut da mabedin yanı Mescid-i Aksa'nın doğu tarafını kastediyor. Çünkü mabette kalıyordu. "Doğum sancıları tutunca da" oradaki bir hurma ağacının yanına gittiği orada da bir su arkının veya suyu akan bir pınarın yahut nehrin bulunduğu anlatılıyor. Müminun suresi'nde ise şöyle buyruluyor: "Meryem oğlu (İsa'yı) ve annesini de bir ayet (alamet, mucize) kıldık; Onları, yerleşmeye elverişli, sulu (pınarlı, çeşmeli, akarsulu), bir tepeye yerleştirdik." (Müminun, 23: 50)

23 Aralık 1999 tarihinde Süddeutsche Zeitung'un haftalık magazin ekinde Kur'an-ı Kerim'deki Meryem Suresi'nin Almanca meali yayınlandı. Derginin bu mevzuda tanıtım spotunda şöyle deniliyordu: "En güzel Weihnachten (Noel) hikayelerini İncil'de değil, Kur'an'da buluyoruz." Bir Cizvit papazı bunun niçin böyle olduğunu açıklıyor. Yazının başlığı: "İsa'nın Doğum Mucizesi," yazının başladığı sayfadan iki sayfa öncesinde bir hurma ağacının altında, kucağında çocuk bulunan bir kadın resmi var. Ağaçtan taze hurmalar dökülüyor. Önünde bir su arkı var. Bu resimli sayfaların üzerinde büyük harflerle şöyle yazılmış: "Eğer ailenize bir sürpriz yapmak istiyorsanız bu ağacın altında gerçekleşen Weihnachten (Noel) hikayesini okuyabilirsiniz."

Dergi, Meryem suresinin birinci ayetinden otuz yedinci ayetine kadar tamamen Almanca olarak verdikten sonra, yetmiş yaşındaki Cizvit Papazı Prof. Dr. Rupert Lay'a bir yorum yaptırmış. Frankfurt ve Walldürn Odenwald'da yaşayan, felsefeci-yazar ve bir işletme danışmanı olan Dr. Lay, "Neden Kuran'ın öğretisi, İncil'den daha İsevi'dir?" alt başlıklı yazısında şunları yazıyor: "Kur'an, sürekli Meryem'in oğlu İsa'dan bahseder. Muhammed'in (s.a.s.), İsa için 'Yusuf'un oğlu' ifadesini kullanması günah olurdu; zira ona göre İsa; Meryem'in oğlu Mesih'tir. Birçok Hristiyanın belki de Tanrı'nın İsa'dan daha mükemmel şekilde tecelli ettiği konusunda şüpheye düştüğü bir zamanda Kur'an'ın öğretisi, bazı Hristiyan din adamlarından çok daha İsevi'dir. Muhammed (s.a.s.) ve İslam, İsa'nın Tanrı'nın oğlu olduğu sıfatını kabul etmez; ama İsa'nın babasının olmadığı konusunda emindir. (...) Bu konuda İslam tasavvufu da çok daha güzel ve Hristiyanlar için faydalı olabilecek Allah'ın dinamik kudretinden bir imaj anlatır. Şöyle ki: Allah, aynı

zamanda seven, sevilen ve sevgidir. (...) Muhammed (s.a.s.), şüphesiz Meryem'e en büyük saygı duyanlardan biridir. Zira o, Mesih'in annesidir. Meryem (bazılarının zannınca) gayri meşru çocuk dünyaya getiren bir anne olarak anlaşıldığı için, özel bir korumaya da ihtiyacı vardı. Eğer yolunuz bir gün Efes'e düşerse, Meryem'in son yıllarını geçirdiği evi mutlaka ziyaret ediniz. Orada kimlerin dua ettiğini görünce çok hayret edeceksiniz. Dua edenlerin pek çoğu Müslüman; ama çok azı Hristiyan..."

Bu çeşit yayınlar, ümit ederim, Müslüman-Hristiyan diyalogunda önümüzdeki günlerde çok daha güzel ufukların açılmasına vesile olacaktır.

Millî Mücadele'de Anadolu Kadını

Millî Mücadele'nin destanlaşan birçok erkek kahramanı bilinir; ama kadın kahramanları fazla bilinmemektedir. Oysa Anadolu kadını, Millî Mücadele'nin her safhasında vazifesini yerine getirmiştir.

93 Harbi'nde Rusların eline geçen Aziziye Tabyalarının kurtarılmasında, Nene Hatun ismiyle nam salan Anadolu kadını, Millî Mücadele'de battaniyeyi evladı yerine mermiye örten Kara Fatma'yla sembolleşiyordu. Anadolu kadını evlatlarını çeşitli cephelerde savaşması için yetiştiriyor gibiydi. O çoğu zaman, cepheye gönderdiği evladının yüzünü bir daha görmüyordu. Ama o her şeyden önce bir anaydı; ana yüreği evlatların ölmesine tahammül edemiyordu. Merhametliydi ve merhameti herkesin evladınaydı.

Hamdullah Suphi Tanrıöver, bir gün: "Anneciğim, gazetede okudum. Bir tabur asker donmuş bir göl üzerinden geçerken buzların altında kalmış." der. Bunun üzerine "Eyvah!" diye bir çığlıkla karşılaşır Tanrıöver. Annesinin can evinden vurulduğunu görünce, onu yatıştırmak için, "Anneciğim yanlış anladın, buzlar altında kalan Türk taburu değil, Rus taburu..." deyince, annesi: "Olsun evladım. Sen daha baba olmadın, evlat sevgisini belki bilmezsin. Ben dünyadaki bütün çocukların annesiyim." der.

Merhameti bu derece yoğun olan Anadolu kadını, vatanı işgale maruz kalınca, soluğu cephede aldı. Yıllarca süren savaşlarda, babasını, eşini veya oğlunu şehit vermiş olan Anadolu kadınları, vatanın işgal edilmesi üzerine mukaddes değerlerinin muhafazası için, kendisi de bizzat cepheye gidip savaştı. Anadolu kadını, yazdığı destanın 'cephe sayfasında' eksik olmasını istiyordu. Millî Mücadele, Anadolu kadınının kahramanlık hikâyeleriyle doludur:

Bu kahramanlardan biri Tayyar Kadın'dır. O, Osmaniye'nin Raziyeler Köyü'ndendi, asıl adı Rahime'dir. Tayyar Kadın, Kilikya'da Albay Arif'in 11. Tümen'inde savaşmıştı; 1920 Şubat'ında gönüllü milislerle Hasanbeyli Tüneli'nde Fransızlara saldırıp, onlardan seksen tüfek, iki makineli tüfek almışlardı. Tayyar Kadın, savaşta ölen iki kişiyi de sırtında taşımıştı. Çevikliğinden dolayı ona Tayyar Kadın adı verilmişti. 1920 Haziranında Osmaniye'de Fransız istihkâmına yapılan hücumda o önderlik etmişti. Ve en sonunda bu karargâhın önünde şehit düşmüştü.

Millî Mücadele'deki kadın kahramanlardan biri de Emire Ayşe Aliye'dir. "Birçok kişide bulunmayan şecaatle, Aydın'da duman ve kanlar içinde çiğnenmemek için boynundaki ziyneti satarak bir tüfek tedarik eden kadın" diye anlatılıyor Emire Ayşe Aliye. Kendisine, "Harbe niçin girdin?" diye sorulduğunda; "Yunan, Aydın'a gelmeden önce altın paramı boynumdan atıp martini aldım ben. On beş gün evvel düşman Nazilli'ye geçti. Geçtiği yerleri yakıp yıkmaya başladı. Dayanamadım. Köylü, büyük adamlar, 'Silahı olan

alsın çıksın.' dedi. Aldım martini, ben de çıktım. Üç dört gün sonra harp başladı. Köylü bana, 'Ya martini bize ver, ya harbe git.' dedi. Aldım martini, köyümden gittim." diyor.

Millî Mücadele'de savaşan kadınların yanı sıra, cephe gerisinde çalışan adsız kadın kahramanlar da vardı. Fotoğraf karelerinden tanıdığımız; omzunda top mermisi, kağnılarla cepheye mermi, mühimmat ve erzak götüren kadınların yaptıkları destanlaştırılacak işlerdendir.

Anadolu kadını cephedeki çalışmalarının yanı sıra, cephe gerisinde yardım toplama vb. çalışmalarda da erkeklerle yarışmıştır. Bunlardan biri Hilal-i Ahmer'in (Kızılay), organize ettiği himmet toplantısında görülür. Bu organizasyonda Ankara erkeklerinden bin lira toplanabilmişti. Kadınlardan daha az, en fazla yüz lira toplanabileceği tahmin ediliyordu; ancak umulmayan bir şey olmuştu. Kadınlar bu konuda da erkeklerden geri kalmamış, onlar da bin lira toplamaya muvaffak olmuşlardı.

Yardım toplantılarından biri de, Kız Öğretmen Okulu salonunda yapılmıştı. O toplantıda konuşma yapan Halide Edip toplantıya katılanlardan birini şöyle anlatıyor: "Ben epeyce konuştuktan sonra, basma entarili bir kadın yanıma geldi. Anlaşılan gözleri pek görmüyordu. 'Nerede, nerede?' diye sordu. Ben yanına varınca, kollarını boynuma doladı. Kalbinin attığını duydum. 'Senin ne dediğini anladığımı söylemek istiyorum. Benim Darü'l-Muallimat'ta (Kız Öğretmen Okulu) bir kızım var. O da hizmet edecek. Ben fukara bir çamaşırçı kadını. Onu okutabilmek için her gün çalışıyorum. O da bir gün öğretmen olacak. Benim oğlum Çanakkale'de şehit oldu. Ağlamıyorum. İşimi bırakmıyorum; çünkü o zaman kızımı okutamam. Fakat hep yeni savaşlardan söz ediyorsun. Çanakkale'de ölenleri hiç söylemedin!' dedi ve göğsünden bir lira çıkararak 'Hilâl-i Ahmer'in yaralılarına...' diye uzattı. Karşı karşıydık. Birbirimizin gözünün içine bakıyorduk. Boynuna sarıldım. Yanaklarından öptüm ve gözlerimizden yaşlar boşandı."

Oğlunu Çanakkale'de kaybetmiş, ancak vatanının kurtulacağına olan inancını kaybetmemişti Anadolulu anne. Hayata dört elle sarılmış, dışından tırnağından artırdığıyla çorbada tuzunun bulunmasını istiyordu. Oğlunu şehitler ordusuna vermişti, kızını muallimler (öğretmenler) ordusuna hazırlıyordu, kendisi de var gücüyle çalışıyordu. Savaş devam ediyordu, hem de yıllardır devam ediyordu. Balkan Harbi, İtalyan Harbi, Çanakkale, Galiçya, Sarıkamış, Yemen, Sina derken düşman Anadolu'nun içlerinde ilerliyordu. Erkekler cepheye destanlar yazıyordu; ancak hayat da devam ediyordu. Hem cephe gerisinde kalanların, hem de cephedekilerin doyurulması gerekiyordu. Anadolu kadını toprağı sürüyor, ekıyor, biçiyordu. Elleri yarılmıştı, ayakları nasırlaşmıştı, yüzü esmerleşmişti. Tanrıöver, Halide Edip'le Anadolu kadınının bir karşılaşmasını şu şekilde nakletmektedir:

"Halide Edip, Millî Mücadele'nin başında Kalaba Köyü'nden gelen bir kadının yaz toprakları gibi çatlamış ellerine dikkatlice bakmıştı. Köylü kadın bunu gördü ve 'İçerinin karısıyım, dışarının erkeğiyim. Bu el yumuşak kalsın, beyaz kalsın olur mu?' dedi." O eller beyaz kalamazdı, yumuşak kalamazdı; çünkü o eller saban tutuyor, tarla sürüyordu. Tohum ekiyor, ekin biçiyordu. Mermi taşıyor, tetik basıyordu. Yağmur-çamur, kar-kış demeden çalışıyordu. Onun, elleriyle, kaşıyla, gözüyle, ağzıyla, burnuyla uğraşacak zamanı yoktu. Bu bilmediğinden değildi. Elbette o da biliyordu, süslenmeyi, giyinmeyi, kuşanmayı. Ne zaman ne yapacağını da biliyordu. 'Gözün goca olursa süzersin, ağızın goca olursa büzersin, burnun goca olursa nidersen?' diyordu. Farkındaydı elbette güzelliğin, güzelleştirecek şeylerin; ancak buna zaman kalmıyordu; çünkü o kendi veciz ifadesiyle, 'içerinin kadını, dışarının erkeği' idi."

Anadolu kadınının katlanamayacağı bir şey daha vardı: Dinine, dil uzatılması ve küfredilmesi. "Türk'ün Ateşle İmtihanı"ndan öğrendiğimiz kadarıyla işgal yıllarında azınlıklar vapurlarda her zaman ikinci mevki için bilet aldıkları halde birinci mevkide yolculuk yaparlarmış. Güçlerini işgal kuvvetlerinden alırlarmış. Yine bir defasında azınlık

kadınlarından biri, hadise çıkarmıştı. Biletine uygun yerde oturmak istemiyordu. İlgililer duruma müdahale edip onu biletine uygun yere gönderirken, o küfürler savuruyordu. Bundan sonrasını Halide Edip'ten dinleyelim: "Çıkarken kadının tekrar dine ve imana sövmesinden dolayı, o zamana kadar bir köşede oturan ihtiyar bir kadın, birdenbire bayıldı. Çantamdaki kolonya ile başını, bileklerini ovdum. Biraz kendine geldi; fakat durmadan ağlıyordu. 'Benim gibi ak saçlı ve beş vakit namazında bir kadın dinine küfür edildiğini duyarsa ne yapabilir?' diyordu." Bunları diyor ve bir şey yapamamanın üzüntüsüyle kahroluyor, buna dayanamayıp bayılıyordu Anadolu kadını. Evet, bayılmıştı ninemiz. En güçsüzünün, en yaşlısının yaptığı buydu. Dinine saldırılması bayıltacak kadar ıstırap veriyordu Anadolu kadınına.

Anadolu kadını, kendi topraklarının daha dün Osmanlıya bağlı devletçikler tarafından işgal edilmesine mana veremiyordu. Artık üzerine gelinmesini istemiyordu; ancak onlar nifak tohumlarını atıp gidiyorlar, sonra tekrar geri geliyorlardı. Millet-i Sadıka'yı tahrik edip isyan çıkartıyorlardı. Asırlardır sulh içinde yaşayan insanları birbirine düşman ediyorlardı. Fatma Nine, Yunanlıların kendi köyünü yakması üzerine, "Bütün evleri yakmayın, hiç olmazsa yaşayanlar için bir dam bırakın, burada ne işiniz var?" diye seslendiğini, ancak kendisine, "Bizi Avrope yolladı." dediklerini anlatıyor ve Halide Edip'e şunları söylüyor: "Bana bak kızım, o Avrope denilen adama söyleyin, biz ona fenalık etmedik. Biz biçare köylüleri rahat bıraksın."

Anadolu kadını bayrağına düşkündü. Nasıl düşkün olmasın ki... Bayrak, hürriyetin ve bağımsızlığın sembolüydü. Vatanında bayrakları dalgalanmayan bir ülkenin esir olduğu aşikârdı. Bu kadınlardan birisi, bayrak sevgisini "Türk'ün Ateşle İmtihanı"nda şöyle anlatıyor: "Yavrucuğum, ben Üsküp'ten beri beş göç gördüm. Ay yıldız nereye giderse peşinden gittim. Mutlaka onun altında ölmek istiyordum. Balkan Harbi'nden sonra İstanbul'dan çıktım. Anadolu'nun, Kâbe toprağı olduğuna inanırdım ve oraya kâfirlerin gireceğine inanmazdım. Onlar gelince şaşırırdım. Bir mucize bekledim. Zafer haberi geldiği zaman Yunanlılar hâlâ şehirdeydi. Ay yıldız gelmeden ölmekten korkuyordum, sonunda bizimkilere kavuştum. Ben onlara sarıldım, onlar bana sarıldı. Ay yıldızın arkasından geldiğimi söylediğim zaman beni bayraktarın arkasından yürüttüler."

Anadolu kadını, askerî savaşların yerine, ekonomik, kültürel ve sosyal savaşların yaşandığı günümüzde de, kültürünün muhafazasını temin için kolundakini, kulağındakini ve parmağındakini seve seve ortaya döküyor. Tarihteki hemcinsleri gibi, destansı sayfalara yenilerini ekliyor.

Millî Mücadele'den Bir Tablo: Makbule Hanım

İstiklal Mücadele'miz sayısız kahramanlıklarla dolu olmamış olsaydı, sayı ve silah bakımından üstün düşmana karşı, böylesine bir zafer elde edilebilir miydi? Millî Mücadele'de, sayıca erkekler kadar olmasa da, bazı kadınlarımızın göstermiş oldukları cesaret ve kahramanlıklardan söz etmemek onlara karşı büyük bir haksızlık olur. Bu insanlar, zamanında üzerlerine düşeni yapmamış olsalardı, ülkemiz belki bugün hâlâ düşman çizmesi altında inlemekte olacaktı. Eminiz ki Anadolu araştırılrsa çok sayıda kahramanın izlerine rastlanacaktır. Bu kahramanlardan birisi olan Makbule Hanımın fedakârlıklarına kısaca göz atalım:

İşgal Yılları

15 Mayıs 1919'da Yunanlılar, İtilaf Devletlerinin de desteğiyle bütün Ege Bölgesi'ni işgal etmek amacıyla İzmir'e asker çıkarmıştı. Oradan Manisa, Akhisar, Salihli ve

Ödemiş taraflarına doğru ilerlemeye başlamışlar; yaklaşık bir yıl sonra, 15 Temmuz 1920'de Gördes'e saldırmışlarsa da, esas tahribatı 21 Mayıs 1921'de yapmışlardı. Üç bin yıllık geçmişi olan Manisa'nın Gördes ilçesi, İstiklal Harbi sıralarında şiddetli çarpışmalara sahne olmuş beldelerimizden birisidir. Bu tarihten itibaren 5 Eylül 1922'de düşman işgalinden tamamen kurtulana kadar ilçe yönetimi, yaklaşık iki yıl kısa aralıklarla Türkler ve Yunanlılar arasında el değiştirmiştir. Çünkü Gördes, Sındırgı ve Demirci havalisini müdafaa eden, sayıca az fakat kahraman efe, güçlü imanları sayesinde yaptıkları baskınlarla ilçeyi zaman zaman Yunanlıların elinden alıyor; ancak düşmana takviye kuvvet geldikçe de, dağa çıkıp çete savaşı yapıyordu. Bunlardan biri, Salihli'nin Torunlu köyünden Ali Efe; diğeri ise Manisa'da uzun yıllar hapisanede gardiyanlık yapan, Yunanlılar Manisa'yı işgal edince, mahpusları silahlandırıp, düşmana karşı kahramanca savaşmalarını sağlayan Makedonya göçmeni Pehlivan Mehmet Ağadır.

Bu savaşlar sırasında ilçede pek çok ev ve dükkân yakılıp yıkılmıştı. İşgal kuvvetleri, şehri terk ederken de her tarafı yakıp yıkmışlardı. Yangın içinde kalan insanların acı çığlıkları kulakları çınlatmış, etrafı günlerce yanık kokusu sarmıştı. Sokaklar; cesetlerle dolu idi. Vücudunun yarısı yanmış, hâlâ can çekişmekte olan insanlar ise yürek yakıyordu.

Mütevazı Bir Düğün

1921 Mayıs'ının sonlarına doğru, Gördesli bir genç kızın düğünü vardı. Gördes işgal altında olduğundan, düğün Demirci'de yapılmaktaydı. Bu düğün Makbule Hanımla Halil Efenin düğünü idi. Sade bir törenle dünya evine girdi gençler. Halil Efe, Gördes'i savunmak gayesiyle düşmanla defalarca çarpışan yağız bir genç efe idi.

Düşmanın bütün Ege'yi işgal etmek için, doğuya doğru ilerlemeye devam ettiği haberleri geliyordu. Gördes'te yapılan katliamlar yüzünden efelerin ve eli silah tutanların yerinde durması mümkün değildi. Halil Efe de, eşinden gizli olarak hazırlıklarını yaptı, ancak Makbule Hanım her şeyin farkındaydı. Evliliklerinin daha ilk aylarında kocasının tekrar dağa çıkıp Millî Mücadele'ye katılacağını çok iyi biliyordu. Kocasını Halil Efe düşmanla savaşmak isterken, Makbule durur muydu? O, çocukluğundan beri bugünler için yetiştirilmiş bir asker gibiydi. Arkadaşları ona: "Asker Makbule" derdi. Silah kullanmayı ve ata binmeyi de öğrenmişti. Birinci Dünya Savaşı'nda babasını ve ağabeyini şehit veren Makbule'yi annesi büyütmişti. Bütün bunlar Makbule'yi bu mücadeleye hazır hale getirmişti.

Makbule Hanımın Efelere Katılması

Bir cuma günü, cuma namazından çıkanlar kendi aralarında, düşmanın ilçeye yaklaşmakta olduğunu konuşuyordu. Tam bu sırada Halil Efe arkadaşlarından bir haber aldı. Arkadaşları, Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey komutasında dağda silahlanmış ve düşmana karşı mevzilenmiş, Halil Efenin de kendilerine katılmasını bekliyordu. Halil Efe o gece, iki aylık eşiyile vedalaşıp evden ayrıldı.

Vatan müdafaasında prensip olarak her şey gizli yürütülür; sırları ifşa edenler en ağır şekilde cezalandırılır. Halil Efe de nereye gittiği hususunda eşine bir şey söylemeden evden ayrıldı. Doğuştan cengâver bir ruh taşıyan ve çocukluğundan beri ata binmeyi, silah kullanmayı en iyi şekilde öğrenen Makbule Hanım, durumu sezmekte gecikmedi. O da Millî Mücadele'ye katılmak istiyordu. Bunu eşine söylese, kesinlikle reddedileceğini biliyordu. Muhtemelen, "İşte aradığım gün bu gündür. Kocam düşmanla savaşırken ben evde işe yaramaz bir halde duramam. Memleketi düşmanlar sarmışken bana evde

oturmak yaraşmaz. Hem ben çocukluğumdan beri böyle günler için hazırlanmadım mı?" şeklindeki mülhazalarla hareket ediyordu.

Kocası evden çıkar çıkmaz, hazırlanıp arkasından gizlice onu takip etmeye başladı. Kocası Halil Efe, arkadaşlarının yanına varmıştı. O ise bir çalılığın arkasına gizlenmiş, kendisini efelere nasıl kabul ettireceğini düşünmekteydi. Bir çitirtti üzerine nöbetçi efe, silahını sesin geldiği yöne doğrultup arkadaşlarını da teyakkuza geçirdi. Efeler çalılığa doğru, "Her kimsen ortaya çık, yoksa ateş edeceğiz!" diye bağırdılar. Makbule Hanım gecenin karanlığında çaresiz ortaya çıktı ve çekingen bir sesle: "Ateş etmeyin, ben Halil Efenin ailesiyim." dedi. Bunun üzerine Halil Efe, şaşkın ve mahcup bir tavırla: "Sen ne arıyorsun burada? Senin evde olman gerekiyordu. Seni hemen eve geri götürmeliyim." dedi. Fakat Makbule Hanım bir türlü ikna olmuyordu. İsrarla kocasına savaşa iştirak etmek istediğini söylüyordu. Kocasını ve efeleri ikna edemeyeceğini anlayınca komutan Kaymakam Ethem Beyin yanına gidip, "Bey amca beni geri göndermeyin, ben de düşmanla dövüşebilirim, size yararım dokunur, beni bu mukaddes müdafaadan mahrum bırakmayın. Yunanlıların bize neler yaptıklarını gördüm ve bunun hesabını sormak istiyorum." diye yalvardı.

Makbule'nin yalvarmalarına rağmen, Pehlivan Ağa başta olmak üzere efelerin hepsi, aralarında bir kadın bulunmasının uygun olmadığını söylediler. Makbule Hanım ise ağlayarak yalvarmaya devam ediyordu. Sonunda İbrahim Ethem Bey: "Pekâlâ bir deneyelim bakalım. Ama bize ayak bağı olursan hemen evine döneceksin." dedi. Makbule Hanım da, İbrahim Ethem Beye kendisini kabul ettiği için teşekkür ederken, sevinçten gözlerinin içi gülüyordu.

Makbule Hanımın Mücadelesi

Makbule Hanım, memleketi kara bulutlar sardığından beri, yakınlarını şehit verdiğiinden midir bilinmez ama elbiselerini hep siyahlardan seçerdi. O gün de üzerinde siyah bir ceket, altında bol bir şalvar vardı. Başında da, yaz-kış çıkarmadığı, kalpağa benzer bir başlık bulunuyordu.

Herkesin atı ve tüfeği olduğu halde, Makbule Hanımın sadece yakın mesafelerde tesirli olan basit bir tabancası vardı. Bu yüzden efeler Halil Efeye, Makbule Hanımın evine dönmesi gerektiğini söylüyorlardı. Makbule Hanım da: "Ben atımı ve silahımı bulur, başımın çaresine bakarım; kimseye yük olmam." diyordu. Onun bu gözü pekliği karşısında ne kocası, ne İbrahim Ethem Bey, ne de diğer efeler söyleyecek söz bulamıyorlardı. Efeler tarafından böyle dışlanmasına içerleyen Makbule Hanım, bir gün efeleri şaşırtan ve kendisini kabul ettiren bir şey yaptı. Efeler, gece Çomakla Dağı'nın eteklerinde karargâh kurmuş, istirahat çekilmişlerdi. Düşmanın yerini önceden efelerin konuşmalarından öğrenen Makbule, gecenin karanlığında kimseye sezdirmeden, çadırından ayrılıp, düşman karargâhına bir baskın yaptı. Hançeriyle düşman nöbetçisini bir darbeye yere serdi. Yere serdiği nöbetçinin silahıyla uyumakta olan düşman askerlerinin üzerlerine yaylım ateşi açtı, uyanmalarına fırsat vermeden onları tesirsiz hale getirdi. Düşman karargâhındaki silah, mühimmat ve erzakı onların atlarına yükleyip birliğine döndü. Silah sesleriyle irkilen efeler, dikkat kesildiler. Kendilerine doğru gelen nal sesleriyle teyakkuza geçtiler. "Dur!" diye bağırdılar. Bu ikaza karşılık Makbule Hanım: "Ateş etmeyin, ben Makbule'yim." dedi. Ve efelerin şaşkın bakışları önünde ganimetleri ortaya döktü. Efelerin artık Makbule'ye söyleyecekleri hiçbir şey kalmamıştı.

Makbule, saldırılarda herkesten önce hazırlanıyor, ön saflarda düşmana kurşun sıkıyordu. Düşman saldırısının yoğunlaştığı anlarda geri çekilmek isteyen genç efelere hâl ve tavırlarıyla cesaret veriyor "Nereye gidiyorsunuz, siperlerden çıkmayın vurulacaksınız..." diye bağıırıyordu.

Efelerin Endişesi

Başta kocası Halil Efe olmak üzere bütün efeler, cesaretinden ve başarılarından dolayı onu takdir ediyor; ancak başına bir şey gelmesinden ve canlı olarak düşman eline geçmesinden korkuyorlardı. Pehlivan Ağa: "Senin kahramanlıkların bizi şaşkına çevirdi, herkes seni takdir ediyor; ama sen kadınsın, bu işler yine de sana göre değil, başına bir şey gelmesini istemiyoruz. Ne olur şehre dön, bize oradan bilgiler getirirsin, erzak ve mühimmat desteği yaparsın." dedikçe, Makbule Hanım itiraz ediyor, geri hizmette kalmak istemediğini, gerekirse bu uğurda şehit olmayı arzu ettiğini söylüyordu. İbrahim Ethem Bey, Makbule'nin ikna edilemeyeceğini anlayınca, arkadaşlarına, "Bırakın, bu kahraman mücahide dilediğini yapsın. Zaten sayımız az. Onun da bize katkısı küçümsenecek gibi değil, sıkıştırıp durmayın kızı!" dedi.

Günler böyle geçerken, düşmanla çatışmaktan yorgun düşen efelerin erzakı da iyice azalmış, efeler torbalarında kalan son kırıntılarla ayakta kalmaya çalışıyorlardı. Geceleri de -düşmanın görmesinden çekindikleri için- ateş yakamayan efeler soğukta büzülerek, tam teçhizatlı bir şekilde aç karına uyumaya çalışıyorlardı. Böyle bir gecede, aniden duyulan bir hışırtıyla uyanan efeler, başuçlarında dikilen Halil Efeyi görürler. Elinde köylülerden aldığı iki tavuk vardır. Halil Efe: "Bunları pişirip yiyelim arkadaşlar!" der. Aslında ateş yakmak yasaktır. Buna rağmen talimatlar çiğnenerek, etraftan çalı çırpı toplanıp ateş yakılır. Ateşin görünmemesi için, çevresi kapatılır. Tüpleri yolunan tavuklar, bu kısık ateşte pek de iyi pişmese de yenir.

Çatışma

Düşman geceki ateşten yerlerini belirlemiş olacak ki efelere yayılım ateşi başlattı. Tam siper yere uzanan efeler, silahlarıyla sürünüp, kimisi bir çukura, kimisi de bir kayanın arkasına gizlenerek, ateşin nereden geldiğini tespit etmeye çalıştı. Düşman askerlerinin kendilerine doğru yaklaşmakta olduklarını gördüler. Hazırlıksız yakalanan efeler, düşman üzerine aralıksız ateş ediyor, kendilerine yaklaşmalarına izin vermiyordu; ancak efelerden bazıları şehit olmuştu. Düşman da ciddi kayıplar verdiği için geri çekilmeye başlamıştı. Silah sesleri kesildikten bir süre sonra, hayatta kalan efeler siperlerinden birer birer çıkmaya başladılar. İlk işleri Makbule'yi aramak oldu. Makbule Hanımı yıkılmış çadırında bulamadılar. Şehit olan efelerin arasında da göremeyince, düşman ölülerinin olduğu yere gittiler. Onu az ötede yere boylu boyunca uzanmış buldular. Bu şehit, Millî Mücadele'mizin kadın kahramanlarından Makbule Hanımdı. Tarihler, 16 Mart 1922'yi gösteriyordu.

İbrahim Ethem Bey hatıralarında: "Uzaktan gelen bir kurşun Makbule'yi şehit etti." der. Efeler, daha yirmisinde Rabb'ine kavuşan Makbule'yi, Sındırgı, Gördes ve Demirci üçgeninde kalan Koca Yayla mevkiinde, kanlı elbiseleriyle gözyaşları içinde defnettiler.

Gördesli Şehit Makbule Hanım; Nene Hatun, Kara Fatma, Tayyar Kadın, Emire Ayşe Aliye, Fatma Nine ve Kara Ayşe gibi, araştırılıp ortaya çıkarılmayı bekleyen nice kadın kahramanlarımızdan sadece birisidir. Bu kadınlarımız, Anadolu'nun analarla dolu olduğunu gösteren birer destan yazmıştır. Millî Mücadele'nin yaşandığı beldelerde araştırma yapılırsa, daha pek çok kadın kahramanımızla karşılaşılacaktır.

Geçmiş böylesi büyük kahramanlıklarla dolu Anadolu kadını, günümüzde de içinde yaşadığı şartlara uygun bir şekilde üzerine düşen vazifeyi büyük bir fedakârlıkla yapmaya devam ediyor.

“Erkek mi dedin?”

Son üç asrın en mağdur ve mazlum milleti, her kıtada ve her cephede darbe üstüne darbe yara üstüne yara alıyordu. Nihayet Birinci Dünya Savaşı'yla birlikte toprakları büzüle büzüle Anadolu'ya kadar çekilmiş ve bıçak kemiğe dayanmıştı. Memleketin üzerinde kara bulutlar dolaşıyordu.

Bir zamanlar karada ve denizde kimsenin karşısına çıkmaya cesaret edemediği şanlı devletin haremine namahrem eli uzanıyordu. Anadolu kadını nasıl kahırlanmazdı, tüm ülke işgal edilmiş üstüne üstük Maraş'ta, İzmir'de ve Anadolu'nun birçok yerinde anaların peçesine ve namusuna el uzatılıyordu. Türk kadını bu günleri görmek için yetiştirmemişti çocuklarını.

Gerçi gençlerin çokta suçu yoktu, yaşlı devleti aliye üç asırlık ittifaklar karşısında iyice yıpranmış Birinci Dünya Savaşı'ndan da yenik çıkmıştı. İmparatorluk artık tükenmişti yapacağı bir şey yoktu; şimdi bir halk harekâtına ihtiyaç vardı.

Anadolu'nun birçok yerinde halk örgütlenmeye başlamıştı, toplantılar yapılıyor kurtuluş için çözüm yolları aranılıyordu. Tam bu sıralarda İzmir işgal edildi. Bu durum Türk halkına daha da ağır geldi; zira asırlarca Osmanlı egemenliğinde yaşamış, dinine diline karışılmamış hatta mezhepleri devlet tarafından himaye altına alınmış bir millet, varlığını Osmanlıya borçlu olan bir millet, huzuru ve refahı Osmanlı ile tanımış bir millet, kışkırtmalar ve vaatler sonucunda İzmir'i işgal etmişti.

İzmir işgal edilmişti evler, köyler yakılıyor, Irz, namus, pay-i mal oluyordu. İşlenen cinayetler, yapılan zulümler, tüyleri diken diken ediyordu. İşyerleri, evler soyuluyor, kadınlara sataşmalar oluyordu. Müslüman mahalleleri alev alev yanıyordu. Sokakların üstünü dumanlar kaplamıştı. Sokak ortasında başörtüsü parçalanmış ve boynundaki altınları almak için yollarda sürüklenen anneleri, çokça görmek mümkündü. İzmir'e bir ateş düşmüştü ve bu ateş bütün bir milleti yakıyordu.

Başta efeler olmak üzere bütün halk yemin etti; bu ateşi büyümeden söndürmeye. Tüfekler kuşandı, kamalar takıldı, efeler toplanmaya başladı. Akif'in: "Yanı başımızdaki din kardeşlerinizin matemine, felaketine karşı bu derecelerde lâkayt kalmak, Allah için olsun söyleyiniz revayı hak mıdır? 'Müslümanların derdini kendine dert etmeyen Müslüman değildir.' diyen Peygamberimizin huzuruna acaba hangi yüzle çıkacaksınız. Geliniz Allah'ın merhametine sığınalım." sözlerine kulak vermeliydiler ve öyle de yapıyorlardı.

Derken İzmir'e doğru hareket ettiler; zira artık beklenecek gün değildi. Yunan İzmir'e yerleşirse buralarla da yetinmeyip tüm bir batı Anadolu'yu işgal edebilirdi. Bu kabul edilebilecek bir şey değildi.

Efeler yola koyuldular epeyce bir yol aldıktan sonra dinlenmek ve su içmek için bir pınarın başında durdular. Pınarda muzdarip Anadolu kadını kovalarına su dolduruyordu. Çok üzgündü nasıl üzgün olmasınlar ki düşman İzmir'e girmiş Türk kadınının peçesine ve namusuna el uzatmıştı. Ve düşman ilerliyordu.

Kadın kovasının birini doldurduktan sonra diğer kovasını da çeşmeye koydu. Zaten iyice gerilmiş biran önce düşmanla hesaplaşmak isteyen efeler bu durum karşısında sinirlendiler. Hemen efelerin başı müdahale etti -be kadın görmüyor musun? Burada bir sürü erkek bekliyor dedi. Kahrından yüreği yanmış Anadolu anası başını kaldırdı ve “erkek mi dedin? Eğer bu memlekette erkek olsaydı Yunan İzmir'i işgal edemezdi.” dedi. Bu söz üzerine efelerin su içmeye ne yüzü ne de mecali kalmıştı. Hemen atlarına bindiler ve düşmanla çarpışmak üzere İzmir'e doğru hareket ettiler.

Bu büyük ana öyle bir söz söylemişti ki eğer su içmeden yaşana bilseydi efeler İzmir'i alacakları güne kadar, şahadet şerbetini içecekleri ana kadar su içmeyeceklerdi.

O kahramanlar Anadolu anasını esarete bırakmadan İzmir'i ve tüm vatani kurtardılar, çünkü "Başka milletlerin müdafaadan ümitlerinin kesildiği yerde bu milletin taarruzu başlıyordu."

Destanlara Sığmayan Analar

"Fâniler arasında en muazzez varlıktır ana. O, yeryüzünde dolaşırken gökteki bir baş ve Cennet de ayaklarının altındadır. Pabucunun tozu gözlere sürme kadar aziz ve ayaklarına sürülen yüzler, arş eşiğindeki başlar kadar yücedir. Ana, inleyen varlıktır. Bütün bir hayat boyu inleyen ve sızlayan..."

Evet, ney sesi gibi inleyen ve sızlayan analarımız... Evladını, doğum sancısından başlayıp, bin bir çile ile civan gibi bir delikanlı olasıya kadar büyütüp vatan için yâd ellere uğurlayana kadar inleyen analarımız...

Hele bizim analarımız. Bizim analarımız, çile ve ıstırabın saçlarını apak ettiği eli nasırlı, Cennet kokulu analarımız...

Minarelerin yıkılıp, ezan sesinin susması söz konusu olduğunda elindeki biricik yongasını da cepheye uğurlayan ve tek öküzü olan kağnisinin boş kalan boyunduruğuna geçip, cepheden cepheye cephe taşıyıp da böğründeki dirgen acısını kevser kevser yudumlayan analarımız...

Son Karakol'un her yerini kara bulutlar kaplayıp vatan toprağının al kanlara boyandığı demlerde mazgallara gülle, siperlere su, Mehmetçiklere şifa taşıyan analarımız...

Tazecik koç yiğit yavrusunu ıraklardan ırak beldelere: *"Arkadan vurulursan sütümü sana helal etmem."* diyerek yedi düvelle çarpışmaya gönderen ve ardında da:

"Bura Yemen'dir, / Gülü çemendir; / Giden gelmiyor, / Acep nedendir? / Acep nedendir?" diye ağıtlar yakan fazilete uyanık analarımız...

Nice baharlar doğurduğu ve nice sonbaharlar al kanlı mendiliyle şehadet haberini aldığı, ama bağına taş basıp bir kez olsun *"mezar taşı var mı?"* diye sormayan gözleri Ceyhun analarımız...

Bıyıkları terleyesiye kadar bir sıyanet meleği gibi görüp gözettiği yavrusunu Çanakkale'ye destan yazmaya gönderen analarımız... Ve az zaman sonra da, ölümsüzlüğe erdiği muştusunu aldığı anda, hemencecik abdest alıp, iki rekât şükür namazına duran ve nasırlı ellerini gök kubbeye doğrultup *"Elhamdülillah, şehit anası oldum!"* diyerek semanın sakinlerini gözyaşlarına boğan analarımız...

Gün gelip de devrin hükümetinin, yetim kalmış torunlarının beşiklerini şehadet ninnileriyle sallayan bu kimsesiz analarımıza maaş bağlamak aklına geldiğinde: *"Ben ikinci âlemde şehit evladımın şefaati bekliyorum! Bu beklentiye menfaat gölgesi düşürmekten Allah'a sığınırım!"* diyerek müstağni kalmasını bilen iman abidesi analarımız...

Evet bu aziz topraklar bize, evladının ellerini kınalayıp; mukaddeslerine, vatanına ve namusuna kurban olsun diye asker ocağına uğurlayan mavera soluklu analarımızın armağanıdır.

Gerçek değerini kametine uygun olarak ortaya koyamadığıma inandığım bu kırık dökük girişten sonra, destanlara sığmayacak kadar büyük uç vaka ile bu şefkat kahramanı analarımızı zihinlerimize kazıyalım isterseniz:

"Sögüt'ün Akgünlü Köyünden Mehmet Oğlu Hüseyin"

Yıl 1915, yağmurlu ve serin bir sonbahar gecesi... Çanakkale Savaşı kazanılmış fakat milletin harim-i ismetine el uzatmak isteyen bakışı bulanmış yedi düvelle harp bütün şiddetiyle devam etmektedir.

Bir zamanlar yedi iklim dal budak salarak "*Devlet-i ebet-müddet*" namıyla buyruk yürüten Osmanlının kök şehri Bilecik bu defa başka bir faaliyete sahne olmaktadır.

Bıyıkları yeni terlemiş yağız delikanlılar istasyonda vagonlara doluşarak, "*yurdunu alçaklara çiğnetmemek*" için Frenk işgalcileri ile yaka paça olma hazırlığındadırlar.

Trenin kalkışı için kampana çalınmış, istasyon hareketlenmiştir. Bu arada sık sık çakan şimşekler, istasyonun bir köşesinde dimdik ayakta duran yaşlı bir Türk anasının abideleşmiş silüetini nazara vermektedir. Yağmura ve soğuğa aldırış etmeden orada bir sütun gibi bekleyen bu kadının hâli kumandan Abdülkadir Beyin dikkatini ve hürmetini celp eder. Bir koşu yanına gidip bir isteği olup olmadığını sorunca ihtiyar kadın, bir teknil verme edası içinde "*Söğüt'ün Akgünlü Köyü'nden Mehmed oğlu Hüseyin*"ın anası olduğunu ve aslanını selametlemeye geldiğini söyler.

Kumandan, yüzünde sanki asırların çilesi bulunan bu mübarek ananın duasını alabilmek için Hüseyin'ine haber yollatır. Çağırıldığını öğrenen genç delikanlı hemen seğirterek anasının haritalaşmış mübarek ellerine sarılır.

Çileli ana, ciğerparesini paralarcasına bağrına son bir kez daha basıp koklar ve ardından, tarihin durup dinlediği şu sözleri söyler:

"Hüseyin'im, yiğit oğlum benim. Dayın Şıpka'da, baban Dömeke'de, ağaların sekiz ay evvel Çanakkale'de şehit düştüler. Bak, son yongam sensin! Minareden ezan sesi kesilecekse, camilerin kandilleri sönecekse sütüm sana haram olsun, öl de köye dönme!. Yolun Şıpka'ya uğrarsa dayının ruhuna bir Fatiha okumayı da unutma! Haydi oğul, Allah yolunu açık etsin."

Yolun Şıpka'ya uğrarsa dayının ruhuna bir Fatiha okumayı da unutma! Haydi oğul, Allah yolunu açık etsin."

Bu, bir Türk anasının hayatta kalan son evladına nasihatidir.

Komutan, bu şuur abidesi kadının sözleri karşısında donakalır. Gayr-i ihtiyarî sorar:

"Demek sizin ailenin erkekleri hep şehit oldular, öyle mi?"

Başımıza taç yapacağımız ihtiyar ananın şu cevabı ise komutan Abdülkadir Beyin iliklerine işleyecek kadar ibretlidir:

"Yalnız bizim ailenin değil oğul, bizim köyün mezarlığına elli yıldır delikanlı gömülmedi. Vatan sağ olsun da, biz hepimiz ölelim ne çıkar?"

Hasan Çavuşun Anasından

Oğlum Hasan, üç aydır ki mektubunu almadım.

Gece, gündüz hayır duanızdan geri kalmadım.

Sen onbaşı olmuş idin Akşehir den giderken,

Çavuş oldum diye yazdın, tabur cenge girerken.

Zafer için her cengine yedi hatim adadım.

Allah korusun ocağımda sensin kolum kanadım.

Yaradanım sana nasip eder ise şehadet,

Odur kulluk Hakk'a, vatan millet için ne devlet.
İmam dedi Dobruca'da ulu şanlı cenk olmuş,
Düşmanların siperleri baştan başa leş dolmuş,
Derelerden, tepelerden seller gibi kan akmış,
Korkak düşman geri kaçmış topraklarını bırakmış.
Sen o kanlı derelerden topladığın sümbülü,
Yolla taksın yavukluna ziynet bulsun kâkülü.
Geçen gece ben bu cengin rüyasını görmüştüm.
Sevincimden ağlayarak hayır diye yormuştum.
Plevne de yatan şehit baban eve gelmişti.
Hasan gazi oldu diye bana haber vermişti.
Sonra gördüm sağ elinde yükselmişti bir bayrak,
Din hasmının kalesinde dikilmişti o sancak.
O sancak ki Osmancığın şanlı namus gömleği,
Cana minnet bilin onun uğrunda ölmeyi.
Sen düşünme millet bize gözü gibi bakıyor,
Bolluk şükür zad zahire her taraftan akıyor.
Eğer köyde ölen kalan var mı diye sorarsan,
Konu komşu, eşi dostu hatırlayıp anarsan,
Muhtargilin Ahmet şehit olmuş haber geldi dün.
Şenlik oldu, mevlit oldu, düğün oldu bütün gün.
Köy giyindi kuşandı, hep namazgâha gittiler.
O şehidin Rahmetullah duasını ettiler.
Yeri belli olmak için mezarını kazdılar.
Bir taş dikip 'Ahmed şehit oldu' diye yazdılar.
Kurban kesip hatmi şerif indirildi hep ona,
Gönderildi onun gökte yatan şanlı ruhuna.
Sen bilirsin yavuklusu kumral saçlı Emine,
Bir al bayrak asmış idi o gün kendi evine.
O güzel kız yeşil örtü örtmüş idi başına
Bir kurumla oturmuştu köyün dibek taşına
Hıçkırmadı ağlamadı sandım onu bir melek
Onun erlik ocağını söndürmüştü felek
Sürme çekmiş kına ile süslemişti elini,

Olmuş idi tel duvaklı nurlu şehit gelini.
Dedi, Ahmet artık beni ahirette beklesin.
Ben onunum utanmasın beni Hakk'tan istesin.
Kaderim bu şehit olmuş benim şanlı yiğidim.
Kız kalırım varmam ere ben de canlı şehidim.
(*Harp Mecmuası sayı:16 sayfa: 250 M.Hasip*)

Tarihe Sığmayan Analar

Aziz vatanımızın gök kubbesine felaket üstüne felaketin çöreklediği kan ve barut kokulu günlerden biridir.

Bıyığı terlememiş delikanlılardan al yazmalı gelinlere, ak alınlı, ak yaşmaklı ninelerden, aksakallı polat sineli dedelere kadar milletin her bir ferdi vatani uğruna canını fedaya ant içmiş, "*Hakk'ın va'dedeceği günlerin*" doğmasını beklemektedirler.

İşte böyle günlerin birinde kulağımıza, uzaktan bir kağrı gıcirtısı duyulur. Sanki tekerlekler "*mabedinin göğsüne namahrem eli değmesin*" diye inim inim inlemektedirler. İnebolu yakınlarında çocuğunu yorganına sarmış bir ana, nasırdan katmanlaşmış yalın ayaklarıyla toprağa mukaddes izler bıraka bıraka, üzeri mermi yüklü kağrısını çekerek ağır aksak ilerlemektedir.

Hiçbir ressamın tablolaştıramayacağı bu eşsiz manzara saatlerce böyle akadursun, rahmet damlaları, istikbalin bahar tomurcuklarını müjdelercesine sağanak halini almıştır. Bu defa tablo daha da eşsizleşir; o yüce ana, kucağındaki mini mini yavrusunu sarıp sarmaladığı yorganı çekip almış, islanmasın diye mermilerin üzerine bin bir itina ile örtüvermiştir. Bu ne şuurdur, bu ne imandır Allah'ım?

Islanıp perişan olmasınlar diye, melekler kanatlarını germek için birbirleriyle yarıştılar mı bilemiyorum ama, bu destan kahramanı, saatler sonra gecenin zifiri karanlığında köhne bir hana ulaşır.

Neden sonra bir zayıf el, hanın kapısını yumruklar ve yorgun bir ses titreşir: "*Açın kapıyı!*"

Han sahibi içeriden ses verir: "*Yer yok!*"

Ardından tarihe sığmayacak bir mana ifade eden titrek ses tekrar yalvarır: "*Ben çocuğumla dışarıda da yatarım... Tek siz mermileri içeri alın!*"

İşte Millî Mücadele'de tarih yapan Mehmetçiği doğuran bu analardır.

* * *

Canım Annem

Dünyanın en şöhretli saray ve salonlarının en lüks yemeklerini hiçbir zaman annemin sıcacık çorbasına tercih etmem. En modern pastanelerin ürünleri, onun böreği ve çöreği kadar lezzetli değildir benim için. Çorbasındaki, yemeğindeki tadı ve lezzeti hiçbir yerde bulamam; onlarda anne kokusu vardır.

Yeryüzünde anne gibi mukaddes ve değerli ikinci bir varlık yoktur. Onun için hiçbir zaman annemin; "ekmeğine kuru, ayranına duru" diyemem. Onun kokusu olan her şey çok güzeldir.

Anne ağladığı zaman yürekten ağlar, gönülden ağlar, yüreği cayır cayır yanar, hep ıstırap yudumlar. Yavrusu için, bir ömür boyu gözleri çağlayan hâline gelir. Anne; oğlu okula gider ağlar, askere gider ağlar, hasta olur ağlar, kızı gelin gider ağlar, bir mektup gelir ağlar. Ağlamadığı bir an yoktur.

Denizler gözyaşı olsaydı, dayanamaz tükenirdi. Canım annem! Senin gözyaşlarının hakkı nasıl ödenir, bilmem ki?

Gözleri görmeyen, doğuştan âmâ bir genç, duygularını şöyle dile getirir:

"Duydum ki dünya çok güzelmiş; gündüzü aydınlatan güneş, geceyi aydınlatan ay ve yıldızlar, masmavi denizler, gökyüzü ve dağlar, bahar geldiği zaman renk renk çiçekler, laleler, güller, menekşeler, çayır ve çimenler, her şey çok güzel olur, seyrine doyum olmazmış. Güneş doğarken ve batarken dünyayı ayrı bir güzellik sararmış. Koyunlar, kuzular, cıvıl cıvıl öten kuşlar güzellik senfonisine ayrı bir renk katarmış.

Ama ben anlatılan bu güzelliklerin hiç birini görmedim, hep kendi karanlık dünyamda yaşadım. Üzülüyorum ve şikâyetçi de değilim; ancak yüreğimi yakan tek şey; şu gözlerimle anneciğimi bir kere görseydim, onu seyredebilseydim. Başka şeyleri göremediğim için gam yemem, fakat illa annem, illa annem. Onu görmeyi, doya doya seyretmeyi çok isterdim. Beni dokuz ay karnında taşıyan annemi, dizlerine yatıp uyduğum, şefkatli elleriyle saçlarımı okşayan, beşiğimi sallayıp ninniler söyleyen, benim için gülüp, benim için ağlayan, yavrum-kuzum diyen canım anneciğimi bir kere görebilseydim."

Ana başa taç imiş,
Her derde ilaç imiş,
Bir evlat pîr olsa da,
Anaya muhtaç imiş.

Yüce Peygamberimiz (s.a.s.); "Cennet anaların ayakları altındadır." derken onun yüceliğini kutsîyetini en güzel şekilde dile getirmişlerdir. Annenin bastığı toprağı göze sürme diye çekmeden cennete girmek mümkün mü?

Sahabi sorar: "Ey Allah'ın Peygamberi! Önce kime itaat edeyim?", Efendimiz (s.a.s.) üç kere: "Annene, annene, annene sonra babana" buyururlar.

Dualı veya beddualı kalktığı zaman, geriye boş inmeyen ellerden biri de anne ve babanın elidir. Bunun farkında olmak gerekir. Anne bedduası alıp da, hayatta iki yakası bir araya gelmeyen yığın yığın talihsizler vardır. Keşke farkına varıp kendilerini affettirebilselerdi. Hayatlarının sonunda, onlara huzur ve saadeti çok görmek, onları kırmak, üzmemek, kanatlarının altına alıp şefkatle onlara bakmamak, incelerden ince nazik gönüllerini kırmak ne büyük nankörlüktür.

Bütün hürmet saygı ve sevgilerimiz bütün annelerimize...

Fazilete Uyanmış Fedakâr Bir Ana

1917 ihtilaliyle milyonlarca kafatasının üzerine bina edilen vahşi bir rejimin, uçsuz bucaksız kuzey topraklarına yayıldığı günlerdir.

Stalin henüz ayakta ve Türklere anlatılması asla mümkün olmayan bir ideolojik savaşın örneklerini vererek hayvanlara taş çıkartan vahşetler sergilemektedir.

İşte böyle insanlık ufkunun karardığı günlerin birinde, hudut vilayetlerimizin birinde vali olarak vazife yapan, mülkiye müfettişi Cemal Beyin kapısı gece yarısı jandarma tarafından acı acı çalınır.

Pürtelaş dışarı fırlayan Cemal Bey, Mehmetçikten; yarısı Rus, yarısı Türk topraklarında bulunan bir köyden bir Türk kadının iltica ettiğini ve geri göndermek hususunda gösterilen ısrarları reddederek muhakkak kendisiyle görüşmek istediğini öğrenir.

Çaresiz, bu perişan vaziyetteki kadını valinin huzuruna getirirler ve zavallı kadıncağız, bitkin bir vaziyette Cemal Beyin ayaklarına kapanarak hıçkırıklara boğulur.

Hıçkırıklar içindeki kadının anlattıkları, zavallıyı teskin etmeye çalışan Cemal Beyin kulaklarında yankılanmaya başlayınca hayret, hayranlık ve hürmet hisleriyle yüzü şekilden şekle girer.

Bu, din ve millet şuuruyla yoğrulmuş kutlu ana hamiledir ve aylardır dağlarda saklanıp ot yiyerek vakit geçirip hamileliğini saklamış ve doğuma birkaç gün kala, sıyanet kanatlarını gerçeklerine inandığı Türk sınırını geçmiştir.

Biricik arzusu, yavrusunu Türk topraklarında dünyaya getirip devlet makamlarına teslim ettikten sonra geri gitmektir; çünkü öte tarafta doğuracak olursa yavrusu zorla elinden alınıp Rus müesseselerine teslim edilerek dininden ve milliyetinden bihaber yetiştirilecektir.

Bu yüreği yanık ananın feryadına can dayanacak gibi değildir ve vali bey mukaddes bir vazife addettiği bu himaye işini yerine getirmekte kusur göstermez.

Gerçekten de bir haftaya kalmadan nur topu gibi evlat dünyaya getiren bu faziletli ana, doyasıya koklayıp bağrına basamadığı oğlunu devlet yetkililerine teslim eder ve gözü yaşlı fakat gönlü sürurlu bir vaziyette sınırın ötesindeki köyüne geri döner.

Evet, bu baş yüce millet, kaç asırlık Kutlu Çınar'ın gölgesi altında başı Himalayalar kadar ulu, gönlü kevserler kadar duru nice analar yetiştirmiş ve yetiştirmeye devam etmektedir.

Dün evlatlarını maddî cihat için, gönül koymadan cephelere uğurlayan aziz analarımız, bugün de hasretlerini ninni yaparak ciğerparelerini manevî cihat için cihanın dört bir yanına ikinci dirilişin tohumlarını atmaya göndermektedirler. Ne mutlu bu şefkat kahramanlarına!

Nuriye Hanım

Sen oğlunu ilk defa dokuz yaşında iken gurbete gönderdin. Ara ara sana geri dönse de temelli hiç gelmedi. Ömrü harp meydanlarında memleket hapis hanelerinde ölüm sehpaalarında geçti. Vefatında da Nurs'u, canı annesi, senin sineni değil de Hz. İbrahim'in mekanını Urfa'yı seçti; zira o sende içinde olduğun bir mana âleminde mühim bir zat tarafından vazifelendirilmişti. Şöyle ki: " Eski Harb-i Umumîde ve daha evvelerinde bir vakıa-i sadıkada görüyorum ki Ararat Dağı denilen meşhur Ağrı Dağı'nın altındayım. Birden o dağ müthiş infilak etti; dağlar gibi parçaları dünyanın her tarafına dağıttı. O dehşet içinde baktım ki merhum validem yanımdadır. Dedim:

"Ana korkma, Cenabıhakk'ın emridir. O hem Rahîmdir, hem Hakimdir." Birden, o halette iken, baktım ki mühim bir zat bana amirane diyor ki:

"İ'caz-ı Kur'an'ı beyan et!"

Uyandım; anladım ki bir büyük infilak (patlama) olacak. O infilak ve inkılapta sonra Kur'an etrafındaki surlar kırılacak. Doğrudan doğruya Kur'an kendi kendini müdafaa edecek. Ve Kur'an'a hücum edilecek; i'cazı

(bir benzerini yapmada başkalarını aciz bırakma) onun çelik bir zırhı olacak. Ve şu i'cazın bir nevini şu zamanda izharına, haddimin fevkinde olarak, benim gibi bir adam namzet (aday) olacak ve namzet olduğumu anladım."(Trh. Shf.44)

O sana korkma anne Cenabıhakk'ın emridir demişti, sen kabrinde rahat uyu ve korkma nur talebelerinin annesi, sen zaten vazifeni baştan yapmıştın bir nur mayası çalmıştın ki şimdi o maya bütün kıtalar ve okyanuslar ötesinde tuttu. Ciğerparen bu dersi bu mayayı senden aldığını söylüyor: *"Ben bu seksen sene ömrümde seksen bin zatlardan ders aldığım halde, kasem (yemin) ederim ki en esaslı ve sarsılmaz ve her vakit bana dersini tazeler gibi, merhum validemden aldığım telkinat (güzel davranışlar aşılama) ve derslerdir ki o dersler fitratımda (karakter), âdeta maddî vücudumda çekirdekler hükmünde yerleşmiş. Sair derslerimin o çekirdekler üzerine bina edildiğini, aynen görüyorum. Demek, bir yaşımdaki fitratıma ve ruhuma merhum validemin ders ve telkinatını, şimdi bu seksen yaşımdaki gördüğüm büyük hakikatler içinde birer çekirdek-i esasiye müşahede ediyorum."*

Sen onun fikrî alt yapısının oluşmasında ve beslenmesinde en önemli faktörlerden birisin. Çocuğuna abdestsiz süt vermediği gibi haram bir lokma da yedirmedin. Hele ona yaptığın telkinlerin, oğlunun milyonların ustası olmasında önemli bir etkisi vardır. Acaba sen oğlunun gelecekteki misyonunu bilip onu ona göre yetiştiren gizli bir veli miydi? Yoksa bizler kültürel deformasyona uğramadan önce bütün anneler böyle miydi? Sen Üstad'ı maddî manevî besledin ve ona annelik yaptın. Oğlunda senden aldıklarını daha sonra milyonların manevî babası olarak oğullarına ve kızlarına süt olarak takdim etti.

Dinsizlik karşısında en büyük mücadeleyi verecek evladı yetiştiren nurlu kadın, yine oğlun senin için bir hatırasında şöyle diyecektir. "...Meselâ, küçüklüğümde kamer tutuldu. Ben valideme dedim:

"Neden ay böyle oldu?"

Dedi: "Yılan yutmuş."

Dedim: "Daha görünüyor."

Dedi: "Yukarıda yılanlar cam gibi olup içlerinde bulunan şeyi gösterirler."

Bu çocukluk hatırasını çok zaman tahattur ediyordum. Ve derdim ki: "Bu kadar hakikatsiz bir hurafe, validem gibi ciddi zatların lisanında nasıl geziyor?" diye düşünürdüm. Ta, felekiyat fennini mütalâa ettiğim vakit gördüm ki validem gibi öyle diyenler bir teşbihi (benzetmeyi) hakikat telakki etmişler..." (14.Lem'a İkinci Esas)

Ey ciddi ve Hakikatli, melekler kadar masum pırlantalardan daha değerli varlık, oğlunun yaşadıklarına talebeleri gözyaşları döktü. Afyon hapishanesinin buz tutmuş koğuşlarında yaşlı ve hasta bir durumda iken iliklerine kadar dondu ve üşüdü. Çam Dağı'nda, Yuşa Tepesi'nde; yalnızlığı, gurbeti, ruhunun derinliklerine kadar duydu ve yaşadı. "Evet, ben vatanımdan garip olduğum gibi, bu elli sene zarfındaki ömrümde zeval bulan sevdiğilerimden ayrı düştüğümünden ve arkalarında onlara ağlayarak kaldığımdan, bu vatan gurbetinden daha ziyade hazin ve elim bir gurbettir. Ve bu gece ve dağın garibâne vaziyetindeki hazin gurbetten daha ziyade hazin ve elim bir gurbete yakınlaşıyorum ki bütün dünyadan birden mufarakat (ayrılık) zamanı yakınlaştığını ihtiyarlık bana haber veriyor"(26.Lem'a 6.rica) Şu iki üç aydır pek yalnız kaldım. Bazen on beş yirmi günde bir defa misafir yanımda bulunur. Sair vakitlerde yalnızım. Hem yirmi güne yakındır dağcılar yakınım yok, dağıldılar.

İşte gece vakti, şu garibâne dağlarda, sessiz, sedasız, yalnız, ağaçların hazinâne hemhemeleri içinde, kendimi birbiri içinde beş muhtelif renkli gurbetlerde gördüm.

Birincisi: İhtiyarlık sırrıyla, hemen ekseriyet-i mutlaka ile akran ve ahbabım ve akaribimden (büyük âlimlerden) yalnız ve garip kaldım. Onlar beni bırakıp âlem-i berzaha gittiklerinden neş'et eden hazin bir gurbeti hissettim.

Ve şu gurbet içinde bir daire-i gurbet daha açıldı ki vatanımdan ve akaribimden ayrı düşüp yalnız kaldığımdan tevellüt eden firkatli bir gurbeti hissettim.

Ve Şu gurbet içinde, gecenin ve dağların garibâne vaziyeti bana rikkatli bir gurbeti daha hissettirdi...(6. Mektup)

Senin ciğerparenin çektiği sıkıntılarının ne kadarına Şahit olduğunu bilmiyorum, ama bildiklerin bile seni can evinden vurmaya yetmiŐtir. İyi ki seksen kúsur yıllık tecritlerde, hapishanelerde, sürgünlerde geçen ömrün bütününe Şahit olmadın yoksa her bir hadiseyi ciğerine saplanmış bir kama gibi hissedecektir. Senin gibi incelerden ince bir kadının yüreğinin de bütün bunları kaldırması mümkün değildi.

Ey nurların mayası nurlu kadın, Allah seni Firdevs'ine koysun. Böyle bir evlat yetiŐtirdiđin için Allah (c.c.) senden ebetlere kadar razı olsun.

Anne

Anne kendi dünyasında bir kutup varlıktır. Kâbe, topyekûn kâinat hakikatinin; Mekke umum beldelerin, dimağ bütün bir bünyenin ruhu, manası, özü ve atlası olduğu gibi, anne de aile cüz-i ferdinin temeli, direği, esası ve Yaratıcı Kudret'in de en önemli bir malzemesidir. Yuvada her Şey onun etrafında döner, ona dolanır ve ona dönüŐür. O ise Kutup Yıldızı gibi hep kendi çevresinde döner ve ucu gökler ötesi bir yörüngede yol alır.

Evet anneler, dünyada ukbâ eksenli varlıklardır. Hilkatteki rol ve istihdamlarıyla elde ettikleri mükâfatları, çektikleri meŐakkat ve sıkıntılılarıyla gördükleri mukabele arasındaki uygunsuzluk bu gerçeğin en açık delilidir. Bunun böyle olduğunu anlamak için uzun boylu araŐtırmaya da gerek yok; onların bir ömür boyu neler ekip neler bitiklerine, neler çekip neler bulduklarına göz ucuyla bakmak bile yeter sanırım.

Simaları cennetteki hurilerin yüzleri kadar uhrevî, bakışları meleklerinki kadar derin, duyguları da ruhanîlerinki kadar durudur annelerin. Onlar, suyu, toprağı, havası ötelere getirilmiş mübarek bir zeminin gülleri gibi o kadar imrendirici, o kadar sevimli, o kadar büyüleyicidirler ki insan dikkatle bakabilse onlarda cismaniyetini aŐan, dünyayı ve içindekileri aŐan, hatta kendilerini de aŐan bir sihrin bulunduğuna hükmeder.

Duygu ve düşünceye açık mütecessis ruhtar, onların her zaman hisli, içli ve Şefkatle köpüren dünyalarında, firdevsî düşüncelerle beslenmiş en tatlı rüyaların akislerini bulur ve insanî tasavvurları aŐan bir zevk nağmesine ulaşır. Biz hemen her zaman, onların ikliminde geceleri ayrı bir edada, gündüzleri de başka bir üslupta sekine televvünlü esintiler duyar ve gönüllerimize, göklerin merhametinin, Şefkatinin ve Őiirinin döküldüğünü hissederiz; hissederiz de, ufkumuzun bitevî (durmaksızın), meleklerle, ruhanîlerle kuŐatıldıđını sanırız. Kim bilir kaç defa, onların gecenin koynunda menekŐe renkli fúsunlu ehrelerinde, hilkate esas teşkil eden bir ruh ve mananın bütün zamanları ve mekanları aşıp bulunduğumuz yere sarkıtıldığını görmüş ve kökü sonsuzlukta engin bir rahmetin, onların tebessüm ve teessürleriyle i içe parıldadığını hissetmiş; muğlak, müphem fakat celbedici bir kısım saiklerle (sebeb) kendimizi onların kucaklarına atmak istemiŐizdir. Kim bilir kaç defa kırılmış-dökülmüŐ, buruklaŐmış-garipleŐmiŐizdir de, onların ümit ve itminan (inanma) tüten, o kuş yuvalarından daha sıcak, daha canlı, daha duru ve âdeta tılsımlı sinelerine kendimizi salmış, onların esrarlı mırıldılılarıyla hazdan hazza kanatlanmış ve huzurla gerinmiŐizdir.

Onlar, bizi, her bağırlarına basıŐlarında karŐılıklı beklemeyen birer vefa kahramanı misilli, büyülü bir hâl alır; biz de onlarla her Şeyi aŐabileceđimiz hissiyle bir güven ve emniyet içinde gerilir, etrafı süzer; hatta herkese meydan okuyor gibi bir tavra girer ve onlara sımsıkı sarılırdık.

Anne, gökler kadar derin ve içinde göklerin yıldızları kadar duygu ve düşüncelerin kaynaşıp köpürdüğü, köpürüp lav ırmakları veya yeraltı çayları gibi şuraya-buraya aktığı sırlı bir his yumağıdır. Evet, o, acı tatlı kaderiyle uyumlu; sevinçlerle, kederlerle barışık; beklentileri olmayan, beklentilere takılıp yavrularına gönül koymayan; tabiatı, İlâhî ahlakla kristalize öyle bir vefa ve şefkat abidesidir ki ne çektiği mihnetlerin mahşerdeki ter lüccesine (engin su) denk gelip gırtlığına dayanması; ne de evlat vefasızlığının bir poyraz gibi esip ruhunu sarması; sarıp ona gurbetlerin en acısını yaşatması onu dize getiremez ve ona “pes” dedirtemez.

Çocuğunun parçalayıcı neşterleri altında, ciğeri delik deşik edilirken, bıçağı eline kaçırıp da elini kesince “Anam!” diye inleyen bir kanlı katilin koluna “Kuzum!” çığlıklarıyla sarıldığı hikâye edilen bir anne ciğeri üstüresini, çocukluğundan beri ne zaman anmışsam hep ürpermiş ve bu mini damlada anne şefkatinin enginliğini duymaya çalışmışımdır. Hele, ebediyet ve ahirete inanan, dolayısıyla da bedenî ve cismanî olduğu kadar uhrevî ve ruhanî yanları da olan anneler! Bunlar madde ve mananın, cisim ve ruhun yerleşik âleminde, gönülleri evlatlarına karşı, tasavvurlar üstü öyle güçlü rabitalara sahiptir ki dünya ehlince çok köklü ve güçlü kabul edilen alakalar bile ona nispeten zayıf bir gölgeden ibaret kalır. Ne var ki imanı, imandaki sonsuzluk zevkini duymayanlara bunu anlatmak çok da kolay olmayacaktır.

Evet, onlardaki samimiyetin hep böyle derin kalmasını, ihlasın kesintisiz devam etmesini ve onların kalplerinin her zaman sevgiyle coşmasını, bakışlarının alaka ve güven vaadiyle içimize akmasını fena ve zeval vadilerinde yetiştikleri halde bu kadar ebedî ve maveraî hislerle dolup taşmalarını anlatmak oldukça zor olsa gerek.

Bir düşünün; bizim için onlar, ne uzun hazırlıklar dönemi geçirmiş. Ne aşılmaz zorluklara toslamış ve neleri aşmış? Ne çetin hadiselerle pençeleşmiş, ne kadar hayal ve melâl (sıkıntı) ile oturup kalkmış. Ne hülya ve rüyalarla dolup boşalmış, ne kadar yeis ve inkisarlarla burkulmuş. Ne zorluk ve sıkıntıları göğüslemiş ve kaç türlü çileyle preslenmiş. Ne sancılar çekmiş ve ne kadar inlemiş? Kaç defa çığlık çığığa ağlamış ve ne kadar ağlama dindirmiş? Kaç defa merhametle coşmuş ve kaç defa merhamete ihtiyaç hissetmiş? Hasılı bizim için ne değerli şeyler harcamış ve ne emekler sarf etmiş? Sarf etmiş ve sonra da herhangi bir beklentiye girmemişlerdir...

Evet bizi, varlığa ermenin hemen her safhasında kucaklayan, koklayan, öpüp öpüp okşayan, teessür ve infiallerimizi yatıştırıp sıkıntılarımızı paylaşan; yemeyip yediren, giymeyip giydiren, açlığını-tokluğunu, açlığımız-tokluğumuz içinde hissedip yaşayan, mutluluk ve saadetimiz adına insanüstü bir gayretle akla-hayale gelmedik zorluklara katlanan; bize, vücudumuzun gelişmesi, irademizin kuvvetlenmesi, zekâmızın incelik keskinleşmesi, ufkumuzun uhrevîleşmesi yollarını gösteren; bütün bunları yaparken de açık kapalı herhangi bir beklentiye girmeyen bir varlık varsa, işte o da anadır.

Biz hayatımızın önemli bir bölümünü tavusların renk renk tüylerinden daha güzel; çiçeklerin sihirli dünyasından daha büyümlü, kuş yuvalarından daha sıcak ve daha canlı, en koruyucu seralardan daha koruyucu, daha emin onların kucaklarında, onların atmosferinde geçiririz. Evet biz, korumanın-kollamanın, neşesini-heyecanını, gösterişini-hesabını, sistemini-yolunu onlarda görmüş, onlarda tanımış, onlarda duymuş ve onlarda tatmışızdır. Hele, ihtiyaç ve zaaflarımız; güçsüzlük, yetersizlik ve hayatın bir kısım aksilikleriyle birleşerek üzerimize çullanışında hep onlara sığınmış ve karşımıza çıkan handikapları hep onlarla aşmaya çalışmışızdır. Biz onlara sığınırken onlar da gönüllerinin bütün sıcaklığıyla bizi sinelerine basmış ve hafakan dolu gönüllerimize emniyet ve itminan üflemişlerdir. Böyle durumlarda, zannediyorum hemen herkes, kendi gönlünden olduğu kadar, onların bakışlarından, tebessümlerinden, mimiklerinden kopup gelen bir his tufanını, bir şefkat esintisini ve sessiz bir şiiri dinler gibi olurdu.

Biz, onlarla geçen bu hisli, bu hülyalı gün ve gecelerin içinde âdeta hep bir saadet rüyası yaşamışızdır. Günlerin masmavi saatlerinde hayatın en tatlı nağmelerini, annelerin bam teli gibi ses veren sinelerinden duymuş ve şuurlarımızın ihatası ölçüsünde “herhâlde gerçek mutluluk da bu olsa gerek” demiş ve kendimizden geçmişizdir.

Anne, hilkat hadisesinin en önemli esası, insanlık dünyasının en bereketli rüknü ve bizim de gözümüzün aydınlığıdır. Biz hepimiz, medyuniyetin (borçlu olmanın) en altından kalkılmayan ve sorumluluğun en ağırlığıyla onun karşısında iki büklümüz. İki büklümüz ve şerefimiz de gökler gibi bu kamburumuzda.

Annenin pırıl pırıl çeliğine su veren kaynak, meleklerin ak güvercinler gibi başına konup kalktıkları cennet şadırvanları olsa gerek! Öyle olmasaydı ruhunun ışığı hiç gözlerimizi böylesine kamaştırabilir miydi? Onun ışığı değil, gölgesi bile pervaneleri yakar -kendi dünyamda o yüce mahiyetin tedâi ettirdiği öldüren hislerin şokunu henüz üzerimden atabilmiş değilim- ziyası, -şimdilerde daha iyi hissediyorum- karanlık gönüllerimizi aydınlatan sırlı bir ışık kaynağıdır.

Anne, ruhundaki incelikle, yürekliliği at başı götüren öyle bir şefkat kahramanıdır ki şefkati, refeti ve zarafetiyle ele alındığında bir tüy gibi yumuşak, bir ipek gibi de ince ve zarif olmasının yanında çocuklarını koruma ve kollama hususunda bir dişi aslan gibi sert ve parçalayıcıdır.

Şu gök kubbe altında ne varsa onun eli hepsinin üstündedir ve cennete giden yol onun ayaklarının altından geçer. Allah, kitabında ona öyle bir ululuk ve sultanlık vermiştir ki yeryüzü sultanlıkları ona nispeten, liyakatsiz başlarda kuru birer taçtan ibaret kalırlar. Zaten, onun ayağının altında yerini bulamamış başlardaki taçların da kalıcı hiçbir değeri olduğu söylenemez.

Ey ruhlar gibi ince, melekler kadar masum ve gökler kadar da derin, yüce ve değerli varlık, ötelere sana kıymetler üstü kıymet vermekte ve senin nazını çekmektedir. Senin ününün bestesi ta meleklerin oturup kalktığı yerlerde duyulmakta, hayatının şarkısı cennet yamaçlarında yankılanmaktadır. Sen her zaman duygu kancalarının ucu ciğerinde, din cevherinin gerdanlığı da boynunda yaşadın! Biz hepimiz senin kölelerin, sen ise şefkat, vefa ve samimiyet ağıyla bizleri avlayıp esir eden taçsız bir sultansın! Eğer şu varlık âleminde her şeyin kendine göre bir ruhu, bir hayat cevheri varsa, bizim hayat cevherimiz de sen olmalısın!

Allah, kıyamet sabahında seni Zatının ışıklarıyla aydınlatsın! Geleceğin, cennetin cuma yamaçları gibi neşeli ve vuslatın da kutlu olsun!

Üçe On Kala

Geldim, geldim!' diye haykırdı, merdivenleri koşar adım inerken. Kapıdaki acelesi olmalıydı. Tokmağa bir dokunmuş, bir daha bırakmamıştı, art arda çalıp duruyordu. Hasibe Anne kızgınlıkla karışık bir telaşla kapıyı açtığı anda gözlerine inanamadı.

-Cemil!

Oğlunun ismi, bir hayret nidası gibi dökülmüştü dudaklarından. Onu altı ay önce Sibirya'ya göndermiş, bu kadar çabuk döneceğini tahmin etmemişti. Onca yıl okulunu bitirmesini beklemiş, tam artık ayrılık bitti derken, “Gitmeliyim!” demişti, Cemil. “Gitmeliyim anne, bir insanlık davasına ben ömrümü vermeliyim, sen de evladını vermelisin, bizden evvelkilerin ömürlerini, servetlerini, oğullarını verdikleri gibi.”

Anadolu kadını, onu dinledikçe hak vermiş: “Git oğlum.” demişti. Bilecik İstasyonu’nda oğlunu cepheye uğurlayan ana gibi; “Git.” demişti; o da Sibiry’a’nın buz iklimine Anadolu’dan sıcak bir esinti olarak gitmişti.

Gideceği günün akşamında annesi oğlunun başını dizine koymuş okşamıştı, çocukluğunda olduğu gibi. Sonra çeyiz sandığını açmış, içinden köstekli bir saat çıkarmış ve, 'Al oğlum, bu babanın yadigârıdır, ona da babasından kalmış. Bu aile yadigârına baktıkça anacığını hatırlar, babana da dua edersin.' demişti.

Annesinin ellerini öpüp yüzüne sürdü: 'Seni hiç unutmuyum anne!'

Sonra ayağa kalktı, çantasından bir çalar saat çıkardı: 'Madem öyle, ben de sana kendi saatimi bırakayım. Bu herhangi bir saat değil ha! Kalbimin nabızlarıyla beraber atar. Bu halkalar da benim eserim.'

Cemil, saate üç tane döner halka takmıştı. Bu halkalardan saatin merkezine birer ok uzanıyordu. Birinci halkada 'sabah', ikinci halkada 'kuşluk' üçüncüsünde ise; yalnızca 'T' yazılıydı. Mevsimine göre bu halkalar bir saatin üzerinde sabit duruyordu.

Yeni bir anlayışla hayata gözlerini açtığı günden beri sabahleyin uyanınca, saati kuşluk halkasına kurar, gece yatınca da "T" halkasının üzerine getirirdi. Bunu annesine anlattıktan sonra: 'Sen de aynısını yapar, bana dua edersin.' demişti. Ve daha neler neler konuşmuşlardı. Sabahleyin namaz vaktinde annesi onu uyandırmış ve uğurlamıştı. Bir gidişi vardı ki fecir vakti sanki karanlığın üzerine sefere çıkmış bir ışık süvarisi idi. Güneşi henüz uyanmamış yerlerin, güneşini dürtmeğe gidiyordu sanki. Tam da bu gidişin dönüşü tez olmaz diye düşünürken, şimdi oğlu karşısındaydı. Her ananın yaptığı gibi açabildiği kadar kollarını açtı ve oğlunun boynuna sarıldı. O an bir karanlığa açıldı gözleri. 'Yavrum' dedi, ağır ağır doğruldu yatağından. Saat "T" halkasının gösterdiği zamana geliyordu. 'Bu gece sahibin beni uyandırdı, sana ihtiyaç kalmadı.' diyerek saatin düğmesini kapattı. Abdest alıp seccadesini serdiğinde gözü bir kere daha saate takıldı. Akreple yelkovan yerlerinde duruyordu. Saat üçe on kalayı gösteriyordu. Saati eline alıp baktı. Hayret, Cemil'in saati durmuştu. Anlatılmaz duygularla: 'Yavrum' dedi, 'Nereden bildin saatin durduğunu da gelip anacığını uyandırdın.'

Huşu içinde namaza durdu. Ayrı bir hal kapladı içini bu gece. Sabaha kadar dua dua yalvardı.

Birkaç gün sonra, ürkek dokunuşlarla kapısı çalınmaya başladı. Eski evin merdivenlerini gıcırdata gıcırdata inip kapıyı açtı. Nur yüzlü iki genç duruyordu. Uzun boylu olanı ancak duyulacak bir sesle: 'Hasibe Anne siz misiniz?' dedi.

'Evet!'

'İçeriye girebilir miyiz Hasibe Anne? Biz Cemil'in arkadaşlarıyız.' dediler.

Hasibe Annenin gözleri parladı, sevinçli bir telaşla: 'Tabii, tabii! Buyurun evladım!' dedi. Ardından heyecanla:

-Cemil, Cemil de geldi mi? O nerede?

-O gelmedi Hasibe Anne...

-Ama bu elinizdeki onun çantası...

İkisinin de bakışları yere indi. Bu ne çetin bir şeydi Allah'ım. İlk konuşan kendisini zar zor topladı:

-Hasibe Anne, bu çanta onun, ama...

Devamını getiremedi, kelimeler yaş olup indi gözlerinden. Anlamıştı Hasibe Anne, bir anneden daha iyi kim bilebilirdi ki gözyaşı lügatini. Olduğu yere yıkıldı. Ağlayışlar kim bilir ne kadar sürdü, sonra, 'İnna lillahi ve inna ileyhi raciun / Biz Allah'a aidiz, elbette O'na döneceğiz.' dedi. Tevekkül, teslimiyet; çizgi çizgi bir sükûnet şekillendirdi yüzünde:

'Nasıl oldu?' diye sordu.

'Biraz hastaydı, doktora götürdük. Durumu iyiye gidiyordu, o akşam da çok iyiydi. Hatta talebeleri ziyaretine gelmişlerdi. Onlar gittikten sonra yordum galiba kendimi diyerek odasına çekildi, bir daha da uyanamadı.'

- Peki, ya naaşı...

Yine bir gözyaşı nöbetine tutuldu Hasibe Anne, devamını getiremedi.

Uzun boylu olan kendisine bazı kâğıtlar uzatarak:

- Sabahleyin naaşının yanında bunları bulduk. Sanki vefat edeceğini anlamıştı. Israrla, hemen ertesi gün öldüğü topraklara gömülme isteğini yazmış bu sayfalara. Biz de oğlunuzun bu kadar ısrarlı son isteğini kırmayacağınıza inanarak onu okulumuzun bahçesine defnettik, çok sevdiği talebelerinin seslerini duyabileceği bir yere...

Sonra cebinden köstekli bir saat ile bir zarf çıkarıp Hasibe Anneye uzattı:

- Bunları da size bırakmış Hasibe Anne, bu oğlunuzun saati, bu da size yazdığı son mektup.

Hasibe Anne, saati avucuna alacak şekilde zincirini koluna doladı, ardından titrek ellerle mektubu aldı, dudaklarına götürüp öptü ve uzun uzun ağladı. Her şeye rağmen nezaketini muhafaza ederek: 'Müsaade eder misiniz evlatlarım?' diyerek kalktı. Oğluyla son defa konuştukları sedir üzerine oturdu. Oğlunun başı dizinde, gitmeden önce söylediği sözler bir kere daha yankılandı kulaklarında. 'Artık bundan böyle sana dua etmek, bana da bir küheylan gibi çatlayıncaya kadar koşturmak düşer. Belki de bir gün cennette zümrütten sedirlerde otururuz anne! Ben yine başımı böyle dayarım dizine, sen de bir yandan saçlarımı okşar, bir yandan da bana ninni söylersin. Bir ana için evladının başını dizlerinde okşamak ve bir evlat için anasının içli ninnisini, zamansız bir mekânda sonsuza kadar dinlemek, ne muhteşem...' Zar zor açtı mektubu:

"Anacığım,

Ömrüm bitmeden bu mektubu tamamlayıp tamamlayamayacağımı bilemiyorum. Bu mektubun ikimizin sırrı olarak kalmasını istiyorum. Buralar ne soğukmuş meğer anne, iliklerim dondu. Üşüyorum anneciğim, çok üşüyorum. Bu mektubu hasta, yatağımda yazıyorum. Akşam talebelerim beni ziyarete geldi. Şifa bulmak için onlara dua ettirdim. Bir dua edişleri vardı ki anne, görmeliydin... Bin tane canım olsaydı ve bin tanesi de bu soğukta buz kesseydi, yine de gelirdim buralara anne. Bu akşam seni çok aradım. Burada olsaydın, nane limon kaynatır beni terletirdin. Şu an burada olamayışına artık yanmıyorum; çünkü anne, bir ara dalmıştım ki birden odamın kapısı açıldı. İçeriye nurdan bir abide girdi. Görür görmez ayağa fırlamak istedim; ama kalkamadım, takatim yoktu. 'Üşüdün mü Cemil'im, çok mu üşüdün?' dedi. Bana 'Cemil'im dedi anne! 'Cemil'im dedi! Çıkarıp hırkasını giydirdi. Dahası 'gel' dedi, artık ebediyen üşümeyeceksin. Kalkmaya çalışırken yatağımdan fırlamışım. Davetine uyup gideceğim anne. Gitmeden belki sana da uğrarım. Benim için üzülme, ben de senin için üzülmeyeceğim. Beni uğurlarken, 'Allah'a emanet ol.' demiştin ya şimdi ben de seni O'na ve Habibine emanet ediyorum. Bana bir Fatiha oku ve Allah'a emanet ol anne.

Oğlun Cemil "

Mektup düştü ellerinden Hasibe Annenin. Dudakları gayri ihtiyari kımıldadı. Şimdi Fatiha okuyordu Cemil'e, sanki kulağına ninni fısıldıyordu. Ellerini yüzüne sürerken gözleri Cemil'e verdiği ata yadigârı saate takıldı. Saat üçe on kalanın üzerinde durmuştu.

Taziye

Derdini anlatmaya hicabı mani olan bir anaya...

Yine böylesi bir gündü. Gam yüklü bulutların; mavisini demini almış bir semanın, yüreklerimize hüznü bıraktığı güz günlerinden bir akşam üstüydü. Hatırındadır bilirim! Hüznün anası, rengini yitirmeye başlamış bulutların altına çok yakışan turna katarlarının; mavera tadındaki dilleriyle mırıldandıkları hüzzam makamında ağıtlar ve içimize ince bir sızı gibi ayrılık ateşinden kıvılcımlar bırakan akşam türküleri dinliyorduk.

İşte sen beni, güneşin gurup yatağında bulut yorganına sarıldığı rahmete gebe bir günün terli saatlerinde uğurlamıştın; ismini bile telaffuz etmede zorlandığın o uzak yâd ellere.

Babam arkamdan inememiş; "Oğul gidip de dönmemek, dönüp de bulmamak var, hakkını helal eyle." dedikten sonra, toprak yola nazır pencereye kadar gelip, uğurlama işini sıcacık bir tebessümle sana havale etmişti. Ve sen, kimi nereye gönderdiğini bilen Sümeyye şuuruyla şafak aydınlığındaki namazlık tülbindine bir iki damla dahi olsa gözyaşı düşürmemiştin. Oysa ki biz ikimiz de çok severdik gözyaşını. Babam bunun için "sulu gözlüler" koymuştu adımızı; ama sen ağlamıyordun. "Garip bir mutluluk" diyordun. Sadece, "Oğul bizi meraklara salıp hasta yatağında babanı, bu yaşta beni eritme; her mola yerinden sesini işittir bize... Selametle, Allah'a emanet ol oğul." diyerek ellerini öptürmüş, sonra uğurlamıştın. Ben ise aynı metaneti gösterememiş; sırtımı dönüp yola koyulunca, üşümemem için ördüğün o beyaz kazağıma gözyaşlarımı döküvermiştim.

Aradan bir hafta geçtikten sonra sana, bembeyaz 'kar'ı bir gelinlik gibi taşıyan Güney Sibiry'a'dan telefon açınca, her zamanki gibi yine moral vermiştin bana. Sen çok iyi biliyordun ki ben mükellefiyetlerimizin hükümlüsü ve sürgünüydüm. Uzun yola çıkmaya hüküm giymiştim; turnasız, baharsız, çiçeksiz diyarlara... Her telefon görüşmemizde, yatağımın karşısındaki duvara çerçevelettirerek astığın, şu beyti tekrar ederdin: "Bir öyle ömür geçir ki olsun/Mevtin sana hande halka matem." Ama nedendir, son zamanlarda seni bir türlü anlayamaz olmuştum; anlam veremiyordum, 'Bizler iyiyiz oğul, kendine iyi bak, Allah'a emanet ol' deyişlerine... Mahzundun.

Sen her zaman ki gibi, kızılıcak şerbeti içtim, desen de öğrendim anam! Oğluna dahi, 'yansam da ocaklar gibi, gam eyleme izhar' desen de, öğrendim anacığım! Telefon konuşmalarında sana üşüdüğünü söyleyen, 'buralar çok soğuk anacığım' diyen oğlunu soğuk bir haberle biraz daha üşütmek istemesen de, öğrendim anacığım! Ah Hüdavendigâr soylu seni! Ah Kanunî torunu seni! Öğrendim anam! Kırk üç yılını aynı yastıkta geçirdiğin hayat arkadaşını uğurlamışsın ebediyete; bir sonbahar günü turnalarla beni selamlediğin gibi. Sessiz sedasız göçüp gitmiş babam. Biliyorum anam! Bu senin ilk kızılıcak şerbeti içişin değil, ben bilirim seni. Kına güzeli anam, sendeki derinlik bu iki uğurlamayı alacak kadar engindir; zira sen, 'gelen konar, konan göçer' hakikatını çoktan belletmiştin bize. Ve sen ki ölümün ve hasretin, hakiki imanı elde etmiş insanların dünyalarına yıldırımlar düşürmemesi gerektiğini bilenlerdensin.

Hiç meraklanma! Beyazlamaya başlamış saçlarında zaman çekimlerinin demlendiğini hissedip, alınının o kalın vadilerinde yalın ayak hasret Veysellerinin gezindiğini düşünsem de; yamaçlarında buralarda açmayan, yetişmeyen soylu çiçeklerin, gözleri okşayacağı âlemde tekrar beraber olma ümidini taşıdığımdan, tavsiye ettiğin bir hayatı yaşıyorum.

Gözbebeklerinde şafak aydınlığı hiç eksik olmayan şavklı anacığım! Ebediyete irtihal eden hayat arkadaşına Allah'tan rahmet, sana ve senin acılarını paylaşan herkese başsağlığı diler; gül alıp gül satan, gülü gülle tartan insanlara en demli hürmetlerimi sunarım. Muhabbetle... Oğlun İlyas.

“Seni yetiştiren ruha kurban olayım”

Uçaktan indirdiğimiz hocamızın cansız bedeni ile camiye gelmiştik. Öğle namazı sonrası cenaze namazı kılınacaktı.

Orta Asya stepleri, son nefesini verdiği yer olmuştu. Ne garip bir tecellidir ki istediği gibi vefat ederken yanında talebeleri vardı. Onlar da Hakk'a hocaları ile birlikte yürümüşlerdi. Daha bekârdı; yaptığı işle evlenmişti. O'na gönül verdiği günden beri... Dünya zevkleri adına nefsinin yüzündeki peçeyi kaldırmamış bir insandı. Üniversiteden kimya öğretmeni olarak mezun olalı çok olmamıştı. Gençti, fakat ruhu asırların olgunluğunu taşıyordu sinesinde...

Camide, vefatını telefonla haber verdiğimiz akrabaları, tanıdıkları vardı. Gözlerimiz anne ve babasını aradı; onlar için endişe ediyorduk. Ne de olsa canlarından bir parçaydı. Ailesinin, herkesten çok hakkı vardı onun üzerinde.

Acaba onu görünce ne yapacaklardı? Bağırıp çağırırlar mıydı? 'Çocuğumuza sahip çıkamadınız?' derlerse, ne derdik? 'Orta Asya'ya onu siz götürdünüz, şimdi cansız bedenini getiriyorsunuz!' derlerse, ne cevap verirdik?

Yolda gelirken, bu ve benzeri soruları birbirimize defalarca sorup, cevaplarını düşünmeye çalışmıştık. Ancak ne diyebilirdik ki? 'Oğlunuz Allah rızası için oralara gitti. Talebe yetiştirmek onun idealiydi' dersek, bizi anlarlar mıydı?

Bu düşünceler içinde arabadan inip naaşını ambulandan indirdik. Çevremize bakarak her yeri meraklı gözlerle rasat ediyor, ailesinden yanımıza yaklaşacak birilerini bekliyorduk.

Çok geçmeden on sekiz – on dokuz yaşlarında bir genç ve muhtemelen onun babası olan biri yanımıza yaklaştı. Gözlerinde, yüz hatlarında ancak bir babanın taşıyabileceği metanet vardı.

Tabuta yaklaştı. Titreyen elleriyle kapağını hafifçe kaldırarak oğluna baktı. Darbe üstüne darbe yiyen sinesinde, gözyaşları öfkesini yutuyordu. Ellerini tabutun üzerinde gezdirdi. Sonra üzerine başını koyup bir süre öyle kalakaldı, için için ağladı. Delikanlı da

tabutun diğer yanında hıçkırıklara boğulmuştu. Matemli havayı daha da ağır bir hale getirmişti bu görüntüler.

Bu zor anlarında sakinleşmelerine yardımcı olmaya çalışıyorduk. Bir baba için oğul acısı hiç de kolay değildi. Öfke ve isyanla yanlış şeyler yapmalarından korkuyorduk.

Bir süre tabuta başı dayalı bekleyen baba, gözlerini elinin tersi ile silerek bize döndü:

-Siz mi getirdiniz onu?

Elimiz ayağımız birbirine dolaşmıştı. Arkadaşım benden evvel davranıp bir adım öne atarak:

-Evet efendim!

Baba patlamaya hazır bomba gibiydi. Yumruklarını sıktığını görmüştüm. Kendini zor da olsa frenliyordu. İçini çekerek:

-Nasıl oldu?

-Efendim, hocamız, rehber öğretmeni olduğu talebelerinin velilerini bayramda ziyaret etmek istemiş. İki talebesi ile birlikte yola çıkmışlar. Yolda giderken aracı kendisi kullanıyormuş. Önünde seyreden arabanın hatası sonucu araca çarpmamak için direksiyonu kırmış. Araç hakimiyetini kaybederek önce yolun kenarındaki kanala girmiş... Birkaç takla atmışlar araba ile. Araba ezilmiş. Kaza sırasında tüm camları parçalanıp, hocamızın ve talebelerinin yüzlerine saplanmış. Büyük bir ihtimalle orada vefat etmiş.

Acılı baba tek kelime etmedi. O an bizlere ne söylese, ne kadar kızsın, cevap veremezdim. Bugün matem günüydü. Ne diyebilirdik ki?

Baba ve oğlu tabutun yanından ayrılmadılar. Bir daha da dönüp kimsenin yüzüne bakmadılar.

Hocamızın cansız bedeni temizlenip yıkanırken, hepimizin hissettiği güzel bir koku yayılmıştı etrafa. Üzerinden uzun bir zaman geçmesine rağmen, cam parçalarının kestiği yüzünden, taze kan damlalarının geldiğini görüp hayret etmiştik. Güzel yüzü, hiçbir acı hissetmeden Hakk'a yürümüş gibi duran siması, aklımdan gitmiyor.

Cenazesinde kimler yoktu ki... Akraları, arkadaşları, talebeleri... O ülkenin konsolosu bile oradaydı.

Annesini görememiştik. Kim bilir, ne kadar üzgündü. Oğlunun cansız bedenini görünce nasıl karşılayacaktı, bilemiyorduk.

Definden önce cenazeyi, rahatsızlığından dolayı yürümeyecek halde olduğu söylenen annesinin yanına götürdük.

Sonunda cenaze konvoyu evin önüne gelmişti. Biz annesine, evin ikinci katına çıktık.

Bir anneye oğlunun vefatını haber vermek ve bilhassa cansız bedenini getirdiğimizi söylemek ne zormuş Allah'ım! Sıkıntıdan dakikalarca içeriye giremediğimizi hatırlıyorum. Büyük bir ihtimalle feryatlar yükselecek, annenin çığlıkları gözyaşlarına karışacaktı.

Kapıyı vurup selam vererek içeriye girdik. Orta yaşlı anne elinde tespih, evin sofasında, pencerenin önündeki sedire oturmuş, dışarıyı süzmekteydi. Tam bir Osmanlı hanımı gibiydi. İçeri girdiğimizi görünce dumanlı gözlerini bize çevirdi. Gözlerinin altı ağlamaktan torbacık olmuştu.

Arkadaşım:

-Anneciğim oğlunu getirdik, definden önce görmek istersen tabutunu yukarı, yanına çıkaralım.

Biz şimşeklerin çakacağı, çığlıkların yükseleceğini düşünürken, o duvara yaslanarak ayağa kalktı. Kaşlarını çatıp, yüzünü büzürerek, hiç ummadığımız bir eda ile; 'şehit ayağa getirilmez, ayağına gidilir!' dedi.

Hirkasını alıp, kollarına girmemizi de reddederek duvara tutuna tutuna, sık sık durup nefes alarak aşağıya indi.

Televizyonlardan çok şehit ailesi seyretmiştim. Annelerin kendilerini kaybetmeleri bana normal geliyordu. Sevgili anne, annemiz tabutu görünce:

'Seni yetiştiren ruha kurban olayım, ellerinden öpeyim. Oğlumun hizmet etmek için uzaklara gönderilmesine vesile oldu' deyiverdi.

Yürürken bedeninin teklemesine aldırış etmeden, güç bela tabutun yanına kadar yürüdü. Gözlerinden, kontrol edemediği yaşlar süzülüyordu.

Oğlunun başını okşadı. Ve ayak tarafına yöneldi. Orada bulunan herkesin hıçkırıkları arasında:

'Seni alnından değil, ayaklarından öpüyorum oğlum!' diyerek, ayaklarına sarıldı.

Kimsenin dayanacak mecali kalmamıştı...

O çileli, ıstıraplı, şuurlu ve sabırlı anayı hatırladıkça Hz. Nesibe'yi, Ammar bin Yasir'in anası Hz. Sümeyye validelerimizi ve diğer sahabe analarımızı daha iyi anlıyorum şimdi. Ellerinden öpüyorum hepsinin.

II.Bölüm

Anne-Baba Hakkı

Ebeveyn Hukuku ve İnsan Olma

2003 yazı, dünya kamuoyuna da yansıdığı gibi, Avrupa'da çok sıcak geçti; bilhassa Fransa ve Almanya'da. Paris'te İkinci Dünya Savaşı yıllarından beri sıcaklık ilk defa 40 derecenin üstüne çıktı. Fransızlar ne olduğunu anlayamadılar. Global iklim değişikliği vakiasını sürekli işlemelerine rağmen, bunun bazı neticelerini buldukları enlem ve iklim kuşağına yakıştıramıyorlardı herhâlde. Almanya'da da şaşkınlık vardı. Orta yaşın üzerindeki Almanlar böyle sıcak bir yaz hatırlamadıklarını söylüyorlardı. Fakat "sıcak" gündemin en önemli hadisesi Fransa'da yaşandı. Fransızların "canicule" dedikleri, 22 Temmuz- 22 Ağustos arası dönemde kendini hissettiren sıcak hava dalgası bu defa öncekilerden çok daha fazla iz bıraktı. Fransa'da on beş bine yakın yaşlı insan hayatını kaybetti. Konu haftalarca kamuoyunda tartışıldı.

Ölenlerin belli bir kısmı evlerinde yalnız başına yaşayan yaşlı kadın ve erkeklerdi. Bunların neredeyse tamamının hayatta en az bir yakını vardı; oğlu, kızı, gelini, damadı, torunları, yeğenleri, kardeşleri vs. Fakat aslında bunlar bir terkedilmişlik içinde yaşıyorlardı. Modern zamanların Fransa'sı temmuz ve ağustos aylarında neredeyse boşalıyordu. Bu defa da böyle oldu. Bilhassa başkent Paris'te bu daha fazla hissedildi. Yaz tatilini kutsal ve dokunulmaz olarak anlayan Fransızlar, büyük kısmı yurt dışına

olmak üzere, şehirlerinden çıkmışlardı. Kendi evinde ölen yaşlıları Fransa'da o günlerde arayıp soracak kimse kalmamıştı denemez tabii ki. Vardı, fakat kimse kapılarını çalmıyordu. Ölüm hadiselerinin sayısı dikkat çekecek derecede artış gösterince bazı Fransızların aklına anne-babasını, veya yalnız yaşayan yakınlarını aramak geldi.

Bir de, Fransızların "emekli evi" (maison de retraite) olarak adlandırdığı "darülaceze" benzeri yerlerde kalanlar arasında ölüm oranları dikkat çekiyordu. Bunların yöneticileri de, yeterli ilgi göstermediği ve kaynak aktarmadığı için devleti suçluyorlardı; yeterli sayıda eleman çalıştıramadıklarını, soğuk hava tertibatlarının olmadığını ileri sürüyorlardı. Sözelimi, Almanya'da olduğu gibi Fransa'da da soğutucu (klima) kullanımı yaygın değildi. Ağustos ayında sıcaklık son elli yılda hiçbir zaman böyle yükselmemişti, ve bu ayda Paris'te geceleri battaniye ile yatıldığı olurdu.

Fransa'da evinde yaşamayı tercih eden, fakat temel ihtiyaçlarını karşılayamayan yaşlılara, ücreti mukabilinde sabah, öğle ve akşam vakitlerinde kahvaltı ve yemek servisi yapan kuruluşlar var. Bu vesileyle bu yaşlı insanların sağlık durumları da bir bakıma kontrol edilmiş olduğundan, zamanında tedbir almak kolaylaşıyor. Bu hizmeti gören görevliler herhangi bir eve gittiklerinde kendilerini karşılayan yaşlı kadın veya erkeğin, veya her ikisinin içeriye geçip bir süre oturması ve kendileriyle sohbet etmesi ısrarıyla karşılaşıyorlar.

Birçok Batı ülkesinde olduğu gibi, bilim ve teknolojiye, bilhassa tıptaki gelişmeler, ayrıca sosyal sigorta ve emeklilik hakları gibi konulardaki kökleşmiş düzenlemeler Fransa'da da ortalama hayat süresinin artmasında bir sebep rolü oynuyor. İki Dünya Savaşı yıllarını hatırlayabilecek kadar yaşlı olanların nispeti diğer ülkelere göre yüksek sayılabilir. Neredeyse seksen beşten sonrası yaşlılık yılları olarak kabul ediliyor. Fakat buna karşılık, fizikî hayat şartlarındaki ani bir değişiklik, vücut dirençleri azalmış bu yaşlı insanların bir anda ölümlerine burun buruna gelmesine yol açıyor. Tenakuz şurada ki kendini ölüme hazırlama gibi bir anlayış olmadığından, yaşlılar sanki hiç ölmeyeceklermiş gibi, Allah ve Ahiret hakikatine karşı inadına kör ve sağır davranma, sürekli gaflet oyuncaklarıyla oyalanma gibi çocukça bir tavır sergiliyorlar. Sonuçta, kıyısına geldiği (bir ayağını çoktan içine koyduğu) bir gerçeği görmezden gelme çabası çok zavalıca, ve acınası bir hâl arz ediyor.

Bu arada, Fransızlara yüksek gelen cenaze masrafları yüzlerce cenazenin sahipsiz kalmasına da yol açtı. Anne-baba veya bir yakınına ait cenazenin defin veya yakılma işlemlerinden kaçınanlar da vardı. (Fransa genelinde kırktan fazla crématorium, yani yakma tesisi var). Eylül ayına gelindiğinde, gazete ve televizyonlar yüze yakın sahipsiz cenazenin hâlâ ortada kalmış bulunduğunu bildiriyorlardı. Diğer yandan, konuyla ilgili resmî kurumlar yaptıkları açıklamalarda, yirmi-otuz yıldan beri anne veya babasını ziyaret etmeyen, sadece telefon açmakla yetinenlere, cenazeyi tanımakta güçlük çekmeleri durumunda, resmî kimlik veya yakınlığı gösteren diğer belgeler vasıtasıyla yardım edileceğini duyuruyorlardı. Ruh planında izahı zor bir kopukluk söz konusuydu.

Yıllar önce yine Fransa'da şahit olduğumuz bir hadiseyi, bu konudaki hâlihazır anlayışa ışık tutması itibarıyla yeri gelmişken zikredebiliriz: Lisede okuyan kıymetli bir talebeminizin İngilizce öğretmenini (bir teşekkür vesilesiyle) ziyarete gitmiştik. Orta yaşın üzerinde bir bayandı. Beyiyle birlikte bizi çok iyi karşıladılar. Akşam evlerinde güzel bir sohbet oldu. Üniversiteye giden oğullarının kendi tuttuğu bir dairede tek başına yaşadığını, bayanın yaşlı annesinin de aynı şekilde kendi evinde yalnız hayat sürdürdüğünü söylediler. Bayan öğretmen o arada telefonla annesini aradı. Beyi de dinlesin diye, telefonun sesini açtığından, oldukça yaşlı olduğu anlaşılan annesinin konuşmasını biz de işitiyorduk. Hal-hatır faslından, havadan-sudan konuştuktan sonra öğretmen hanım artık telefonu kapatmak istiyor; fakat gecenin on birinde evinde tek başına yalnızlığı yudumlayan yaşlı annesi bir türlü konuşmayı sona erdirmek istemiyordu. İnsanda

burkuntu hasil eden ve fazla söze hacet bırakmayan, insanlık rikkatini inciten bir durumdu bu, ve neticeleri, yaşlıların dış dünyadan, bilhassa kendi evlat ve torunlarından en fazla alaka ve şefkat bekledikleri yılları karartan bir kâbus şeklinde tezahür ediyordu.

Burada, asrın muzdaribinin, yeri geldikçe bahsettiği "gönlündeki ev" modeli, dünya hayatının bir hakikati olan "dede-nine, anne-baba ve torun" münasebetinin sağlam, sağlıklı ve Allah'ın hoşnutluğuna uygun bir zemine oturması açısından ne kadar önem arz ediyor, bir kere daha görebiliriz. İki (veya daha fazla) katlı bir ev düşünelim; bir katında bugün "çekirdek aile" olarak adlandırılan anne-baba ve çocuklar (veya her katta bir kardeş), diğer katta da dede ve nine oturuyor. Hepsi hem bir arada, hem de ayrı. Burada, hem geçmişin eskimeyen güzel değerleri yaşatılıyor, hem de Allah'ın insanlığa bahşettiği (daima şükürü gerektiren), fizikî hayat şartlarını kolaylaştıran, aile fertlerine kendi müstakil mekanlarını oluşturma imkânı veren kolaylıklardan yararlanılıyor. Burada şefkat ve hürmet havası hissediliyor. Burada anne-baba, bir gün kendilerinin de yaşlanacaklarını, güçten düşeceklerini, ama evlatlarının onlara karşı, Kur'an-ı Hakim'in düsturlarıyla hareket ederek evlat olmanın gereğini (tıpkı şimdi onların kendi anne-babalarına, kaim-i peder ve kaim-i validelerine yaptıkları gibi) yerine getireceklerini biliyorlar. Dede ve nine de, kendi his dünyaları itibariyle ayrı bir itminan içindedirler; "Unutulmuyoruz. Hürmet görüyoruz. Evlatlarımız, gelin ve damatlarımız bizleri bırakmıyorlar, içtenlikle davranıyorlar. Rabbimiz bize torun sevgisini de tattırdı. Torunlarımızla birlikteyiz, onlarla konuşuyoruz, dışarıda gezdiriyoruz. Gelinimiz veya kızımız ev işleriyle meşgulken onlarla biz alakadar oluyoruz." realitesini yaşarlar. Bütün bunlar onlarda; "Bu dünyada hâlâ yapabileceğimiz bir şeyler var." mülahazası doğurur ve hayata bağlar. Fakat evlatlar açısından durum, "Onlar bizim anne-babamız, var oluş vesilemiz; ne durumda olurlarsa olsunlar, bakıma muhtaç olsalar da olmasalar da, biz ve onlar hayatta olduğumuz müddetçe başımızın tacıdır." şeklinde değerlendirilmelidir. Böylece, hayatlarının son deminde evlatlarının vefası, torunlarının sevgisiyle yeni ve taze bir güç bahşeder onlara Vedûd (kullarını ve mahlukatı seven) olan Allah, şükürlerini ve sıhhatlerini artırır. Yukarıdaki "ev" modeli bugünün dünyasında herkese nasip olmasa da, burada en mühim husus, ruh ve kalp hayatının bu ufku terennüm ediyor olması, "gönlündeki ev" modelinin işaret ettiği vefa, sadakat ve hürmet hislerinin her zaman canlı tutuluyor olmasıdır.

"Gönlündeki ev" in yaşlı sakinleri, Resulullah Efendimiz'in (s.a.s.): "Ahiret hayatından başka hayat yoktur." sözünü daha derinlemesine hisseder ve durulaşmış gönülleriyle tamamen ahirete müteveccih olurlar; bundan dolayı da, onların dinlerini anlama ve yaşama tarzları, hadiseler karşısında soğukkanlı kalabilmeleri, hayat tecrübelerini hayata yansıtılabilmeleri, hata ve ayıpları görmezden gelmeleri, müsamahakâr ve affedici olmaları misal teşkil eder genç kuşaklara.

İnsanlığın cihanşümül ve zaman-üstü değerleri açısından Batı'da trajik bir durum arz eden yukarıdaki tablodan sonra, "insaniyet-i kübra olan İslamiyet" ifadesinin hakikatini ve bu hakikatin derininde birçok mana tabakası olduğunu, Allah'ın inayet ve keremiyle daha fazla sezip anlayabilir insan.

İnsanlara, "İnsan olmaktan mana ve gaye nedir?" şeklinde bir soru sorulsa, ortaya, üzerinde bütün insanlığın ittifak edebileceği belli bir değerler manzumesi çıkar herhâlde. Fakat bir mukayese yapıldığı takdirde, meselâ, hayat sahibi her varlığın, hatta canlı-cansız bütün âlemlerin hukukundan, bilhassa anne ve çocuğun haklarına, hayatlarının sonuna yaklaşmış yaşlılara gösterilmesi gereken hürmet ve merhamete kadar bir dizi düsturun kâmil manada ancak Resulullah Efendimiz'in (s.a.s.) tebliğ ettiği dinde yer aldığı anlaşılır. Cenabıhakk'ın beşer fitratına yerleştirdiği, insan ruhunu bütün ilâhî (ve dolayısıyla ahlakî) hakikatlere karşı açık tutan "vicdan" fakültesi de, ancak İslamiyet'in

yaşandığı takdirde insanda ikinci bir tabiat hâline gelebilecek terbiye düsturlarına sıkı sıkıya bağlanmakla işler ve pırıl pırıl kalır.

"...Bana kanaat-i kat'iyeye verecek derecede tecrübeler vardır ki nasıl çocukların aczlerine binaen, rahmet tarafından, rızıkları harika bir surette memeler musluklarından gönderiliyor ve akıttırılıyor; öyle de, masumiyet kesb eden imanlı ihtiyarların rızıkları da, bereket suretinde gönderiliyor. Hem bir hanenin bereket direği, o hanedeki ihtiyarlar olduğu; hem bir haneyi belalardan muhafaza edici, içindeki beli bükülmüş masum ihtiyarlar ve ihtiyareler bulunduğu, hadîs-i şerifin bir parçası olan "Beli bükülmüş ihtiyarlarınız olmasaydı, belalar sel gibi üzerinize dökülecekti." diye ferman etmekle, bu hakikati isbat ediyor.

İşte, madem ihtiyarlıktaki zaaf ve acz, bu derece rahmet-i İlahiyenin celbine medardır. Ve madem Kur'an-ı Hakîm "Rabbin şöyle buyurdu: Allah'tan başkasına ibadet etmeyin. Anaya babaya güzel muamele edin. Şayet onlardan her ikisi veya birisi yaşlanmış olarak senin yanında bulunursa sakın onlara hizmetten yüksünme, 'öf!' bile deme. Onları azarlama, onlara tatlı ve gönül alıcı sözler söyle. Şefkatle, tevazu ile kol, kanat ger onlara ve şöyle dua et: Ya Rabbi, onlar küçüklüğümde nasıl beni ihtimamla yetiştirdilerse, buna mükâfat olarak Sen de onlara mükâfat buyur!" (İsra, 17/ 23-24) ayetiyle beş cihetle gayet mucizâne bir surette ihtiyar peder ve valideye karşı hürmete ve şefkate evlatları davet ediyor. Ve madem İslamiyet dini, ihtiyarlara hürmet ve merhameti emrediyor. Ve madem insaniyet fitratı, ihtiyarlara karşı hürmet ve merhameti iktiza ediyor. Elbette biz ihtiyarlar ...manevî ve daimî ve mühim inayet-i İlâhiyeden ve rikkat-i cinsiyeden gelen rahmet ve hürmet; ve rahmet ve hürmetten neş'et eden ezvâk-ı ruhâniyeyi alıyoruz." (İhtiyarlar Risalesi, Yirmi altıncı Lem'â).

Bediüzzaman Hazretleri (r.a.) burada, bir yandan ihtiyarlara karşı takınılması gereken hürmetli tavrın insaniyet ve İslamiyet noktasındaki tabîi gerekliliğini, diğer yandan da ihtiyarların hem Cenabıhak'tan gelen rahmet esintilerine, hem de insanların hürmet ve vefasına ruhen nasıl açık olduklarını ortaya koyuyor. Fakat İslamiyet'e dayanan ölçülerin hayatta yer alamadığı Batı'da (Müslümanlara bu noktada ne kadar mühim bir temsil vazifesi düştüğü bir kere daha görülüyor), bilhassa ebeveye karşı hürmet ve şefkat noktasında gereken fitrî insanî vasıfların da zamanla kaybolmasından dolayı ihtiyarların tamamen hayatın dışına itildiği müşahede ediliyor.

Bir misal olarak, Avrupa'da "emekli evleri"ni ziyaret eden Türk çocuklarının bize ait bir terbiye ve saygı gereğince yaşlıların elini öpmesi karşısında, çok farklı bir dünyanın insanı olarak yaşamış ve yaşlanmış olan o insanların ne kadar hislendiği düşünüldüğünde, insaniyet-i kübra olan İslamiyet mucizesinin nasıl evrensel hakikat çekirdeklerini ihtiva ettiği, dolayısıyla ülkemizin bu güzel âdetinin ne kadar fitrî olduğu anlaşılır. Öyle ki Fransa'nın Strasbourg şehrinde yaşanmış bir hadisede, masum Türk çocukları ihtiyar bir karı-kocayı ziyaret ettiklerinde, karşılıklarına ilk çıkan yaşlı amcanın elini öpünce, o bundan çok memnun oluyor ve çocuklara yaşlı hanımını işaret ederek; "Onun da elini öpsenize!" diyor.

Bu noktada hem gönlümüz, hem de (hafızamızdan dolayı) aklımız, Allah'ın bir zamanlar ülkemize nasip ettiği ve hâlâ canlılığını muhafaza eden, "yaşlılara karşı hassas, merhametli ve hürmetli olma" hasletinin, ve bizim bahçelerimizin gülü olan "vefa"nın yeni bir neşvünema ile yeni bir "aslına rücu" kaidesine misal teşkil etmesini temenni ediyor.

İnsan hayvan gibi olamaz. Hayvan yavruları belli bir olgunlaşma seviyesinden sonra, yaratılış hikmetlerinin bir gereği olarak, anne-babalarından artık "yavru" muamelesi görmez. O devreye kadar bilhassa annede çok açık tecelli eden merhamet ve koruma duyguları yerini sanki bir hafıza kaybına, bir yabancılaşmaya bırakır. Fakat insan, yaratılışı gereği böyle değildir. Altmış yaşına gelen bir insan, hayatta olan anne-

babasının yanında yine evlattır, yine ciğerparedir, ve beli bükük ihtiyar annesinin yaptığı sıcak bir çorba ile bir temiz yatak daima hazır, onu beklemektedir.

Batılı Annenin Kaderi

Tıp tahsiline başladığım günden bu yana, insan vücudundaki değişiklikleri ve uzuvlarda eskiyen yahut ölen dokular yerine yeni yeni dokuların inşa edilmesinin, sırf maddî yönlerini izah eden ve açıklayan temel prensipleri öğrenmiştim. Dokuların birçoğunu mikroskop altında inceledim. Vücudun çabucak iyileşmesi ve yarayı sarması için ona yardımcı bütün şartları tetkik ettim. Mükemmel ahenk karşısında kendimden geçtim. Yarayı kendi haline bırakmak, beklenen neticenin meydana gelmesi için tıbbî imkânları hazırlamak, maddî şartları ayarlamak kâfi görünüyordu. Fakat harikulade bir süratle, sihirli bir iyileşme ancak ümitle, hayata kuvvetli bağlılıkla mümkün oluyordu.

"Cerrah olarak çalışırken günün birinde yetmişini aşkın bir nine geldi, bel kemiklerinin çok ağrıdığından ve kırılmış olma ihtimalinden şikâyet ediyordu. Bir süre hastayı kontrol altına alıp tedavi ettikten sonra ara ara filmlerini çekip incelemeye koyuldum. Şaşırtıcı bir süratle iyileşmekte olduğunu gördüm. Çok geçmeden onun yanına varıp hayret dolu bir şaşkınlıkla, tıp tarihinde eşi görülmemiş bir çabuklukla iyileştiğini kendisine müjde verdim.

Bunun üzerine yaşlı kadın, tekerlekli sandalyeye binerek hareket etme imkânına sahip oldu. Daha sonraları da koltuk değneğine dayanarak yürümeye başladı.

Mesai arkadaşlarımla birlikte bu harika nevinden iyileşme karşısında hastanın taburcu edilebileceği ve hastanede tedavi görmesine lüzum kalmadığına karar verildi. Hastanedeki rahatlık ve emniyet onu hayata bağlıyor ve yaşama sevinci veriyordu. Ümitle dopdolu oluşu hastalığın iyileşmesine ve çok kısa zamanda şifa bulmasına sebep oluyordu.

Süratle hastalık ondan kalkmış ve kırılan kemikler birbirine kaynamıştı. Ertesi sabah pazar günü olduğu için kızı, mutat olarak annesini ziyarete gelmişti. Öbür güne taburcu edileceğini, koltuk değnekleriyle yürüyebildiği kendisine anlatıldı.

Kızı, annesini bir kenara çekerek; kocasıyla karar verdiklerini, kendisini düşkünler yurdundan birisine yatıracaklarını, çünkü kendisine evde bakma imkânına sahip bulunamadıklarını bildirmişti.

Ziyaretçilerin dağılmasından birkaç saat ya geçmiş, ya geçmemişti ki hemşireler tarafından çabucak çağırıldım. İhtiyar kadıncağızın çok büyük bir kriz geçirdiğine şahit oldum. Başına vardığımda gördüğüm şey gerçekten dehşet vericiydi. Kadın son anlarını yaşıyordu. Anladım ki hasta belindeki kemiklerin kırılmasından değil de, kırılan kalbinin tesirinden yıkılmıştı. Elden gelen bütün imkânlar kullanıldı, krizin giderilmesi için her türlü çareye başvuruldu. Ama bütün çabalamar boşa gitmişti. Ne var ki artık aldığı vitaminler, takviye edici ilaçlar onun bir türlü kırılan kalbini tedavi edememişti.

Ne yazık ki şimdi kırılmış olan kalbi, onun kaynamış olan kemiklerine rağmen yaşamasına müsaade etmiyordu. Ve kadıncağız birkaç saat sonra ruhunu teslim etti. Bu hazin son batılı annenin kaderiydi.

İlacın En Güzeli Anne

Genç Anne, doktorun, küçük kızını muayene etmesini seyrederken ağlamamak için kendini zor tutuyordu. Küçük kız, muayene masasının üstünde hareketsiz yatıyordu. Ekseri çocuklar 12-15 aylık olunca, yürüdükleri halde, kendi kızının 17 aylık olmasına rağmen, oturacak hâli bile yoktu. Başı, kırık bir kuklanınki gibi sağa, sola yuvarlanıyordu. Boşluğa dalmış gözleri, doktorun önünde salladığı oyuncak ayıyı sanki görmüyordu. Ayı kendisine uzatılınca, elinin titremesinden onu tutamıyordu. Zaten zekâsı da iki aylık bir bebeğinkinden farksızdı.

Küçük kız, muhitinin meşhur çocuk profesöründen önce muayene eden doktorlar, anneye hiçbir ümit vermemişlerdi.

-"Yavrucak herhâlde ensefaliteye (beyin iltihabı) müptela. Onu geri zekâlı çocuklara mahsus müesseselerden birine yatırmaktan başka çare yok" demişlerdi.

Profesör, dosyasının sayfalarını çevirirken, üzgün anne "Hâlbuki üç aylık olana kadar ne uyanık bir bebektir" diye söyleniyordu.

Çalışan bir kadın olan annesinin işine dönebilmesi için küçük kız, üç aylık iken yuvaya verilmişti. Kayıt fişinde, neşeli, canlı ve sıhhatli bir bebek olarak tarif ediliyordu. Fakat hemşirelerin bütün itinalarına rağmen, bu tarihten sonra çocuk gelişmemişti. Bir yaşına gelince, annesi, onun zekâca geri olduğunu keşfederek doktorlara müracaat etti. Fakat verilen ilaçlar ile vitaminlerin hiçbir faydası olmadı. Küçük kız düzeleceğine, günden güne fenalaşyordu. Artık katı gıda da alamıyor, yatağında günlerce hareketsiz yatıyordu.

Okuduğum fakültenin çocuk kürsüsü profesörlerinden olan hocamız bir derste bize yukarıdaki hadiseyi şöyle anlatıyordu: "Bana getirildiği zaman o kadar feci hâldeydi ki ben de neredeyse meslektaşlarımdan hiçbir ümit olmadığı yolundaki fikirlerini paylaşacaktım. "Fakat her şeye rağmen zihnime bir şüphe girmişti. Nörolojik muayene (sinir sistemi muayenesi), küçük kızın beyninde hiçbir hasar olmadığını göstermişti. Bundan dolayı, küçüğü, özürülü çocukları barındıran müesseselerden birine terk etmeden önce son bir denemede bulunmağa karar verdim. Anneye, kızınızı yuvadan alın ve onunla bizzat meşgul olun. Ona hiç bir ilaç vermeyeceğim; ilaçların faydası olmadığını gördük. Onu ancak yokluğunu için için hissettiği varlığınız, itinanız ve şefkatiniz kurtarabilir dedim."

Hocamız üç hafta sonra bebeğin durumunda iyiye doğru giden ilk belirtilen not ediyordu. Küçük kız, oyuncak ayısını gözleri ile takip ediyor, ve onu kapmağa teşebbüs ediyordu, iştahı da uyanmaya yüz tutmuştu. 20 aylık olunca oturabilir hâle geldi. 30 aylık olduğunda ise yürüyor, oyun oynuyor ve artık altını kirletmiyordu, üstelik kendisine bakıldığı zaman gülümsüyor ve konuşmaya başlıyordu.

O küçük yavru bugün beş yaşında. Sıhhatinde artık hiçbir endişe edici durum yok. Zekâ itibarıyla de arkadaşları kadar uyanık. Yalnız hâlâ biraz sinirli, ani korkular geçirmekte, hele annesi ona haber vermeden sokağa çıkacak olsa, terk edildiğini sanarak avazı çıktığı kadar bağırp ağlamaktadır.

Bir zamanlar çocuk bakım müesseseleri ile hastanelerde (bilhassa Avrupa'da), sıhhatli gıda almak ile bulaşıcı hastalıklardan korunmanın, çocukların bakımı için kâfi olduğuna dair yanlış bir inanış hâkimdi. Aslında çocuk, anne sevgisine muhtaçtır. Bundan mahrum edilmesinin, gelişmesi üzerinde çok menfi tesirleri olduğu kesindir.

Bugün ise bütün psikiyatri uzmanları ve psikologlar, "beş yaşından küçük bir çocukta hiçbir şey, anneden ayrı kalmak kadar kötü tesir uyandıramaz" fikrinde ve inancındadırlar. Çocuk bir yatak, pasta veya bir oyuncağın ötesinde çok daha fazla şeyler bekler. *Annesi onun kâinatıdır. Dünyayı onun gözleri ile görür.* Esasen etrafını anlamak

için sahip olduğu vasıtalar sınırlıdır. Fakat annesine itimadı hudutsuzdur ve annesinin onu bütün tehlikelerden muhafaza edeceğine inanır. Bundan dolayı annesine bağılılığı mutlaklıtır. Hastalık veya herhangi bir ailevî sebebin, onu anne şefkatinden mahrum bırakmasına aklı ermez. Kısa bir ayrılık bile onda, belki de aklî dengesine tesir edecek bir ruhi çöküntü vücuda getirebilir.

Fransa'da doktorlar, altı aylık aile hayatından sonra bir yuvaya yerleştirilen 170 çocuktan 34'ünde (%20) melankoliyi andırır hâller bulunduğunu not etmişlerdir. Daha sonraları bu çocuklar, konuşmakta, yürümekte, oyun oynamakta ve okumayı öğrenmekte de gecikmişlerdir. Doktorlar aynı halleri, bazı yetimhanelerde ve sanatoryumlarda bulunan çocuklarda da müşahede ettiler.

Günümüzde hasta çocukla birlikte anneleri de hastanelere kabul edilmektedir. Bunun birçok mahzurları olduğunu ileri sürenler bulunacaktır. Onlara göre, annelerin daima ayak altında bulunması ve ona-buna karışması, hastane personelinin rahatsız eder. Ama hastane koşullarında kendilerini terkedilmiş hissedenden çocuklara (eğer anneleri yanlarında olmaz ise), tertemiz lake mobilyalar, canlı renklerle boyanmış duvarlar, oyun salonları ve her türlü profesyonel bakım manasız gelir. Bir an evvel iyileşmeleri ve ruh huzuruna kavuşmaları için en ziyade ihtiyaç duydukları şey, anne şefkatidir!

Garip Yavru

İnsan hayatında en nadide yeri işgal eden kıymeti bilinmeyen hazine "lisan"dır. Dertlerle dilhûn (kalbi yaralı) olanın veya içi saadette dolup pür-neşe olanın imdadına lisan yetişir. "Dağ ne kadar yüce olursa olsun yol onu aşar" misali dert, neşe ne derece çok olursa olsun "dil" onu ifade eder diyemeyiz. Lisanın âciz kaldığı, bir şeyin değerini tam olarak anlatamadığı zamanlar da olur. İşte o zaman insan "paha biçilmezlik" değerinden hareketle "tatmayan bilmez" hükmünü verir. Ana için de, değeri anlatılamayan varlık "yavrusu" dur. Dili bu varlığı ifade etmedikçe o bağına sarar, içine sızdırır ve "tatmayan bilmez" ifadesini kalbinde düğümler.

Dün "Garip Ana" diyen bir ses tüylerimi diken diken etti. Hangi rüzgâr nereden attı anlayamadım ama o ses bağımdan kopan bir sesi andırıyordu. Kokusunu duyar gibi oldum. Yusuf'unun kokusunu tadan Yakup (a.s.) gibi... Bu ses "Yavrumun" sesiydi. Beklemediğim bir anda sanki bana hayat iksiri sunuyordu. "Ölüden diri, diriden ölü çıkartan" Rabbim sen nelere kadir değilsin ki.

Yavrum, dinle. Seni büyütürken dikenler arasında "gül" yetiştirmek gayretiyle ne onulmaz dertlere, ıstıraplara katlandım bir bilsen. Daha sen karnımda iken ben manevî mesuliyet duygusu içinde eridim. "Ya gül yerine diken yetiştirirsem. Öpmek isterken dudaklarıma batarsa; kahrolurum."

Yavrum, hain eller bir ahtapot gibi seni sardı. Anan yalnızdı. İmdadına kimse yetişmedi ve seni benden ayırdılar. Başka diyarlara, başka iklimlere sürdüler. Kalbimi, ciğerimi acımasızca söküp kopardılar. Beni dilhûn ettiler. İçimi, elemimi kime anlatabilirim. Ananın derdine kim derman olabilir ki? Hayır! Hayır! Benim destanımın işitilmeğe ihtiyacı yok. Artık benim konuşmam sükût, dilim dilsizliktir. Hayal âlemlerinde, hülyalar diyarında divaneler gibi gece gündüz durmadan dolaşıyorum. Zamanı geri çeviremiyorum ama bu tersine gidişe dualarımla "dur!" demek istiyorum. Seni küçülterek tekrar beşiğe koyuyorum. Yine bin bir dil dökerek o tatlı günleri tekrar canlandırıyorum Cennet bahçelerinin gülünü andırıldığın, yuvamızı cennete çevirdiğin günleri. O günlerde, elde sendin; dilde sendin; gönülde sen...

Ana kalbi kadar hassas ne olabilir? Yavrum senin ayağına batan diken ananın kalbine saplanan bir hañçer gibiydi. Bir kerecik hasta olsan kalbim durur dilim damağım

kururdu. Sendin bütün derdim, bütün endişem. Zamanın geçişi ananın her şeyine bir sünger çekti. Artık ben de eridim, bittim, tükendim. Her şeyimi yitirsem yavrumu yitirmem ümidiyle yaşıyordum. Heyhat! Zamanın ejderhası seni de yuttu. Bu acıya kim dayanabilir? Hangi yürek tahammül edebilir? Artık senin için duaya kalkan ellerim kalkmıyor. Ninni söyleyen dilim dönmüyor.

Yavrum, ben benliğimi sana vermek için ne güçlüklerle katlandım. Hep ümit dolu gözlerine bakarak müteselli oldum. Ağaran saçlarımın tazeliğini senin saçlarında kalbim kadar pak olan yüzümün güzelliğini sende gördükten sonra bana kırışmış yüzler, ağarmış saçlar bile çok. Yavrum seni kaybetmek bana nelere mal oldu bir bilsen. Ruh dengem de bozuldu. Sözlerimden bunu anlayabilirsin zira "deli-dolu akan bir nehir gibi aktım. Belki doluya tutulduğunu zannedeceksin". Hayır! Hayır! Niyetim biraz gözlerini nemlendirip, kalbinde bir nedamet burkuntusu meydana getirebilmektir. Başarabildim mi bilemiyorum.

Yavrum şimdi sana yıllar öncesi söylediğim, her defasında "Kulaklarına küpe olsun" diye tembih ettiğim sözü bir defa daha hatırlatıyorum. Unutma! "Ağlarsa anan ağlar, gerisi yalan ağlar." Şimdi sen de "Sen ağlama anacağım, sesin yüreğimi dağlar" diyebiliyor musun? Yavrum, belki de ömrümün son demlerini yaşıyorum. Toprağın üstünde mürüvvetini göremedim, ne olur mezarımda olsun beni rahat bırakacak işler yap. Artık bu "garip ananın" devri sona erdi. Bir daha sırlarına aşına birisi gelir mi, gelmez mi, işte onu pek bilemem.

Anne Baba Hakkı Ölçüler

Anne baba, insanın en başta hürmet edeceği kutsî iki varlıktır. Onlara hürmette kusur eden, Hakka karşı gelmiş sayılır. Onları hırpalayan er-geç hırpalanmaya maruz kalır.

* * *

İnsan, daha küçük bir canlı halinde var olmaya başladığı günden itibaren, hep, anne-babanın omuzlarında ve onlara bâr (yük) olarak gelişir. Bu hususta ne peder ve validenin, çocuklarına karşı olan şefkatlerinin derinliğini tayine, ne de onların çektikleri sıkıntıların sınırını tespitte imkân yoktur. Bu itibarla, onlara hürmet ve saygı, hem bir insanlık borcu hem de bir vazifedir.

* * *

Ebeveynin kadrini bilip; onları, Hakkın rahmetine ulaşmaya vesile sayanlar, bu dünyada da, ötelere ötesinde de en talihlilerdendir. Onların varlıklarını istiskâl edip (soğuk davranıp), hayatlarına karşı bıkkınlık gösterenler ise sürüm sürüm olmaya namzet bir kısım uğursuzlardır.

* * *

İnsan, peder ve validesine karşı hürmeti nispetinde, Yaratıcısına karşı da hürmetkar sayılır. Onlara hürmeti olmayanın, Allah'a (c.c.) da hürmet ve saygısı yoktur. Günümüzde, ne garip tecellilerindedir ki sadece Allah'a karşı saygısız olanlar değil; Onu sevdiğini iddia edenler bile, anne ve babalarına isyandan geri kalmamaktadırlar.

* * *

Evlat, anne ve babasına fevkalade hürmet ve itaatli; onlar da, en az, onun cismaniyetine verdikleri ehemmiyet kadar, kalbî ve ruhî hayatına da ehemmiyet verip, onu bir an evvel en maharetli hekimlerin terbiyesine teslim etmelidirler. Çocuğunun, kalp ve ruhunu unutan anne-baba ne cahil, böyle bir görgüsüzlüğe kurban giden çocuk, ne talihsizdir.

* * *

Anne-babanın hukukunu hiçe sayan ve onlara isyan eden evlat insan bozması bir canavar; çocuğun, manevî hayatını garanti etme gayretinden mahrum ebeveyn de merhametsiz birer gaddardırlar. Ve hele, çocuk yolunu bulup kanatlandıktan sonra onu felç eden anne ve babalar...

* * *

Yuva, toplumun temel unsurudur. Orada fertler, ne kadar birbirlerinin hak ve vazifelerine karşı saygılı olurlarsa, toplum da o kadar sağlam ve sıhhatli olur. Yoksa yuvada yitirilen şefkat ve hürmeti toplum içinde aramak beyhudedir.

* * *

III. Bölüm

(Dizgiye not bu bölüm mektup kağıdı formatında verilebilir mi?)

Mektuplar

Sesine ve Sözüne Hasret

Biliyor musun en çok mektuba başlamam gereken hitap şeklinde zorlandım. Bir başlasam sonu gelecekti eminim; ama sıradan kelimeleri hiç yakıştıramadım sana, yapmacık sözlere konduramadım seni. Sonra sana hiç mektup yazmadığımı aklıma geldi, içim burkuldu, canım acıdı.

Bu mektubu sana gurbetten yazıyorum; sesine sözüne hasret, yüzüne hasret, sıcağına hasret gönlümle başlıyorum mektubuma. Seni o kadar çok özledim ki meğer hiç bir kucak seninki kadar sıcak değilmiş, hiçbir acı senin yokluğuna bedel değilmiş. Hiç ama hiçbir hasret senin özlemin kadar yakmazmış içimi. En acısı, dost bildiklerim, yâr seçtiklerim toplanıp bir araya gelseler, senin çeyreğin bile edemezmiş. Bilsen ne zor bunları itiraf etmek kendime ve sana. Gurbet bile gururumu söndüremedi. Hâlâ gururlu, şımarık, küçük kızınım. Hayır, hayır yavrunum. 'Ben artık bir genç kızım, başkalarının yanında bana yavrum deme.' derken bile böyle düşünüyordum inan. Şimdi içten bir seslenişine, "Yavrum!" hitabına öyle ihtiyacım var ki...

Hatırlıyor musun? İlk yürümeye başladığım anları anlatırken ellerimi bırakmadığın için sana kızdığımı, hırslandığımı ve bir an önce yürümek istediğimi söyledin. Şimdi sakın bırakma ellerimi, anneciğim. Evimizin yumuşak halıları değil yürüdüğüm yollar, bir düşersen halim yaman. Ellerini, sevgini, duanı, desteğini ve sıcağını hiç esirgeme benden.

Hani küçükken 'en çok kimi seviyorsun?' diye sıkıştırıp dururdum seni. Ağzından "Seni" cevabını alana kadar bırakmazdım eteklerini. Seni abimden, babamdan ve ablalarımından kıskanırdım. Hâlâ büyüyemedim, hem şimdi daha çok kıskanıyorum. "İçindeki sevgiyi ve gözlerindeki derin şefkati yalnız benim için sakla." desem yapamazsın değil mi? Ana yüreği dayanmaz. Senin sevgin hepimize yeter, ana olunca

ben de anlarım değil mi? Aslında en çok bu huyunu seviyorum. Adaletini ve yufka yürekliliğini, anne şefkatini... Fakat hâlâ babam işe giderken boşalan yatağını en çok benim hak ettiğimi düşünüyorum.

Seni öyle özledim ki... Şu bilmem kim tarafından icat edilen telefon bile dindirmiyor içimdeki hasreti. Gurbetin yağmurları, söndürmeye yetmiyor içimde büyüyen ateşi. Beni buralara yollarken, "daha güçlü ol!" diyordun ya, sana kavuşunca öyle bir sarılacağım ki gücüme şaşacaksın. Sevgimin gücünü sen de anlayacaksın.

Yılların yükünü çekmiş, yorgun ama dimdik omuzlarını özledim.

Dolaplarımı düzenlerken, eşyalarımı bakıp bakıp ağladığımı duyuyorum. Yahut arkadaşlarımla konuşurken gözlerinin dolduğunu... İçim acıyor ama bilsen nasıl seviniyorum. Yokluğuma alışmamış olman, mest ediyor beni.

Puslu gözlüm, dert ortağım! İnan içim içimi yiyor. Ya bitmezse gurbet geceleri ya geçmezse hasret saatleri ya vuslat ateşiyle bindiğim mavi tren getirmese beni. Uzar da yollar kavuşamazsam sana ya özlem alışkanlık olur da unutursan beni.

Beni unutmadan için odamı dağınık bırakarak ayrılacağım senden. Arkamdan söylene söylene toplarken, yine gözyaşların ıslatacak eşyalarımı. Babam yine dalga geçecek, anlatacak bir bir ağladığımı. Ya ben... Arkadaşlarım çınlatacak odamın duvarlarını, hep anne kokan ilâhilerle. 'Güçlü ol demiştin' ya, ben de yorganı çekmeden başıma, hiç ama hiç ağlamayacağım; ama sonra, Allah ne veriyse...

Anneciğim! Gözyaşlarım söndüremez içimdeki hasret ateşini; çünkü yokluğun, bilmem kaç nüfuslu şu koca şehirde kendini yapayalnız hissetmek gibi, imkânsız bir şeyi, diz çöküp de Yaradan'dan dilemek gibi... En azaplı günahlardan sonra sızlayan vicdanım gibi...

Gül kokulum, puslu gözlüm. Sakın sensiz, sevgisiz ve duasız bırakma beni. Sevgilerle... Ben, beş parmaktan biri...

Oğluma

Düşünüyorum da, edebiyata olan merakım, kalemlerle bir türlü kuramadığım daimi dostluk, yüreğimde seninle yaptığım bitip tükenmez hasbihâllerle buluşabilseydi, herhâlde ciltler dolusu kitap olurdu. "ciltler dolusu kitap" ifadesi sana abartı gelmesin yavrucuğum. Daha hamile bile kalmamış, Hatta henüz evlenmemiş bir anne adayının; "Doğmamış Çocuğa Mektupları" bir kitap ediyorsa, seninle birlikteliğimizin meyvelerinin ciltleri doldurmasına şaşırırmamalıdır.

Her damlası başka başka mineral, enerji, katkı maddesi yüklü koca bir okyanus tahlil edilebilir mi sence? Haydi tahlil etmeye kalkıştığımızı düşünelim. Hangi kıyısından, hangi ucundan başlayabiliriz bu altından kalkılmaz işin? Yüreğimi, yüreğimdeki bana sınırsız gelen şefkati dile getirmeye çalışırken, kullandığım terimlere bakıp da yine abarttığımı düşünmeyesin sakın. Fakat elbette, varlık âlemindeki bütün okyanusları toplasan yüreğimdekini bir damlası bile edemeyeceğini nereden bileceksin?

Artık yetişkin bir erkeğinkine dönen sesinle, "Anlatmadınız ki nereden bilebilirim?" dediğini duyar gibiyim bebeğim. Lütfen dudağının köşesini yine öyle kıvrırma. Bir anne için evladı bir yetişkin olsa dahi hâlâ bebektir.

Ah yavrucuğum! Çoğu zaman sana rağmen, seni, kendi seçtiğim kalıplara uydurmaya çalışacağıma, keşke seninle bunları konuşsaydım. Sana, seninle dopdolu olan beni anlatıp, senin seni anlatmalarını dinleyebilseydim keşke. Çok mu geç oldu dersin? Sanmıyorum. Her şeyin bir telafisi, belli ölçüde de olsa mutlaka vardır.

Bedenime misafirliğinin altıncı ayında bile hâlâ bazı şeylerden tiksindiğimi gören komşular, yüzlerindeki en bildik ifadelerle, "saçlanıyor gari..." dediklerinde, seninle dolu karnımı kucaklamamak için kendimi zor tutmuştum. Her ikimiz için de çok zor bir yolculuğun sonunda yanıma seni yatırdıklarında, o günlerde mideme rahatsızlık veren saçların simsiyah, pırıl pırıl parlıyordu. Ya beni hâlâ göremeyen yumuk gözlerin? O gözlerin açılıp da beni görmesini, beni bilmesini yüreğimdeki okyanusa dokunmasını nasıl da heyecanla beklemiştim güzel yavrum. Ya uzattığım parmağımı hemen kavrayan minicik parmakların. Gül pembesi teninin kokusu hâlâ burnumda. Göğsüne dayanıp da solumaya başladığım o cennet kokusu, zahirde kaybolsa da yüreğimdeki okyanusun üstünde bir buhurdanlık gibi tüter durur.

Ah evlatçığım, bana Rabbimin gönderdiği en büyük hediye, -karşılığı çok yüksek bir vazife olan- en büyük hediye idin. Ve hâlâ da öylesin. Fakat şu gecenin karanlığında kalemimle paylaştığım hasbihâlimi, dizinin dibine çökerek, sana yakararak yaptığım bir özür kabul et ne olursun. Senin gibi eşsiz bir hediye, dünya nimetlerinin en tatlısının, vazifelerin en ücreti peşin ödenmişinin ve en kutsalının kıymetini bilemedim. Hayır yapmayacağım; "Sen çocuk, ben çocuk... Bir de üstüne hayatın bitip tükenmez gaileleri... Ne yapaydım?" demeyeceğim. Artık yüreğim hür. Kendimi savunma yalanlarına sığınmayacağım.

Kara gözlerinin ışıltısı, "sizi kutlarım anneciğim" der gibi bedenime, yüreğime yayıldı hemen.

Ah ruhum, başladım artık, hiç olmazsa azıcık devam edeyim. Kim bilir, bu belki de seninle oluşturacağımız kitabın ilk harfi olur. Böyle bir harfle başlayan kitap biter mi dersin? Olsun! Bitmese de çocuğunun anası devam eder. Hatimesi olmayan bu kitabı bütün analar kıyamete kadar yazar dururlar.

Ne diyordum? Üç-dört yaşlarında ne kadar kıpırdak, ne kadar hareketli, o zamanlardaki deyimimle ne kadar yaramaz bir çocuktun. Sanki ben işe "yazar" bir annemişim gibi, nasıl da yaftayı geçirivermişim boynuna. Ben de çok genç ve enerji doluydum ama, senin bitip tükenmez enerjinle yarışmıyordum bir türlü.

Kitaplığımızdaki kitaplar, yani boyunun yetişebildiği yere kadar olanlar; her gün en az bir kere yere dökülürdü. Kim bilir o raflarda, sana yabancı kâğıt yığınları arasında ne arıyordun? Onlardaki muammayı çözebilmek için kendince yaptığın, yapabildiğin tek şeydi onları dökmek. Resimli bir masalla seni onların ülkesine gezintiye çıkarmak yerine, işaret parmağımı gözüne sokarcasına sallayarak, emirler ve tehditler yağdırdım. Ne kötü talih, yani evvelce senin sonra da benim için. Hâlbuki masallar ülkesine yapacağımız bir yolculuk her ikimizi de ne kadar rahatlatırdı, kim bilir?

Ya oyuncaklarını devamlı kırışın, bozuşun... Ve benim tavrım. Sendeki merak, o renkli ve büyümlü şeyleri anlama duygusu öyle yoğundu ki... Küçük otomobilinin motorunu görebilmek için, onu kırmaktan başka çaren var mıydı? Ya da kardeşinin ağlayan bebeğinin sırrını, o plastik bedendeki kutucuğu yerinden çıkarmadan nasıl keşfedecektin? Seni merakından ve benim toyluğumdan yalnızca Rabbim korudu güzel çocuğum.

O arabaların süratle gelip geçtiği yollarda, sıkı sıkı ellerimi tutan minik ellerinin yerinde, artık gelişmiş bir erkeğin güçlü elleri var. Artık yollarda ellerimi sığınmak ve korunmak için değil, korumak için tutuyorlar. Bir zamanlar belime gelen başına bakmak için, başımı yukarılara kaldırıyorum artık. Tuvaletini söylemen; ellerini, yüzünü yıkamayı öğrenmen için ne kadar uğraşmış, ne hayal kırıklıkları yaşamıştım. Oysa şimdi öylesine titiz bir delikanlı oldun ki zaman zaman beni bile beğenmiyorsun. Ne güzel değil mi çocuğum? Artık prizlere çivi sokmaktan vazgeçtin. Evimizdeki elektrik arızalarını sen tamir ediyorsun. Yapmak istediğin elektronik âlet fikrini anlata anlata bitiremedin. Sana

bir sır vereyim mi? Seni çok iyi dinledim ama, o kadar çok kendine has terim kullanıyorsun ki anlar gibi görüldüğüm anlattıklarının, bir çoğunu anlamadım.

Sonu gelmez soruların, sonu gelmez anlatımlara dönüştü. O sorularının hepsini tamamıyla dinleyememiş ve cevap verememiştin ama, şimdilerde seni can kulağıyla dinliyorum. Ne garip, hep annelerin çocuklarını eğittikleri söylenir. İzinle ben bunun tersini söyleyeceğim. Seni eğitiyor gibi görünürken eğitilen hep bendim güzel çocuğum. Bak dinlemeyi bile öğrettin bana.

"Ana hakkı ödenmez." derler. Ak saçlı, eli nasır tutmuş anacağımın hakkını ödeyebileceğim gibi bir kanaatim yok. Sizler gibi bir hediyeyi, küçük gönlüme okyanusları sığdıran Rabbimi anlamamda bana rehberlik yapan sizleri, ihmal ettim. Vazifemi hakkıyla yapamadım. Gönlümdeki okyanuslardan; edep, ilim, ölçü tuğlalarıyla örülmüş arklar yapıp gönlünüze boşaltmadım; fakat hiçbir şey için geç değil, öyle değil mi? Artık perdeyi araladım ya, bu da bir şeydir. Artık ilk harfi yazdım ya, gerisi gelir. Canlarım, güzellerim, sizi böyle güzelliklerle donatanın aşkına, annenize hakkınızı helal edebilecek misiniz?

Anneler ve Şairler

Vakitli vakitsiz saat çalıyor. Birkaç gündür bu böyle, odamda işlerime dalmışken saatin melodisini duyuyorum. Saati kurduğumuz zaman zil sesiyle değil de tatlı bir melodiyle uyandırıyor sabahları. Bu saatin nereden geldiğini hatırlamaya çalışıyorum. Evet, düğün hediyelerinden biri bu saat. Merakla kalkıyorum. Zaten biraz ara vermeye ve evdekilerle şakalaşmaya ihtiyacım var. Saatin çaldığı yöne, salona doğru gidiyorum. Yaklaştıkça saatin tatlı sesi daha bir kuvvetli geliyor. Bakıyorum, annem saatin başında oturmuş, kendisini içli bir ağlamaya bırakmış. Meseleyi anlar gibi oluyorum. Kardeşim uzaklara gelin gitmişti ama saatin de içinde olduğu düğün hediyelerini ve diğer birkaç eşyayı daha sonra almak için bırakmıştı. Annem, kardeşime duyduğu özlemin ağırlığını hissettikçe, kardeşimi anmak için onun saatini kurup, o tatlı melodisini dinlemiş meğer. Böylece, saatin günlerdir vakitli vakitsiz çalışmasının sebebini ve an-ne kalbinin farklılığını bir kere daha anlıyorum.

Anneler işte böyle. Bir kere hasret, bir keder veya bir coşku yüreklerine düşmüşse, onları teskin etmenin veya onlara soğukkanlı olmalarını tavsiye etmenin anlamı yok. Aslında onlarla aynı boyutta da değiliz. Onlara şaşırarak da yersiz. Bir ayrılık veya bir başka heyecanlı hadise karşısında bu kadar hassas olmak, kolayca tesirinde kalmak onların kendi seçimi de değil.

Duyarlılıkta anneleri hatırlatan şairler veya sair ruhlu insanlar için de hemen hemen aynı durum söz konusu. Onların da, hadiselerden, diğer insanlardan daha fazla hırpalanmaları kendi seçimleri değil.

Şairlik veya annelik ciddi birer imtihan türü olarak zuhur ediyor. Durup dururken ani bir duygu seline kapılıvermek, yalnız yaşanan anın değil aynı zamanda geçmişin ve geleceğin sinesinde barındırdıklarını, umulmadık bir yer ve zeminde, diğer insanlardan daha derin ve farklı bir şekilde, tekrar tekrar farkına varmak dayanılması zor bir durum olsa gerek.

İçime bir hüzün doluyor anne.

Her gün bir yolcusu yürür sonsuza,
Sandal bir anda su alıyor anne.

Sonbahar rüzgârı savrulduğu an,
Sararmış bir beniz kalıyor anne.

Senden ayrılığın hayali bile,
İçime bir keder salıyor anne.

Ne zaman bir hicran bestesi duysam
Gözlerim meçhule dalıyor anne.

Seni Dinliyorum Anne

Çok uzaklarda da olsan; yüreğimin coşkusuna, gönlümün sevgisine, dilimin duasına, gözümün damlasına arkadaş ettiğim çok sevgili biricik yavrum.

Yıllar nasıl da geçti anlayamadım. Bir de baktım büyümüş, kocaman bir delikanlı olmuşsun. Oysa senin büyümeni içime sindire sindire görmek istiyordum. Anlayamadım nasıl geçti nasıl da uçtu gitti o güzel yıllar, okulla ev arasında?

Ve bir gün baktım ki yüksek tahsil için evden ayrılmışsın, bu ayrılığı sevinmekle ağlamak arasında yaşadık. Sesinin tonundan bile anlarım seni! Üzgün müsün, sevinçli misin? Hasta mısın, yoksa kızgın mı? Hemen anlarım. Söylemiştim bugüne kadar, ama ayrılık çok zor oğlum. İtiraf ediyorum...

Hani o sevdiğin yemekler var ya: sarmalar, yaş pastalar. Hâlâ evde doğru dürüst yapılmıyorlar. Yapraklar dondurucuda bekliyor Etrafımdakiler gülüyorlar bu halime. Rahat olduğunu bildiğim halde, elimde değil. Analık işte. İyi bir eğitim ve millete yararlı inançlı bir genç olman için gece-gündüz duada dilim. Başarı diliyorum sana ve arkadaşlarına. İnanıyorum ki geleceğin aydınlık gençleri yetişiyor, ayrılığın ateşini yokluğunun yangınını bu ümit söndürüyor da ferahlıyorum.

Delice parıltılarla çarpan yüreğinde sevginin ışıkları hiç sönmesin. Bulunduğun çizgide ipek kanatlar takarak, seni uçuyor görmek hasrete de, ayrılığa da değer Bu yolda yürüdüğünüzü bilmek, benim mutlu olmama yetiyor Yollarınıza güller dökmek isterken, bu heyecanla bir-iki diken canımı yakmışsa ne çıkar? Rahmet yüklü bulutlarda hiç şimşek çakmayacak mı? Yıldırımlar düşmeyecek mi? Bu şimşeklere gönlümü, bu yıldırımlara hasretimi açtım ki bu yıldırımlar-şimşekler bizi birbirimize daha da yakınlaştıracak. İnanıyorum; çünkü sonunda rahmet var. Rabbim her şeyin en güzelini, en doğrusunu bilir. Senin de benimle aynı duyguları paylaşıyor olmanı bilmek isterim. İnşallah öyledir yavrum.

Siz, canlarım! Hak yolda olduğunuz sürece, idealinize omuz verdikçe ve bu gaye için yaşadıkça, evlatlarıma her saniyem helal olsun. Sıkıntıları unuturum, çektiğim zahmetlere gam yemem. Helal olsun, son damlasına kadar bütün emeklerim.

Ulvî gayeler, derin hisler ve sonsuz imanla donanman temennisıyla seni Rabbime emanet ediyorum, canım oğlum. (Arkadaşlarının hepsine sevgi ve selamlarımı ilet.)

Annen.

Çok sevgili anneciğim! Senin şahsında bütün annelerin, haminnelerin ellerinden öpüyorum. Yavrularınıza olan sevgi ve şefkatin keyfiyetini ölçmekte, ifade etmekte galiba hep yetersiz kalacağım. Bütün kelimelerimle, içimdeki kımıldanışlarla, dilimdeki türkü, yüreğimdeki şiirle size koşsam, kıyına varsam, sizi yine de kendim kadar anlayacak ve ancak o kadar ifade edebileceğim.

Ayrılığın ruhta bıraktığı boşluğu, elbette ki sizden sormak gerek. Ayrılığa dair bir hüznle tanışıklığımız olsa da, biliyorum, bu sizinkine hiç benzemiyor, zira ayrılık ve kavuşmak arasında, sevgisi, şefkati ve inceliği büyüyen varlıklarsınız. Biz alışkanlıklarımızı, rahatımızı geride bıraktığımız için ayrılığı istemezken; siz ise kendinize ait bir parçadan uzak kalacağınızdan ayrılığa taraftar değilsiniz.

Sevgili anneciğim!

Doğrusu, İzmir'e gelmekte sizi daha sever oldum; çünkü bu ayrılık, bana seni tanıttı; hiç farkında olmadığım sevgili annemin ince ve zarif duyarlılığını, bunu ifade edişteki ustalığını öğrendim. Gönderdiğin mektubuna bilsen ne kadar sevindim. Defalarca okudum, arkadaşlara okudum. Affına sığınarak, şimdi çok rahatlıkla evladım deyip bağına basacağın yüz binlerce kardeşimle mektubunu paylaşmak istiyorum.

Yollarımıza gül döken ellerinden öpüyorum sevgili anneciğim! Biliyorum ellerinize dikenler batmış; yüreğinize hasret konmuş; gözlerinize yağmur yüklü bulutların gölgesi düşmüş. Bu coğrafyada çok ağladınız; hâlâ ağlıyorsunuz. Ve de bekliyorsunuz; acınızla, hasretinizle büyüyor gelecek olan. Hiç şüphemiz olmasın; inşallah çocuklarınızın gülen bir coğrafyası olacak. Daha şimdiden "Sıkıntılarımı, zahmetlerimi unutmaya hazırım" diyor ve hakkını helal ediyorsun. Bir defa daha büyüyor ve sınırları zorluyorsun. Oysa sana ulaşmak, seninle buluşmak ve seni anlamak isterdim; ancak bu çok zor. İfade etmiştim ya; söylenen her şeye rağmen hep eksik bir şey kalıyor.

Şimdi susuyorum anne! İçime dönüyor, seni dinliyorum...

Anneme

Ağlamak istiyorum anne, bir çocuk gibi. Rahatlamak istiyorum; gözyaşlarım boşalsın istiyorum, gözlerimin pınarından durmaksızın. Bunca geçen zamana ağlamak istiyorum bunca zamandır görüp de yapamadıklarına. Su gibi avucumda akan zamana ağlayarak istiyorum anne, ağlamak, ağlamak ve ağlamak.

Senin için ağlamak istiyorum anne. Ruhundaki ıstırapı bir parça kalbimde duydukça biçare çırpınıyor ve yapabildiğim tek şeyi yapıyorum: Ağlamak. Bunları yazarak hep hayalimde sen varsın. O ıstırap dolu sinen canlanıyor özümü önünde şefkatle bakan gözlerin. İnan gözyaşlarımı tutamıyorum, söz dinlemiyorlar ve sana doğru süzülüyorlar. Bırakıyorum sana gelsinler, yıllardır yanan ciğerini söndürürler belki.

Ne olurdu şimdi yanımda olsaydın doyasıya öpüp koklasaydım seni. Sımsıcak kollarında sevdiğimi hatırlasaydım. Yıllardır arayıp bulamadığım şefkatin hazzını duysaydım tüm bedenimde. Saçlarımı okşasaydın, o yumuşacık ellerinle. Derin hüyalara dalsaydım sevgim adına, bir daha uyanmamacasına.

Bu kadar hassasiyet, insanı, kendisini ve hadiseleri ciddi olarak sorgulamaya, onların ötesinde ne olduğunu anlamaya itiyor. Bazen haddi olmayarak kadere karşı geçici bir kırgınlığa kadar götürebiliyor bir annenin veya bir şairin yaşadıkları. Ama bu badireyi atlattıklarında, kalpleri hüznün ve endişelerin keskin darbeleriyle daha bir işlenerek, sanki fazlalıklarından kurtularak, değerli bir eser olma yoluna girmiş bulunuyor. Kendilerini en iyi yine Cenabıhakk'ın bildiğini anlamış oluyorlar.

Annelerin veya şairlerin bir kişilik ömür sürdüklerini söylemek çok zor. Sadece bir kişinin hüznü veya sevinçleri değildir yaşadıkları. Onlar kalabalık yaşıyorlar, kendi dertleri veya sevinçleri olmayabilir onlara tesir eden şey. Başkalarının sevinçlerini paylaşırlar. Nasılsa yeryüzünde sevinçli veya hüznü bir insan vardır. Hiçbir şey bulamazlarsa kendi saatlerini kurar ve onun melodisini dinlerler.

Acaba hiç sevinç tatmıyorlar mı bu insanlar? Mutlaka tadıyorlar. Sanıyorum, dünyanın iğretliğini, her şeyin ne denli zayıf ve fâni olduğunu, yüreklerinde devamlı olarak duyuyor olmaları, sevinçlerini de içlerinden gele gele yaşamalarına müsaade etmiyor. Çoğu zaman da "ayrılıktaki ümidi, sevinçteki yitirme korkusu"na tercih ediyorlar. Derecesine göre bütün müminler için dünyanın her an geçici ve kararsız olduğunu kendince anlatıyor ama bu fânilik, annelerin veya şairlerin yüreğinde karşılığını daha derin bir şekilde buluyor yine de.

Anneler ve şairler, birbirlerini en iyi anlayacak olanlar bence onlardır. Onları da en iyi bilen de, onlara şefkati ve inceliği veren Cenabı Allah'tır.

İnsanların, sadece kendi dertlerine ağladıkları, kendi sevinçlerini de başkalarından kıskanarak ve saklayarak yaşadıkları asrımızda, şunu derinden duymamak zor: Onların, derunlarında taşıdıkları, o "yakıcı" ve "öldürücü" hassasiyete çok muhtacız.

Kimi şairlerin anne diye inleyişlerine kulak verelim Üstat Necip Fazıl kaybettiği anneye seslenir:

Anne girdin düşüme.
Yorganın olsun duam;
Mezarında üşüme.

Arif Nihat Asya, bir annenin yavrusuna içten seslenişini döker kâğıda:

İlk kundağın
Ben oldum yavrum;
İlk oyuncağın
Ben oldum

Acı nedir
Tatlı nedir... Bilmezdin
Dilin damağın
Ben oldum.

Anne hasreti yüreğine dokununca, Mehmet Erdoğan'ın kaleminden şu satırlar süzülür.

Sarmaşık çiçeği soluyor anne,
Herhâlde son akşam oluyor anne.

Saçında beyazlık tacındır senin,

Şimdi dağlar var aramızda yollar ve uçurumlar sana ulaşmak o kadar zor ki... Ne olur affet beni anne! Hakkım yok seni üzme. Ama sabret anne, inandığımız şeyler için sabret. Yansın O'nun için ciğerin, biraz daha dayan. Elbet bir gün Hakkın vaat ettiği günlerimiz gelecektir, O zaman biz de kavuşuruz. Bir gün bu hasret bitecek; dağ dağa kavuşmasa bile ben sana kavuşacağım.

Hem zaten sen dememiş miydin: "Sen öyle bir hizmete gidiyorsun ki sütüm sana helal olsun" diye. Hatta beni uğurlayarak gözyaşlarını gizlemeye çalışıyordun; çünkü bu milletin evlatlarının gözyaşlarını dindirmek için benim senden ayrılmam şarttı. Ben ağlayacaktım, ta ki bizden sonra gelenler hasret çekmesinler.

Başkalarını kurtarmak için gözyaşı dökmek gerek anne! Gerekirse Ferhat gibi dağlar delip, Mecnun gibi çöller aşmak. O zaman sevgi destanım yazılacak tarih sayfalarına. Yer gök konuşacak sevdamızı, hizmetimizi. Rüzgâr ısıklayacak ismimizi; bülbüller katılacaklar bu sese. Sesimizin yankıları saracak ulaşılmaz dağları. Şimşekler gürleyecek bulutlar ağlayacak hasretimize. Onlar da bir anne gibi binlerce tohumu besleyecek, destanımızı işleyecek tohumlara. Bizim hicretimiz, firkatimiz sayesinde eriyecek buzdağları. Denizlerin bile donduğu bir coğrafyadan sımsıcak sesimiz yayılacak. Bu sesle kuzular annesini bulacak, toprak sımsıkı sarılacak kayalara ve sevdamız saracak her zerreyi. Evlat anneye, anne evladına koşacak. Âşık maşukuna, mahluk da Halik'ına koşacak, bir daha ayrılmamacasına.

O zaman biz de kavuşacağız birbirimize anne, belki burada belki de cennet yamaçlarında. Ama mutlaka kavuşacağız anne. Başımı dizlerine koyup ninniler dinleyeceğim senden, doyusuya öpeceğim ellerinden.

Bana dua etmeyi unutma. Oğlunun yaptığı hizmetlerin büyüklüğünü düşünerek sil gözyaşlarını. Sen ağlama anne.

Ana Dostluğu

Ben ananın ayaklarının altındakine meftunum, onun başında yıldızlardan yapılmış bir buket örtü, kucakları şefkatin sıcaklığıyla sımsıkı, gözleri ırmak ırmak Kevser boşalır.

Sinesi çileden nağme nağme inilti; dudaklarında dikenli tebessüm, ıstırap saçlarında tutam tutam ak; her acı simasında asil bir çizgi; omuzu mermi taşımış, düşük; elem yüküyle bel kırık, ayaklarda sızım sızım ağrı.

İşte bu benim anam.

Nasırlı elleriyle başımı sinesine basarken, iliklerime kadar sevgiyi duyuyor, gerçek dostumun kim olduğunu anlıyorum. Onun gönlü adi hediyelerle kazanılmış değil, bilakis o fedakâr ve hakiki bir dosttur. Bende onun ruhu, onda benim cesedim yabancı değil. Âdeta iki cesette tek ruh, iki ruhta tek ceset.

Gerçekte ne isem, onun yanında oyum. Ruhumun bütün meçhul vadilerine nigezbân, fitratımın başkalarına acayip gelen tersliklerini müdrük. Her şeyimi ona açabilir, bütün sırlarımı ona sayabilirim. O bunları, bin bir ıstırabı sakladığı gönlünde hapseder. Sonra da kirlerimi, her damlasında ummanların çağıladığı göz yaşlarıyla yıkar gibi ağlar, ağlar.

Onda dostluğun gerçek manasını, şefkatin kerametini, imanın kudretini, doğruluğun hazinesini buldum. Tıpkı hayat boyu beni koruyan bir sıyanet (koruyan) meleği gibi.

Sonra da zamanın olmadığı bir yerde ebedî olarak beraberliğimize dua edeceğim.

Sızı

Sabahın ılık seher yeliyle gönderiyorum bu satırları sana anne. Sevgimi, hasretimi, selamımı yüklüyorum seher yeline, dertlerimi değil. Ne rüzgâr, ne fırtına, ne de sizler çekebilirsiniz onu; bir ben çekerim anne, bir ben taşıyorum zayıf omuzlarımda onu. Ta ciğerimden kopup gelen bir silkinişle yükledim cılız bedenime. Artık ne ben bırakabilirim onu, ne de o beni. Kan kardeş olmuşum kederlerle. Acı, ekmeğim; sabır, katığım olmuş. Derdimse tek sevdiğim, tek yârenim...

İnsanları süzüyor gözlerim boyuna. Hep aynı iniltiyle ürperiyor yüreğim. “Yalnızım, boşluktayım.” diyor, masum çehreler. Toprağa tutunup kök salmak için, titriyor ve çırpınıyor taze fidanlar.

Şimdi kış gelmiştir, bizim illere. Senin bembeyaz örtülü, nuranî hayalini gözyaşlarımla beraber akıtıyorum yüreğime. Bulgur çorbası pişirmişsin yine. Bakır sahana doldurup sofraya getirirken ellerin titriyor. “Yavrurum da severdi.” diye geçiriyorsun içinden. Gözyaşlarıyla yağmuru ıslatıyorsun pencere kenarında. Karlı dağlara takılıyor yine bakışların. Belli ki koca dağları aşıp gelmemi, içindeki hasret ateşini söndürmemi bekliyorsun. Ben de seni özledim anne.

Hani camları sarsarak uğuldayan, kulaklarını tırmalayan rüzgâr var ya... Kulak ver bu sese anne. Yüreğine nakışla bu iniltiyi. Rüzgâr değil, fırtına değil, uğultu değildir bu. Bataklığa savrulmamak için çırpınan, tutunacak bir dal, çalacak bir kapı arayışı içinde olan, bir neslin iniltisidir, ah u efgânıdır bu.

Huzur arayan gönüllere kapılar bir bir açılıyor artık. Ben bu kapılardan boşanan nur deryasında bir dalga değilim, bir zerre de değilim; ama bu atmosferde bulunmaya, şereflemeye çalışan kirliliğe bir toz taneciğiyim. Varsın koca dağlar kavuşmamıza izin vermesin anne. İsterse rüzgârlar kokunu getirmesin bana. Ömrüm bu bahara yetişmese de olur. Varsın benim gençliğim de başka bahara kalsın.

Varsın ayrılığın paslı hançeri ta ciğerime sapsın, anne. Dert değil bana. İsterim ki bedenimden damla damla sızan taze kanlar bir iz bıraksın ardımda. Kilometre taşları olsun bunlar, yüreğimden damlayan ki yetişen nesil bu izleri takip etsin sırat-ı müstakimde. Gam yemem, canım bu yola feda olsun. Kanımın son damlasına kadar gideyim de, elbet orada sancağı teslim alacak birilerini bulurum anne.

İçindekiler

ANNE.....	2
TAÇSIZ SULTAN.....	2
Derleyen.....	2
Takdim Yerine.....	3
Kendini Arayan Kadın.....	3
Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) Kadına Verdiği Değer.....	4
I.Bölüm.....	5
Geçmişten Günümüze Büyük Analar.....	5
Hz. Hatice Validemiz.....	5
Hz. Fâtıma (r.a.).....	6
Hepimizin Meryem'i.....	9
Millî Mücadele'de Anadolu Kadını.....	12
Millî Mücadele'den Bir Tablo: Makbule Hanım.....	14
İşgal Yılları.....	14
Mütevazı Bir Düğün.....	15
Makbule Hanımın Efelere Katılması.....	15
Makbule Hanımın Mücadelesi.....	16
Efelerin Endişesi.....	17
“Erkek mi dedin?”.....	18
Destanlara Sığmayan Analar.....	19
Tarihe Sığmayan Analar.....	22
Canım Annem.....	22
Fazilete Uyanmış Fedakâr Bir Ana.....	23
Nuriye Hanım.....	24
Anne.....	26
Üç On Kala.....	28
Taziye.....	31
“Seni yetiştiren ruha kurban olayım”.....	32
II.Bölüm.....	34
Anne-Baba Hakkı.....	34
Ebeveyn Hukuku ve İnsan Olma.....	34
Batılı Annenin Kaderi.....	38
İlacın En Güzeli Anne.....	39
Garip Yavru.....	40
Anne Baba Hakkı Ölçüler.....	41
III. Bölüm.....	42
(Dizgiye not bu bölüm mektup kağıdı formatında verilebilir mi?..... Hata! Yer işareti tanımlanmamış.	
Mektuplar.....	42
Sesine ve Sözüne Hasret.....	42
Oğluma.....	43
Anneler ve Şairler.....	45
Seni Dinliyorum Anne.....	47
Anneme.....	48
Ana Dostluğu.....	49
Sızı.....	50

Hız.Hatice Validemiz	4
Hız. Fâtıma'	5
Hepimizin Meryemi	8
Millî Mücadelede Anadolu Kadını.....	11
Millî Mücadele'den Bir Tablo: Makbule Hanım.....	13
İşgal Yılları	13
Mütevazı Bir Düşün	14
Makbule Hanımın Efelere Katılması.....	14
Makbule Hanımın Mücadelesi.....	15
Efelerin Endişesi	16
Makbule Hanımın Şehadeti.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Erkek mi dedin.	17
Destanlara Sığmayan Analar	18
Tarihe Sığmayan Analar	21
Fazilete Uyanmış Fedakar Bir Ana	22
Nuriye Hanım.....	23
Anne	25
Üç On Kala	27
Taziye.....	30
Ana	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
II.Bölüm	33
Anne-Baba Hakkı	33
Ebeveyn Hukuku ve İnsan Olma	33
Batılı Annenin Kaderi Bu Mu	37
İlacın En Güzeli Anne	38
Garip Yavru	39
Ve Ölçüler Anne-Baba Hakkı	40
III.Bölüm	41
Mektuplar.....	41
Sesine ve Sözüne Hasret.....	41
Canım Annem	21
Oğluma	42
Anneler ve Şairler	44
Anne	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Seni Dinliyorum Anne	46
Anneme Mektup... ..	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Garip Ana.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Anneme.....	47
Ana Dostluğu	48
Anne Olabilmek....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Sızı.....	49
Annemle Sohbet	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.